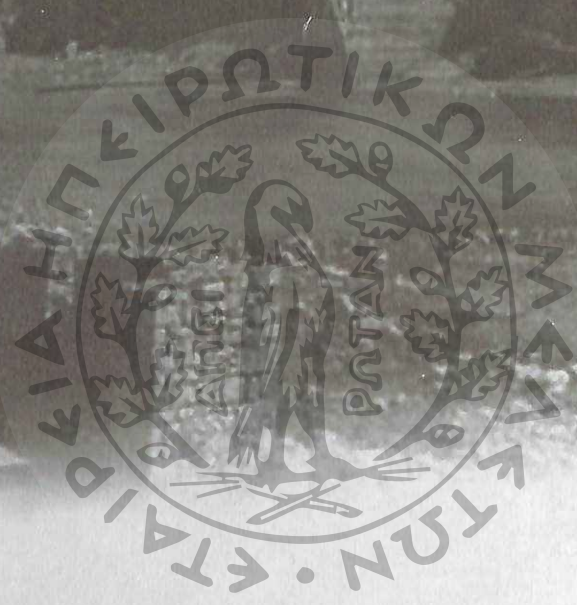
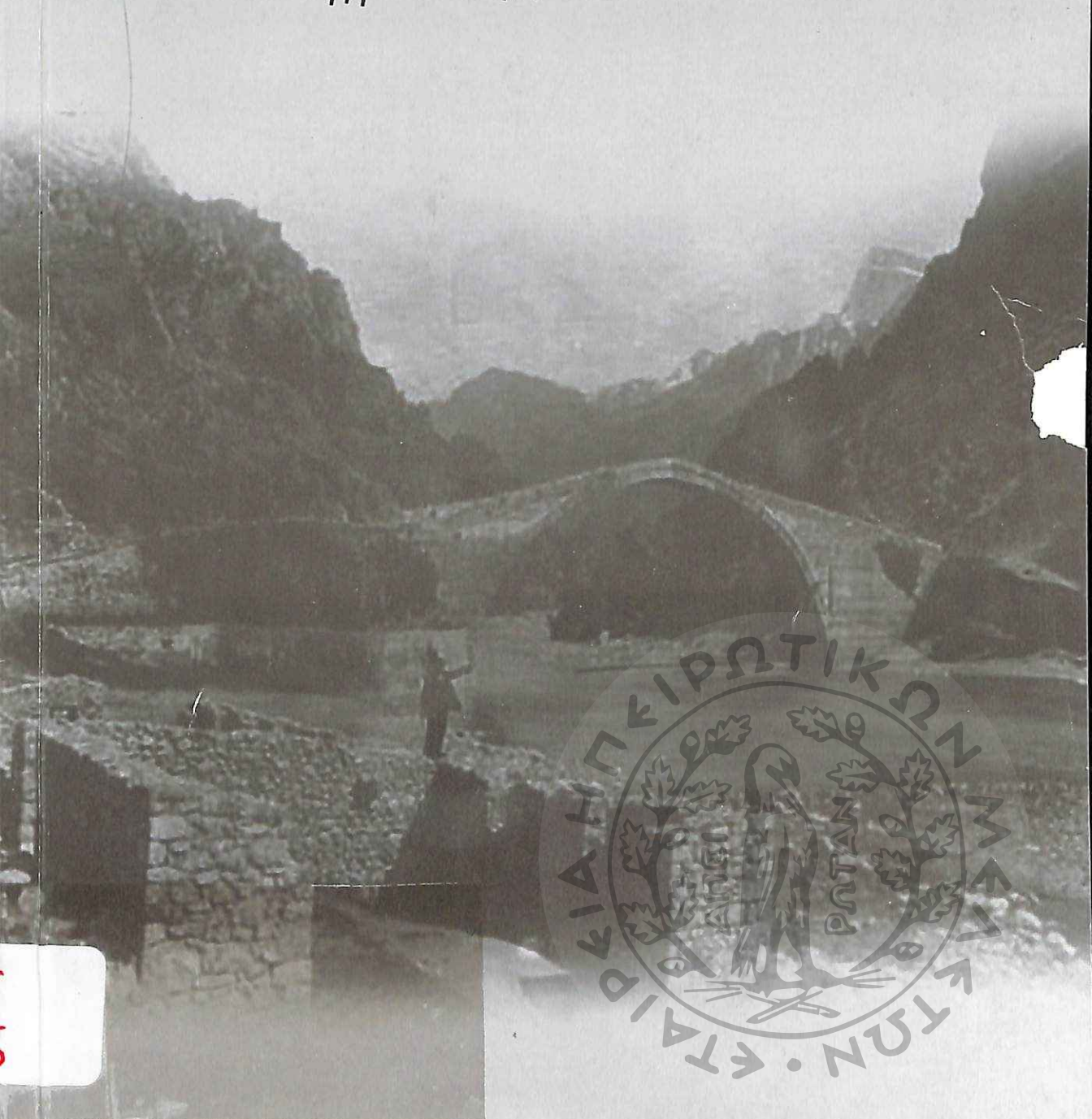
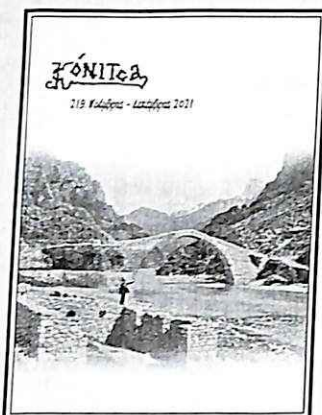

ΦΟΝΙΤΣΑ

219. Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2021

219. Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2021

(Φωτ. Εξωφύλλου: "Νερόμυλος Γιώργη Παππά"
(Φωτ. Β.Χ.)")

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάνγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 40 Ευρώ ή 50 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 219 Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2021 • Euro 3

Περιεχόμενα

Σελ.	
305	Κάρολος Παπούλιας
306	Από τον δήμο
308	Γράμμα στον Περιφερειάρχη, <i>Η. Ανδρέου</i> .
313	Αυτοί που πραγματοποίησαν τον ξεσηκωμό, <i>Σ.Τ.</i>
317	1821-2021, <i>Η. Ανδρέου</i>
321	Επιδημία Πανούκλας στην επαρχία, <i>Χ. Γκούτου</i>
325	Long-Post Covid, <i>Γ. Σταμάτη</i>
329	Ο άνθρωπος και ο άνεμος, <i>Δημ. Ζιακόπουλου</i>
330	Ο άνθρωπος και το χιόνι, <i>Δημ. Ζιακόπουλου</i>
332	Εριφίλειο Έπαθλο
335	Πικρές αλήθειες, <i>Χρ. Ζάνη</i>
336	Ασχολίες και επαγγέλματα τον παλιό καιρό, <i>Σ.Τ.</i>
339	Αλ. Οικονομίδης: Απελευθέρωση 1913, <i>Χαρ. Γκούτου</i>
341	Ο Σοφός Σωκράτης, <i>Σωκ. Οικονόμου</i>
343	Η Κόνιτσα των παιδικών μου χρόνων, <i>Α. Γραμμόζη</i>
345	Λαογραφικά για το Γανναδιό, <i>Γ. Δερμιτζάκη</i>
347	Η επιστροφή, <i>Αγ. Πολίτη</i>
349	Οι απόγονοι πολεμιστών από Λειβαδιά, <i>Θ. Τσάγκα</i>
352	Γκρίκλις ή Γκρέμλινς; <i>Βασιλικής Μότσιου</i>
353	Το πατριωτικό φρόνημα, <i>Γ. Μαυρογιάννη</i>
360	Εύθυμα και σοβαρά, <i>Μ. Σπηλιόπουλου</i>
363	Νερόμυλος Γ. Παππά, <i>Γ. Μάρραιη</i>
364	Βιβλιοπαρουσίαση για βιβλίο <i>Χ. Γκούτου</i>
365	Ποιήματα, Κ.Τ., Α.Τ., <i>Γ. Μπ.</i>
368	Ένα κερί..., <i>Φωτεινής Γιαννούχου</i>
370	Έθιμα και τραγούδια Σαμαρίνας, <i>Γ. Βέλκου</i>
374	Δελτίο τύπου, Δημ. Βιβλ. Κόνιτσας
375	Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358

Κόνιτσα

Κάρολος Παπούλιας (1926-2021)

Στις 26/12/21 έφυγε από την ζωή στα 92 χρόνια, ο συμπατριώτης μας Κάρολος Παπούλιας που διετέλεσε Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το 2005-2015.

Υπήρξε στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και συνεργάτης του Ανδρέα Παπανδρέου, Υπουργός Εξωτερικών και Υφυπουργός σε όλες τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ.

Υπηρέτησε με συνέπεια και πατριω-

τισμό την Πατρίδα. Έφηβος κατατάχτηκε στα τμήματα του ΕΛΑΣ λαμβάνοντας μέρος στη μάχη για την ανατίναξη της γέφυρας «Γκόλα» κοντά στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, όπου πήρε το «βάπτισμα του πυρός».

Συμμετείχε στον αντιδικτατορικό αγώνα κατά την Απριλιανή Χούντας.

Η Πολιτεία κήρυξε τριήμερο πένθος και η κηδεία του έγινε με τιμές Αρχηγού του Κράτους.

Η σορός του μεταφέρθηκε στο Νησί της λίμνης Ιωαννίνων, στον Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, όπου χοροστάτησε ο Μητροπολίτης κ. Μάξιμος, παρευρέθηκαν ο Περιφερειάρχης και ο Δήμαρχος Ιωαννίνων, συγγενείς και φίλοι.

Το Νησί επισκεπτόταν κάθε φορά που βρισκόταν στην Ήπειρο ο αείμνηστος Κάρολος.

Ως Ηπειρώτες αισθανόμαστε περήφανα για τον Κ.Π. και για κάθε τέκνο της ιδιαίτερης πατρίδας μας, που η μεγάλη προσφορά του αναδεικνύεται μέσα στην πατρίδα μας κι έξω απ' αυτή.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Δωρεά **ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ**

Ημερομ. **26.12.2022**

Αριθμ. **24634**

305

- Εθνικό Κέντρο Extreme Sports στην Αναγνωστοπούλαιο στην Κόνιτσα.

Την Παρασκευή 26 Νοεμβρίου 2021 ο Δήμαρχος Κόνιτσας Νικόλαος Εξάρχου είχε συνάντηση στα Ιωάννινα με τον Υφυπουργό Αθλητισμού Λευτέρη Αυγενάκη, τον Περιφερειάρχη Ηπείρου Αλέξανδρο Κακριμάνη, τη Βουλευτή Μαρία Κεφάλαια και τον Πρόεδρο του ΠΕΑΚΙ Κολόκα Παντελή.

Αντικείμενο της συζήτησης αποτέλεσε η επιτάχυνση των διαδικασιών για τη δημιουργία και λειτουργία Εθνικού Κέντρου Extreme Sports και Εναλλακτικών Μορφών Αθλητισμού στην Κόνιτσα στην Αναγνωστοπούλαιο Γεωργική Σχολή ώστε να υπογραφεί το γρηγορότερο η προγραμματική σύμβαση.

Στον Φορέα Διαχείρισης του «Εθνικού Κέντρου Extreme Sports και Εναλλακτικών Μορφών Αθλητισμού» θα συμμετέχουν η Περιφέρεια Ηπείρου, ο Δήμος Κόνιτσας, το Κοινωφελές Ίδρυμα «Σχολές Μιχαήλ Αναγνωστοπούλου», το Υφυπουργείο Αθλητισμού και το Π.Ε.Α.Κ.Ι., που θα έχει και τη διοικητική ευθύνη.

Το ισόγειο στην Αναγνωστοπούλαιο έχει ανασκευαστεί με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg IPA II «Ελλάδα - Αλβανία 2014-2020» και ορίζεται η δημιουργία Κέντρου Extreme Sports.

Ο 1ος όροφος του κτηρίου έχει συν-

τηρηθεί, αλλά χρήζει επισκευής, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει το σύνολο των εναλλακτικών αθλημάτων με τον κατάλληλο εξοπλισμό. Ήδη, ολοκληρώνονται οι μελέτες, σε συντονισμό της Περιφέρειας Ηπείρου, για:

- τις απαιτούμενες εργασίες στον όροφο του κτηρίου της Αναγνωστοπουλείου Σχολής, - τον απαραίτητο εξοπλισμό του «Εθνικού Κέντρου Extreme Sports και Εναλλακτικών Μορφών Αθλητισμού», - τον καθορισμό του τρόπου λειτουργίας του, - τη δημιουργία πιστών Mountain Bike, ενώ στο πλαίσιο του Προγράμματος Interreg IPA II, έχει ήδη προχωρήσει η δημιουργία 80 αναρριχητικών διαδρομών στη γύρω περιοχή.

Επίσης, αναμένονται τα διετή Προγράμματα Σπουδών των υπαίθριων δραστηριοτήτων Εναλλακτικού Αθλητισμού (για οδηγούς Rafting, Kayak, Αλεξιπτώτου Πλαγιάς και Fly Fishing), καθώς και εκείνο για την «Εθνική Σχολή Αλпинισμού και Σκι», που θα λειτουργούν στο κτήριο της Αναγνωστοπουλείου.

Η δημιουργία του «Εθνικού Κέντρου Extreme Sports και Εναλλακτικών Μορφών Αθλητισμού» στην Κόνιτσα θα συμβάλει καθοριστικά στην περαιτέρω ανάπτυξη των Extreme Sports και των Εναλλακτικών μορφών Αθλητισμού, προς όφελος της αθλητικής οικογένειας σε όλη τη χώρα.

Παράλληλα, ενδυναμώνονται οι συγκεκριμένες μορφές αθλητικού τουρισμού και οι τοπικές οικονομίες.

Επιπλέον, βέβαια, πρόκειται για ζήτημα με εθνική διάσταση και πολυκύμαντη σημασία, τόσο για την παραμεθόρια Κόνιτσα όσο και για την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου.

- Πρόγραμμα Erasmus+ KA229 1^{ου} ΕΠΑΛ Κόνιτσας με σχολεία από την Πολωνία και την Ιταλία

Το 1^ο ΕΠΑΛ Κόνιτσας στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος Erasmus+ KA229 Συμπράξεις μεταξύ σχολείων με τίτλο "Foreign mobility as a tool for strengthening students' key competences" και εταίρους σχολεία από την Ιταλία και την Πολωνία, πραγματοποίησε:

1. **Κινητικότητα** 11 Μαθητών και 3 Εκπαιδευτικών στο σχολείο της Ιταλίας (Μασάφρα-Τάραντας) στις 27/9-3/10/2021 στην οποία μαζί με το σχολείο συντονιστή της Πολωνίας, συμμετείχαν σε δραστηριότητες και εκπαιδευτικά προγράμματα του Σχεδίου. Με τον τρόπο αυτό, Μαθητές και Εκπαιδευτικοί απέκτησαν νέες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρίες που ενίσχυσαν την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους υπόσταση. Ήρθαν σε επαφή με

άλλους παράγοντες της εκπαίδευσης, καθώς και με άλλους πολιτισμούς, ανοίγοντάς νέους ορίζοντες, προάγοντας την εξωστρέφειά τους, την επικοινωνία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

2. **Υποδοχή -Φιλοξενία Μαθητών και Εκπαιδευτικών** από την Πολωνία στην πανέμορφη περιοχή της Κόνιτσας και γενικότερα της Ηπείρου, διοργανώνοντας εκπαιδευτικές δράσεις, επισκέψεις και προγράμματα με σκοπό την ανταλλαγή καινοτόμων γνώσεων, εκπαιδευτικών μεθόδων και πολιτιστικών στοιχείων μεταξύ των δύο χωρών. Το 1^ο ΕΠΑΛ Κόνιτσας μέσα από δραστηριότητες και περιηγήσεις σε μνημεία, μουσεία και αξιοθέατα, ανέδειξε και κοινωνήσε στους Ευρωπαίους εταίρους μας, την πλούσια πολιτιστική, ιστορική και θρησκευτική κληρονομιά του τόπου, τα έθιμα και τις παραδόσεις, καθώς και την απaráμιλλη φυσική ομορφιά της ευρύτερης περιοχής, αποδεικνύοντας έμπρακτα την αξία της Ελληνικής Φιλοξενίας.

**Μην ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

Εντιμότητα Περιφερειάρχη Ηπείρου κ.Αλέξανδρε Καχριμάνη

Το πόσους κα-
τοίκους έχει η Κό-
νιτσα είναι ένα
ερώτημα το οποίο
σταθερά και επί-
μονα επανέρχεται
στις συζητήσεις τό-

σο του δικού μου κύκλου αλλά και σε
άλλους κύκλους συμπολιτών μας.

Γενικά οι υπολογισμοί όσο πρόχειροι
κι αν είναι φέρουν το στοιχείο της απαι-
σιοδοξίας δεδομένου ότι πράγματι ο
πληθυσμός της πόλης αδυνατεί να αγ-
γίξει την οροφή των δύο χιλιάδων. Γε-
γονός είναι ότι η απογραφή του παρόν-
τος έτους 2021 θα επιβεβαιώσει την
απαισιοδοξία όσον αφορά την παρούσα
πληθυσμιακή κατάσταση αλλά και αυτή
του μέλλοντος.

Δυστυχώς τα μαθηματικά και οι αριθ-
μοί λένε πάντα την αλήθεια. Ακόμη και
οι πλέον επαναστατικές θεωρίες των
φυσικών δεν γίνονται αποδεκτές από
την επιστημονική κοινότητα αν δεν επα-
ληθευτούν από μαθηματικό τύπο η εξί-
σωση. Στην απογραφή του 1961 η τότε
Επαρχία Κόνιτσας παρουσίαζε έναν
πληθυσμό σχεδόν είκοσι δύο χιλιάδες.

Το γεγονός ότι ο πληθυσμός του Νο-
μού Ιωαννίνων κατά 80% έχει συγκεν-
τρωθεί στο λεκανοπέδιο της πόλης των

Ιωαννίνων πρέπει να ανησυχεί σφόδρα
τους αστούς Γιαννιώτες είτε ενεργοποι-
ούνται στην οικονομία, είτε στην παιδεία
με πρώτευον το Πανεπιστήμιο, είτε στην
υγεία και αλλού. Πόλεις οι οποίες δεν
διαθέτουν ενδοχώρα κινδυνεύουν από
ασφυξία κάθε μορφής. Είναι τρομερό
από τις 140 χιλιάδες του λεκανοπεδίου
να βυθιζόμαστε στις 1.500 ψυχές της
Κόνιτσας και άλλες τόσες του Μετσό-
βου. Πέραν τούτου το θέμα μας έχει όχι
μόνον κοινωνικές αλλά και πολιτιστικές
διαστάσεις δεδομένου ότι οι κωμοπό-
λεις και τα χωριά αντιπροσωπεύουν
έναν πολύ διαφορετικό τρόπο ζωής και
λαϊκού πολιτισμού.

Εν αρχή ο Δεύτερος Παγκόσμιος
Πόλεμος και ο Εμφύλιος του 1946 που
ακολούθησε σηματοδότησαν το τέλος
της κλειστής οικιακής οικονομίας.

Η μετανάστευση του 1961, κυρίως
προς Γερμανία, δευτερευόντως προς
Η.Π.Α. και Αυστραλία και η εσωτερική
αστυφιλία οριστικοποίησαν μια προδια-
γεγραμμένη πορεία της υπαίθρου.

Τα εμβάσματα των μεταναστών προς
τις εδώ διαμένουσες οικογένειες έφε-
ραν μια άνοιξη και δημιούργησαν ένα
κύκλο εργασιών με χαρακτήρα εμπορι-
κό και οικοδομικό ο οποίος όμως δεν
έμελλε να έχει βάθος χρόνου ούτε να

είναι κινητήριο μοχλός για μετεξέλιξη
της τοπικής οικονομίας σε ένα επόμενο
στάδιο του δευτερογενούς τομέα πολύ
δε περισσότερο του τριτογενούς.

Η απουσία υποδομών και πρώτων
υλών ήταν οι αρνητικοί παράγοντες για
την δημιουργία μιας στοιχειώδους βιο-
τεχνικής εκκίνησης. Ακόμη και η πλού-
σια δασκομάλυψη της Επαρχίας μας
δεν στάθηκε ικανή για την δημιουργία
μιας βιοτεχνίας επεξεργασίας του ξύ-
λου. Μορφολογικά η Επαρχία μας συγ-
γενεύει με την Ελβετία, όπως το ορεινό
του εδάφους, έλλειψης λιμανιών, δύ-
σκολο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο.

Πλην όμως οι Ελβετοί, λαός δημι-
ουργικός δραστηριοποιήθηκαν σε εύε-
λικτες βιομηχανίες - βιοτεχνίες κατα-
σκευής ωρολογιών, ιατρικών εργαλεί-
ων, φαρμακοβιομηχανιών, ειδών γρα-
φείου πέραν από τις κτηνοτροφικές
φάρμες τυριών και άλλων ειδών.

Ατυχήσαμε με το βυρσοδεψείο ως
μια βιοτεχνία βαρειάς περιβαλλοντικής
όχλησης. Τα πράγματα θα είχαν εξελιχ-
θεί διαφορετικά εάν γινόταν απαρχή με
μια βιοτεχνία φιλική προς το περιβάλ-
λον και έχουσα σχέση είτε με την κτη-
νοτροφία και τη γεωργία είτε με τα δά-
ση.

Από την μεταπολίτευση και εντεύθεν
το μόνο αναπτυξιακό έργο που ήταν έρ-
γο ουσίας και συνέβαλε στη μετεξέλιξη
της τοπικής γεωργίας ήταν ο αναδα-
σμός του κάμπου, ενισχύοντας σημαν-
τικά το εισόδημα αλλά και μετατρέπον-

τος την χειρωνακτική εργασία σε εκμη-
χανισμένη.

Επίσης πρέπει να δεχθούμε πως η
Κόνιτσα απέκτησε αρκετές ξενοδοχει-
ακές μονάδες υψηλού επιπέδου, πλην
όμως υστερεί έναντι Μετσόβου και Ζα-
γορίου ως προορισμός ετήσιας χρονι-
κής διάρκειας και όχι των εορταστικών
τριημέρων ως έχει· είναι ένα θέμα προς
διερεύνηση.

Στα μείον της νεώτερης ιστορίας εγ-
γράφεται τι κλείσιμο του Κέντρου Παι-
δικής Μέριμνας, της Αναγνωστοπούλει-
ας Σχολής και της στελέχωσης τρου 583
Τ.Π.

Δείγμα της πληθυσμιακής καταβαρά-
θρωσης της Επαρχίας είναι το γεγονός
ότι η Μαθητική Εστία έκανε έναρξη λει-
τουργίας με 210 μαθητές προς το τέλος
της δεκαετίας του '70 και σήμερα λει-
τουργεί με δέκα τρεις μαθητές. Οι σει-
σμοί του 1996 το μόνο που ωφέλησαν
την Κόνιτσα ήταν που έφυγε ό,τι ήταν
κατεδαφιστέο, κατά τα άλλα το ΕΑΠΕΚ
δεν αποτέλεσε απαρχή αναγέννησης.

Εντιμότητα Περιφερειάρχη:
Μετά την μικρή αυτή αναδρομή ας
έλθουμε στο δια ταύτα.

Ο προηγμένος κόσμος εισήλθε ήδη
στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση
και στον τόπο μας δεν υπάρχουν ούτε
ψήγματα της τρίτης βιομηχανικής επα-
νάστασης εμμή μόνον όσα αγαθά αυτής
απολαμβάνουμε στον οικογενειακό μας
περίγυρο.

Ας είμαστε ρεαλιστές, ο τόπος μας

προσφέρεται για ασχολίες του πρωτογενούς τομέα όπως αυτός συγκροτείται από την γεωργία, την κτηνοτροφία, τα δάση και τον ορειβατικό τουρισμό. Αυτό δεν σημαίνει ότι η προηγμένη τεχνολογία δεν θα επηρεάσει και τον τομέα αυτόν που θα προσδιορίσει το μέλλον του τόπου μας είναι η κλιματική αλλαγή ή άλλως η κλιματική κρίση όπως την αποκαλεί ο Πρωθυπουργός κ Κ. Μητσοτάκης καθώς και οι παρεπόμενες αυτής κρίσεις η ενεργειακή καθώς και η επισιτιστική κρίση, η οποία θα αλλάξει τις διατροφικές μας συνήθειες. Σύμφωνα με στοιχεία της εφημερίδας Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα έχουν ως ακολούθως: αύξηση της μέσης θερμοκρασίας μεταξύ 30 °C - 4,5 °C, μείωση των βροχοπτώσεων τις επόμενες δεκαετίες κατά 20% σε επίπεδο επικράτειας, αύξηση ακραίων καιρικών φαινομένων όπως καύσωνες, πλημμύρες, ξηρασία, απώλεια του 19% του καλλιεργήσιμου εδάφους έως το 2040-2050 και του 38% το διάστημα 2090-2100, περιορισμός της έκτασης των δασών ψυχρόβιων κωνοφόρων κατά 4% - 8% τέλος μείωση κατά 27% -39% της παραγωγής ξύλου και κατά 10-25% της βοσκήσιμης ύλης.

Με αυτά τα δεδομένα ποιό είναι το μέλλον της Κόνιτσας και σε τι ρόλο καλείται να ανταποκριθεί; Ως γνωστόν η γεωγραφική ενότητα Κόνιτσας διαθέτει τρία ποτάμια και ένα οροπέδιο καμπί-

σκου 20.000 στρεμμάτων.

Στο εγγύς μέλλον το νερό όσο θα ρέει στις κοίτες των ποταμών θα είναι πολύτιμοτατο η δε καλλιέργεια καλαμποκιού, η οποία ως γνωστόν είναι άκρως εξωντοτική για τα συστατικά του εδάφους θα αυξάνει συνεχώς την ανάγκη λίπανσης με συνέπεια την μείωση της κερδοφορίας.

Το τριφύλλι είναι μία ήπια καλλιέργεια η οποία δεν εξαντλεί το έδαφος πλην όμως η ανθρωπότητα γενικώς θα αναγκασθεί να αλλάξει διατροφικές συνήθειες πιο φιλικές για την προστασία του πλανήτη. Και πάλι από την εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ αντιγράφω προτάσεις για φιλική προς τον πλανήτη διατροφή. Καταναλώνουμε τροφές με χαμηλό οικολογικό αποτύπωμα, επιλέγουμε περισσότερα φυτικά αντί για ζωικά προϊόντα, τρώμε υγιεινά και περιορίζουμε τα επεξεργασμένα τρόφιμα, έχουμε ισορροπία και ποικιλία στη διατροφή μας.

Από τα ανωτέρω προκύπτει η ανάγκη όπως στην διατροφή μας υπερτερεί η «πράσινη διατροφή» και μειωθεί στο ελάχιστο η κατανάλωση κρέατος.

Συμπέρασμα: ο κάμπος της Κόνιτσας θα είναι πολύτιμοτατος για τις διατροφικές ανάγκες του μέλλοντος.

Αναμφίβολα η χαράδρα του Αώου από την είσοδό της στην τοποθεσία Τρόχαλα Ελευθέρου μέχρι την έξοδό της στο πέτρινο γεφύρι είναι το οικολογικό διαμάντι της περιοχής μας. Τέλειο

συμπλήρωμα του οικολογικού μεγαλείου είναι και το θρησκευτικό αποτύπωμα των προγενέστερων, αλλά σε υπερθετικό βαθμό το αποτύπωμα του Πατρός Ιερομονάχου Κοσμά Σιώζου το μοναστήρι το αφιερωμένο στο Γεννέσιο της Θεοτόκου.

Από το γεφύρι μέχρι το μοναστήρι έχουν γίνει άπειρες παρεμβάσεις εν πολλοίς ερασιτεχνικές. Ήλθε το πλήρωμα του χρόνου να αντιμετωπισθεί το θέμα της ελεγχόμενης μηχανικής πρόσβασης του Μοναστηριού πέραν της πεζοπορίας.

Υπάρχουν και οι προσκυνητές που αδυνατούν στην πεζοπορία. Το έτος 1968 ο αποκαλούμενος και Καναδός που τον συνόδευε ένα σκυλί μπουλντόκ, επιστατούσε στις γεωτεχνικές εργασίες που γίνονταν στα Τρόχαλα για την δημιουργία υδροηλεκτρικού φράγματος. Το εγχείρημα δεν είχε συνέχεια για άγνωστους σε εμάς λόγους. Οι αστοί οικολόγοι εκ του ασφαλούς πλειοδοτούν σε ορθόδοξο οικολογικό πνεύμα, πλην όμως η ενεργειακή κρίση θέτει εν αμφιβολώ το υψηλό επίπεδο διαβίωσης. Πρέπει να επιλέξουμε ή την πράσινη και φθηνή ενέργεια ή την παραίτηση από τις ενεργοβόρες απολαύσεις και την συνακόλουθη επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Δυο φράγματα στην λεκάνη του Αώου από Τρόχαλα έως Άρματα θα άλλαζαν τα δεδομένα όχι μόνον στην περιοχή μεταξύ Σμόλικα - Τύμφης αλλά και γενικά της Κόνιτσας και Βορειανα-

τολικού Ζαγορίου.

Εδώ και πολλές δεκαετίες στους προεκλογικούς λόγους των υποψηφίων Δημάρχων κυριαρχούσε η υπόσχεση ορεινής τουριστικής αναβάθμισης των Σχολικών Κατασκηνώσεων της Πηγής (Πεκκλάρι). Ενώ αυτή η υπόσχεση έχει αποσυρθεί και ξεθωριάσει, την ίδια στιγμή στα Θεοδώριανα Άρτας βρίσκεται σε έλιξη επένδυση πέντε εκατομμυρίων ευρώ που αφορά την δημιουργία ορεινών αθλητικών εγκαταστάσεων.

Και ενώ οι εκάστοτε Δημοτικές Αρχές αδυνατούν να υλοποιήσουν κάτι τι, ο ιδιωτικός επιχειρηματικός τομέας στο χωριό Πηγή έχει κάνει ένα μικρό μεν αλλά σημαντικό θαύμα στον τομέα της εστίασης και ύπνου. Πρόκειται για την οικογένεια του πρώην επαγγελματία ΤΑΞΙ αγαπητού σε όλους μας Βασίλη Σπανού, η οποία όχι μόνον έστησε την επιχείρηση αυτή αλλά την υπηρετεί με πολύ μεράκι και πλήρη ανταπόκριση στις απαιτήσεις της εποχής μας. Αξίζει να επισκεφθεί κάποιος το κοντινό μας Πεκκλάρι. Πιστεύω δε πως ο χώρος των Κατασκηνώσεων προσφέρεται για ένα εγχείρημα ανάλογο εκείνου των Θεοδωριανών.

Ερχόμαστε στο δίπολο Πελλαιοσέλλι - Πάδες. Μειείχα στο τελευταίο Κοινοτικό Συμβούλιο με πρόεδρο τον Γεώργιο Τζίμα. Τότε στήσαμε ένα ορειβατικό καταφύγιο το οποίο σήμερα υπό την Δ/ση της Νίκης Τζίμα, κόρης του αείμνηστου Δημήτρη Τζίμα, ανταποκρίνεται άριστα

στην εξυπηρέτηση των ορειβατών.

Τα καλά λόγια για το καταφύγιο και την Δ/ση είναι υπεραρκετά. Πλην όμως το καταφύγιο αρχίζει να είναι μικρό για την αυξημένη προσέλευση ορειβατών. Ο εκσυγχρονισμός και η επέκτασή του κρίνονται αναγκαία.

Δεν ξεχνώ του Ν. Ζαρμπαλά τότε Νομάρχη και του Δ/ντή του ΕΟΤ Γεώργιο Γκιώκα καθώς και του κ. Κονταξή, των οποίων η συμπαράσταση ήταν καθοριστική για το στήσιμο του καταφυγίου.

Έρχομαι στο θέμα του Ξενώνα Παλαιοσελλίου του οποίου η εικοσαετής και πλέον περιπέτεια ολοκλήρωσής του και λειτουργία αποδεικνύει την παθογένεια του Καποδιστριακού Δήμου, ο οποίος στην ουσία στερείται τεχνικής υπηρεσίας. Ο Ξενώνας επίσης έργο της τελευταίας Κοινοτικής Αρχής δεν δόθηκε στην λειτουργία εξαιτίας κάποιων συμπληρωματικών εργασιών.

Θερμές ευχαριστίες Εντιμότητε Περιφερειάρχη για την χρηματοδότηση ολοκλήρωσης, αλλά ο Δήμος με ανύπαρκτη τεχνική υπηρεσία, όπως προείπα και χωρίς αναπτυξιακό προσανατολισμό αδυνατεί να προβεί στην δημοπράτηση. Όθεν θερμή παράκληση δώστε ένα τέλος αναλαμβάνοντας την δημοπράτηση του ξενώνα, οπότε Παλαιοσέλλι -Πάδες θα αποτελέσουν ένα δυνατό δίπολο στον ορεινό τουρισμό.

Για την γεωγραφική ενότητα των Ματοροχωρίων με τα απέραντα δάση της πιστεύω πως η δημιουργία ελεγχόμενης κυνηγητικής ζώνης είναι μια πρόταση που θα εύρισκε πρόσφορα έδαφος να ευδοκιμήσει.

Εντιμότητε και Αγαπητέ σε όλους μας Περιφερειάρχη κ. Αλέξανδρε Κακριμάνη.

Συγχωρήστε μου την μακρυγορία.

Η ορεινή υπαίθρος χώρα έχει καταρρεύσει αλλά και τα σημεία των καιρών δείχνουν πως κλείνει ο κύκλος των μεγαλουπόλεων. Η πορεία της ιστορίας και των δημιουργημάτων δεν είναι ευθύγραμμη αλλά κυκλική. Ακόμη και αυτό το σύμπαν αφού ολοκληρώσει την διαστολή, θα συσταλεί στην πρότερη κατάσταση της κεφαλής μιας καρφίτσας για να ξαναγεννηθεί. Τίποτε δεν έχει καθεί, πρέπει να υπάρξει όραμα και θέληση για ανάληψη πρωτοβουλιών.

Όχι μόνον αξίζει τον κόπο αλλά και επέστη ο καιρός όπως αναμετρηθούμε με αυτό που φαίνεται δύσκολο και αδύναμο και η Κόνιτσα να αποτελέσει πεδίο άσκησης μιας αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία στο μέλλον θα έχει εφαρμομογή και σε άλλες γεωγραφικές ενότητες της υπαίθρου όχι μόνον της Ηπείρου αλλά γενικώς της Χώρας -Πατρίδας μας.

Ηλίας Ανδρέου

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΑΝ ΤΟΝ ΞΕΣΗΚΩΜΟ

Κλείνοντας το σύντομο αφιέρωμα για τα διακόσια χρόνια από την επανάσταση του 1821, αφού αναφέραμε αυτούς που προετοίμασαν τον ξεσηκωμό, ας δούμε και αυτούς που τον πραγματοποίησαν.

Με την ανάθεση της αρχηγίας στον Αλέξανδρο Υψηλάντη από τη Φιλική Εταιρεία, άρχισε η προετοιμασία για το ξεκίνημα. Στην αρχή αποφασίστηκε να γίνει από την Πελοπόννησο, αλλά τελικά άλλαξε το σχέδιο και στις 24 Φλεβάρη από το Ιάσιο της Μολδοβλαχίας ο Υψηλάντης στέλνει προς κάθε κατεύθυνση την επαναστατική προκήρυξη «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος» παραθέτουμε την τελευταία παράγραφο:

...Ώς καλέσωμεν λοιπόν εκ νέου, ὧ ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι Ἕλληνες, τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν κλασικὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος! Ὅς συγκροτήσωμεν μάχην μεταξύ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν! Ὅς πολεμήσωμεν εἰς τοὺς τάφους τῶν πατέρων μας, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ μᾶς ἀφήσωσιν ἐλευθέρους, ἐπολέμησαν καὶ ἀπέθανον ἐκεῖ! Τὸ αἷμα τῶν τυράννων εἶναι δεκτὸν εἰς τὴν σκιάν τοῦ Ἐπαμεινώνδου Θηβαίου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Θρασυβούλου, οἵτινες κατετρόπωσαν τοὺς τριάκοντα τυράννους εἰς ἐκείνας τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, οἱ ὅποιοι συνέτριψαν τὸν Πεισιστρατικὸν ζυγόν· εἰς ἐκείνην τοῦ Τιμολέοντος, ὅστις ἀπεκατέστησε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ τὰς Συρακούσας· μάλιστα εἰς ἐκείνας τοῦ Μιλητιάδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν τριακοσίων, οἵτινες κατέκοψαν τοσάκις τοὺς ἀναριθμήτους στρατοὺς τῶν βαρβάρων Περσῶν, τῶν ὁποίων τοὺς βαρβαρώτερους καὶ ἀνανδροτέρους ἀπογόνους πρόκειται εἰς ἡμᾶς σήμερον μὲ πολλὰ μικρὸν κόπον νὰ ἐξαφανίσωμεν ἐξ ὁλοκλήρου.

«Εἰς τὰ ὄπλα λοιπόν, φίλοι, ἡ πατρίς μᾶς προσκαλεῖ!

Τὴν 24 Φεβρουαρίου 1821,
Εἰς τὸ Γενικὸν Στρατόπεδον τοῦ Ιασίου.
(Τ.Σ.) (α). ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

“Χάνει τα δίκια του πολίτου
εκείνος που δέχεται οφίκιον ή δούλευσιν
ή χαρίσματα από χέρι τυράννου”

(Σύνταγμα του Ρήγα, άρθρο 5)

Και άλλη προκήρυξη προς τη Φ. Εταιρεία

«Άδελφοί της Έταιρείας τῶν Φιλικῶν.

Ἐφθασε τέλος πάντων ἡ ποθουμένη ἐκείνη λαμπρά στιγμή! Ἰδοῦ, ὁ σκοπός τῶν πρό χρόνων ἐνεργειῶν σας καί ἀγώνων ἐκτυλήσεται σήμερον! Ἡ Φιλική Ἐταιρεία θέλει διαμεῖνει αἰωνίως τό μόνον σύνθημα τῆς εὐδαιμονίας μας.

Σεῖς, φίλοι μου Συνεταῖροι! ἐδείξατε, τί ὁ καθαρός καί θερμός πατριωτισμός δύναται. Ἀπό σᾶς ἐλπίζει τώρα καί μεγαλύτερα ἢ Ἑλλάς εἰς τήν ἀνάστασίν της. Καί δικαίως καθότι, ἂν διά μόνας τάς ἐλπίδας ἐθυσιάζετε τό πᾶν, τί δέν θέλετε πράξει τώρα, ὅτε ὁ φαινός Ἀστήρ τῆς ἐλευθερίας ἔλαμψε;

Ἄγετε λοιπόν, ὦ Ἀδελφοί! Συνδράμετε καί τήν τελευταίαν ταύτην φορᾶν ἕκαστος ὑπέρ τήν δύναμίν του, εἰς ὀπλισμένους ἀνθρώπους, εἰς ὅπλα, χρήματα καί ἐνδύματα ἐθνικά, αἱ δέ μεταγενέστεραι Γενεαί θέλουσιν εὐλογεῖ τά ὀνόματά σας, καί θέλουν σᾶς κηρύττει ὡς τούς πρωταίους τῆς εὐδαιμονίας των.

Ἰάσιον τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Γενικός Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς».

(Φιλήμ.: «Δοκίμιον Φιλικῆς Ἐταιρείας», 305-306).

Ἀπό τα σχολικά βιβλία γνωρίζουμε την αποτυχία του κινήματος, τη θυσία των Ιερολοχιτῶν στο Δραγατσάνι και τη φυλάκιση του Υψηλάντη στην Αυστρία κ.λ.

Ἡ αποτυχία ὁμως δεν αποθάρρυνε την «Αρχή» (τη Φ. Εταιρεία). Σύντομα φούντωσε ἡ ἐπανάσταση στην Πελοπόννησο που ἦταν πολλοί μυημένοι στη Φ. Εταιρεία (οπλαρχηγοί, κληρικοί τοπικοί ἄρχοντες κ.α.). Ὁ φλογερός «μπουρλοτιέρης» Παπαφλέσσας εκπροσωπώντας την Αρχή (Φ. Ετ.) κατάφερε να ξεσηκώσει ἀκόμα κι αὐτούς που ἦταν διστακτικοί ἢ ἀντίθετοι προς την ἐπανάσταση, να πάρουν τα ὅπλα κατά των τυράννων.

Ἡ ἀποστασία του Ἀλή πασά ἦταν ἀνέλπιστο δῶρο για τον Ἑλληνισμό και οἱ Φιλικοί ἐκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία της ἀπουσίας του Χουρσίτ που στάλθηκε ἐσπευσμένα στην Ἡπειρο με τα ἀσκήρια του κατά του Ἀλή.

Στις 21 Ἀπριλίου ο Καρατζάς ξεσηκώνει τούς Πατρινούς και κλείνουν τούς Τούρκους στο κάστρο.

Στις 23/3 με ἐνέργειες του Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα, Νικηταρά, Ἀναγνωσταρά ἀρχίζουν ἐχθροπραξίες σε πολλές περιοχές, καταφέροντας και τον Μανιάτη Πετρόμπεη να μπει στον ἀγώνα.

Στις 23/3 με τούς Μανιάτες υψώνουν τη σημαία της ἐπανάστασης που σιγά σιγά φουντώνει σ' ὅλο το Μοριά. Τον Ιούνιο φτάνει και ο Δημήτρης Υψηλάντης, διορισμένος ἀπό την Υπέρτατη Αρχή.

Ἡ συνέχεια εἶναι γνωστή. Ἡ ἐπανάσταση ἐπεκτείνεται στη Στερεά Ἑλλάδα και στα Νησιά, ὅπου οἱ караβοκύρηδες με τα μετατρέπομενα καράβια τούς σε πολεμικά προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες στον ἀγώνα. Ὁ Σουλτάνος μετὰ πολλῶν ἀπωλειῶν δεν καταφέρει να καταστείλει την ἐπανάσταση και φέρνει τον Ἰμπραήμ ἀπό την Αἴγυπτο με στρατό και στόλο ἐφαρμόζοντας την τακτική της «καμένης γῆς». Ἀπό το «σαράκι» της διχόνοιας κινδύνεψε ἡ ἐπανάσταση και εὐτυχῶς με τη συγκυρία της ναυμαχίας στο Ναυαρίνο κατατροπώνεται ὁ στόλος του Ἰμπραήμ ἀπό τούς στόλους των 3 μεγάλων Δυνάμεων της ἐποχῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας με ἀποτέλεσμα να ἀναγκαστεῖ ὁ Σουλτάνος να παραχωρήσει αὐτονομία στο Μοριά ἐπικυρωμένη ἀπό τις Μ. Δυνάμεις.

Την 1/9/1829 τερματίστηκε ἡ ἐπανάσταση μετὰ τη νικηφόρο μάχη στην Πέτρα κατὰ των Τούρκων ἀπό το Δημήτρη Υψηλάντη που ἔφερε εἰς πέρας το ἔργο το ὁποῖο ἀρχισε ὁ ἀδερφός του Ἀλέξανδρος στο Δραγατσάνι.

Μετὰ ἀπό πολλούς ἀγῶνες το Γένος μας δημιούργησε Κράτος με τον πρῶτο Κυβερνήτη Καποδίστρια.

Τιμὴ και Δόξα στους Πρωτεργάτες που ἐμπνεύστηκαν τον ξεσηκωμό και σ' αὐτούς τούς αγωνιστές της στεριάς και θάλασσας που πολέμησαν ἢ ἔχασαν τη ζωή τούς για την ἀπελευθέρωσή μας ἀπό τα σκοτάδια της βαρβαρότητας. Υπέρτατη ὑποχρέωσή μας εἶναι να τα διαφυλάσσουμε ὡς «κόρη οφθαλμοῦ» μονοιασμένοι γιατί με τη διχόνοια το ἔθνος μας κινδύνεψε πολλές φορές.

Σ. Τ.

«Ἄγιο το χῶμα ἐκείνων που την εφεύρηκαν! (τη Φιλική Ἐταιρεία).

Ἐπесе εἰς τα τέσσερα δάκτυλα (τις τέσσερις τάξεις ἄρχοντες, κλήρος, ἔμποροι, ἀρματολοί-κλέφτες-λαός) ὡς μία βροχή, καταποντισμός, ἡ ἐπιθυμία της ἐλευθερίας μας. Ἐνῶ, ὅταν ἦλθεν ἡ προκήρυξις του Υψηλάντη, “ἡ σάλπιγξ της πατρίδας σας κράζει” μου ἐφάνη και ἀντιλάλησε γῆ και ουρανός και ἔβαλα στραβά το φέσι μου και ἔχωσα τη χούφτα μου εἰς τη χούφτα του σπαθιοῦ μου και ἔγραψα με γράμματα πύρινα εἰς την καρδιά μου το ἀθάνατο, το εὐλογημένο ὄνομα Ἀλέξανδρος Υψηλάντης».

Κολοκοτρώνης (Τερτσέτη «Ἄπαντα»)

Η μάχη του Δραγατσανίου.
Σύνθεση του Πέτερ Φον Ες
(Μουσείο Μπενάκη)

1821 - 2021

Του Ηλία Ανδρέου

Αγαπητέ Φίλε - Αναγνώστη του περιοδικού μας «ΚΟΝΙΤΣΑ»: Όταν λάβεις στα χέρια σου το παρόν τεύχος το Επετειακό Έτος 2021 για τα 200 χρόνια από την κήρυξη της Επανάστασης του 1821 θα έχει εκπνεύσει. Για την μικρή μας κωμόπολη το έτος αυτό πέρασε αθόρυβα χωρίς μια εκδήλωση μνήμης και ενθύμησης των ένδοξων προγόνων μας και των ένδοξων αυτών κατορθωμάτων. Προείπα και στο προηγούμενο τεύχος πως η πανδημία δεν μπορεί να αποτελέσει αιτιολογία γι' αυτή την παράλειψή μας και αβλεψία. Εδώ ζει πληθώρα υποτίθεται πνευματικών ανθρώπων: Διδάσκαλοι, Καθηγητές, Ιερός Κλήρος, στελέχη της Δημόσιας Βιβλιοθήκης, συνταξιούχος του Δημοσίου, κάτοχοι πανεπιστημιακών τίτλων και η κορύφωση μιας πολυπληθούς φοιτητιάσας νεολαίας.

Τίποτε δεν μας συνήγειρε, τίποτα δεν μας συγκίνησε, ουδείς μας παρακίνησε ουδείς μας ξεβόλεψε από την ραστώνη μας και τη ιδιότητά μας. Πού μπροστάρης, πού εμπνευστής, πού ηγέτης, πού δημνέργτης του έτους τούτου.

Η ιστορία του ανθρώπινου γένους γέμισε από πράξεις βίας τόσο μεταξύ ατόμων όσο και μεταξύ φυλών και φατριών σε προϊστορικό στάδιο και σε νεότερο στάδιο μεταξύ λαών και εθνών.

Στη σύγχρονη ιστορία έχουμε πάμπολλες περιπτώσεις όπου λαοί και έθνη επιβλήθηκαν δια της βίας των όπλων σε άλλους λαούς και έθνη και λαοί μη δυ-

νάμενοι διαφορετικά, δια της βίας προσπάθησαν να απαλλαγούν από την ξένη κυριαρχία όπως αυτή την προσδιόριζαν η διαφορετική γλώσσα, η θρησκεία, ο πολιτισμός, οι αξίες και ιδέες. Είθισται αυτές τις εξεγέρσεις να τις αποκαλούμε Επαναστάσεις.

Έχει καθιερωθεί το μέγα ιστορικό γεγονός του 1821 να το αποκαλούμε Επανάσταση. Ο όρος όμως επανάσταση εν πολλοίς χαρακτηρίζει τις κοινωνικές εξεγέρσεις εναντίον αυταρχικών καθεστώτων, οι οποίες επαναστάσεις μετεξελίσσονται σε εμφυλίους πολέμους, όπως η Γαλλική επανάσταση των αγροτών στην έναρξη κατά του ανελεύθερου καθεστώτος του Λουδοβίκου ΙΔ' η Οκτωβριανή του 1917 εναντίον του Τσάρου Νικολάου του Β' καθώς και οι εξεγέρσεις του έτους 1848 που έλαβαν χώρα στο Παρίσι - Βερολίνο και σε άλλες πρωτεύουσες των Ευρωπαϊκών κρατών. Ακόμη και η Αμερικανική Επανάσταση του 1777 είχε τα στοιχεία απόσχισης από την μητέρα πατρίδα και από το στέμμα της Αγγλίας.

Νομίζω πως για το 1821 προσιδιάζει ο όρος ΠΑΛΙΠΤΕΝΕΣΙΑ που σημαίνει την εκ νέου γέννηση και την συνακόλουθη επανασύνδεση με το παρελθόν.

Οι Αγωνιστές του 1821 εξηγήθηκαν κατά τυρράνου αλλοθρησκου, μη ομιλούντος την Ελληνική μη έχοντος σχέση με ό,τι προηγήθηκε στον Ελλαδικό χώρο και σε εκείνων της Ιωνίας και με

ό,τι εν τέλει αντιπροσώπευαν οι υπόδουλοι. Το χάσμα μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών ήταν δυσθεώρητο.

Θα εξηγήσω γιατί προκρίνω τον όρο παλιγγενεσία. Υπάρχουν ευτυχώς ελάχιστοι νεωτερίζοντες ιστορικοί οι οποίοι εν τη επιθυμία τους να πρωτοτυπήσουν και συνάμα να σκανδαλίσουν εν αντιθέσει με τους κλασικούς ιστορικούς προεξάρχοντος του Κ. Παπαρρηγόπουλου αμφισβητούν την ιστορική συνέχεια του Γένους μας από των Αρχαιοτάτων χρόνων έως της σήμερον.

Μάλιστα ένας νεωτεριστής πρόσφατα στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ και με τον τίτλο «Διακόσια Χρόνια Ελεύθερου Εθνικού Βίου» ούτε λίγο ούτε πολύ κατέθεσε απόψεις περί Ρωμαϊκού Βυζαντίου, ακόμη ανατρέχοντας τους ιστορικούς χρόνους του Φιλίππου του Μακεδόνα στην κατάλυση των Ελληνικών Πόλεων - Κρατών διαπίστωσε μια υποδούλωση και ιστορικό ασυνεχές ένα κενό. Μελετώντας βιβλία αφιερωμένα στην επέτειο των 200 χρόνων μου έτυχε η απάντηση στα ανωτέρω στο βιβλίο της αείμνηστης Ευγενίας Δρακοπούλου «Εικόνες του Αγώνα των Ελλήνων στην ιστορική ζωγραφική της Ευρώπης».

Ο ξεσηκωμός των Ελλήνων έγινε δεκτός με ενθουσιασμό ανά την Ευρώπη πλην της αυτοκρατορικής Βιέννης η οποία ήταν υπέρμαχος της κατεστημένης τάξης μετά τους Ναπολεόντιους Πολέμους. Ποιητές - ζωγράφοι - συγγραφείς ήταν εκείνοι οι οποίοι συγκρότησαν το πρώτο ρεύμα Φιλελληνισμού πάντα με αναφορές στην Αρχαία Ελλάδα. Οι κορυφαίοι ζωγράφοι της εποχής

με προεξάρχοντα τον Ντελακρουά τον David - Ryon Hess με την παλέτα τους εξύμνησαν όχι μόνον το αγωνιστικό πνεύμα και ήθος των εξεγερμένων, αλλά και τα παθήματα του άμαχου πληθυσμού όπως ο F. Hager: «Βάρκα με Έλληνες της Χίου», A. A. Callet "Η αναχώρηση των Παργινών" Scheffez «Οι Παργινοί» L.I.T. Rossignon «Η τελευταία μεταίληψη των Μεσσολογγιτών Ντελακρουά «Οι σφαγές της Χίου» 1824 Hayer «Οι Πρόσφυγες της Πάργας». Πρέπει να ομολογήσουμε πως την ιστορία την κατέχουμε αποσπασματικά και ότι αγνοούμε παραμέτρους που διαμόρφωσαν την πορεία του Έθνους μας. Προσωπικά αγνοούσα το ιστορικό γεγονός ότι ο Μάρκος Μπότσαρης ήταν ένας αγωνιστής του οποίου ο θάνατος όχι μόνο προκάλεσε συγκίνηση σε όλη την Ευρώπη, όχι μόνον αποθανάτιστηκε από ζωγράφους, λογοτέχνες και ποιητές αλλά το τόλμημά του να επιπέσει σχεδόν σούρουπο στο στρατόπεδο των Τούρκων στο Καρπενήσι και η θυσία του ταυτίστηκε με εκείνη του Λεωνίδα στις Θερμοπύλες. Ιδού η ενότητα Αρχαίας και Νεότερης Ελλάδας, δια γραφίδος και παλέτας Ευρωπαίων, συγγραφέων και Ζωγράφων.

Πρός Επιβεβαίωση των ανωτέρω κρίνω αναγκαία σύντομη ξενάγηση στο βιβλίο της Ευγενίας Δρακοπούλου.

Συνδέοντας έτσι το αρχαίο πνεύμα με τη χώρα, που γεννήθηκε, και τα προστάγματα της ελευθερίας, της αρετής και του πατριωτισμού με τους πραγματικούς τόπους, οι Φιλέλληνες συνέδεσαν και την αρετή του Λεωνίδα με τον τόπο καταγωγής του ή και με αυτόν, όπου έλαβε χώρα η μάχη.

Έτσι, ο Byron καλούσε τους νεοέλληνες για «νέες Θερμοπύλες». Τόποι όπως οι Θερμοπύλες και ο Μαραθώνας έγιναν στη φιλελληνική σκέψη κλειδιά για την πολιτική και πολιτιστική αναγέννηση της Ελλάδας. Εξεγερμένοι Έλληνες συγκεντρώνονται στον Μαραθώνα σε λιθογραφία του 1824, αρχαίος Έλληνας πολεμιστής πιθανότατα ο Μιλτιάδης, απευθύνεται σε νεοέλληνα αγωνιστή. Σε σχέδιο του λυωνέζου ζωγράφου Flandrin (1809-1864), λιθογραφημένο στο τυπογραφείο Brunet της Lyon, αρχαίος Έλληνας προβάλλει μπροστά από τα φλεγόμενα πλοία της Ναυμαχίας του Ναυαρίνου. Η ταύτιση του Μεσολογγίου ως τόπου θυσίας με τις Θερμοπύλες μοιάζει σχεδόν αναπόφευκτη.

Επανερχόμεθα έτσι στον Λεωνίδα και στην ταύτισή του με τον Μάρκο Μπότσαρη, καθόσον εκτός από τους τόπους, και τα πρόσωπα της Ελληνικής Επανάστασης κινητοποιήσαν την ευρωπαϊκή κλασική κουλτούρα ωθώντας τη στη δημιουργία των νέων αρχαίων ελλήνων ηρώων. Χαρακτηριστικά γράφει ο Σατοβριάν: «Ο Οδυσσέας Ανδρούτσος είναι καλός αρχηγός των επαναστατών. Είναι γοργοπόδαρος και ανδρείος σαν τον Αχιλλέα», γράφει ο γερμανός φιλέλληνας Ludwing n-Von Bollmann. Ενώ Πετρόμπεης Μαυρομικάλης στην προσωπογραφία του από τον Adanm Friedel είναι ο πρίγκιπας των Μανιατών ή αρχαίων Σπαρτιατών.

Το 1832, ο Hugo σε ένα θαυμαστό συνδυασμό τόπων και προσώπων θα αναφωνήσει «Ελλάδα, Αθήνα, Σπάρτη! Λεωνίδα, Δημοσθένη, Κανάρη ημίθεε, που ακτινοβολείς από δόξα». Τα ονόματα του

Λεωνίδα και του Θεμιστοκλή αναγράφονται μαζί με του Πετρόμπεη, του Κανάρη, του Παλαιών Πατρών Γερμανού, του Μπότσαρη και του Υψηλάντη σε λιθογραφία οβελίσκου.

Ίσως αυτήν την υπερβολή να προέβλεπε ο γάλλος τεκνοκριτικός Augustin Jal, όταν σχολίαζε παρουσιάζοντας τα έργα του Salon του 1824: «βαρέθηκα πια τους αρχαίους Έλληνες... ο Έκτωρ, ο Αχιλλέας, ο Αγαμέμνων με κουράζουν με την υψηλή τους τελειότητα. Τι με νοιάζουν εμένα οι στρατιώτες του Πριάμου; Αυτοί που με συναρπάζουν είναι οι κλέφτες και οι αρματωλοί... Οδυσσέας, Κολοκοτρώνης, να τα ονόματα που μιλούν στην καρδιά μου. Σε εγκαταλείπω λοιπόν αρχαία Ελλάδα που για χάρη σου χύθηκε τόσο αίμα και που στοίχισες στους ποιητές μας τόσο μέλανι και στους ζωγράφους μας τόσα χρώματα.

Όμως, η συνύπαρξη νέων και αρχαίων ηρώων ήταν απόλυτα συνυφασμένη με την αντίληψη για την Ελλάδα του Αγώνα τόσο των συγγραφέων όσο και των καλλιτεχνών.

Σε μια πρωτότυπη σύνθεση, η οποία έχει αποδοθεί στον γάλλο ζωγράφο Pierre Narcisse Guerin (1774-1833) συνυπάρχουν αρχαίοι οι νέοι Έλληνες. Στον πίνακα απεικονίζεται ο θάνατος του λόρδου Byron στο Μεσολόγγι σε αρχαιοπρεπή ατμόσφαιρα. Ο ποιητής κείται νεκρός στα γόνατα της θεάς Αθηνάς, δίπλα του θρηνούν η Ελευθερία και η Ελλάδα, ενώ ο Όμηρος και οι Μούσες κατεβαίνουν από τον ουρανό κρατώντας στεφάνια δάφνης. Στην αριστερή πλευρά του σχεδίου θρηνεί

όμιλος νέων Ελλήνων, μπροστά από τειχισμένη πόλη. Ο πίνακας ταιριάζει με τα λόγια του Hugo για τον Byron: «κι αν εγκατέλειψαν τον Όλυμπο, δεν έχασαν ούτε για μια στιγμή τις Θερμοπύλες. Στον Hugo είναι πολύ πιθανόν να οφείλεται και η απόφαση του 1880 να πάρει το όνομα του Μπότσαρη ένας παρισινός δρόμος, με το σκεπτικό ότι «ο ήρωας του Μεσολογγίου ήταν σύμβολο της εθνικής ανεξαρτησίας». Έτσι, στο 19ο διαμέρισμα, στο Παρίσι, υπάρχει η Rue Botzaris 1790 - 1823 heros de la guerre d'indépendance greque, καθώς και ο σταθμός Botsaris στη γραμμή 7/8 του παρισινού μετρό, στην ίδια κατεύθυνση με τον σταθμό Bolivar.

Η κορυφαία αναφορά στους Αρχαίους Προγόνους μας προέρχεται από τους Τόμας Τζέφερσον τρίτο κατά σειρά Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο κύριος εκπρόσωπος του Ελληνικού Διαφωτισμού Αδαμάντιος Κοραΐς γνωρίστηκε με τον ανωτέρω στο Παρίσι και αυτή η γνωριμία συνεχίστηκε με επιστολές πάνω σε θέματα σύνταξης των Συνταγμάτων του Ελληνικού Έθνους.

Σε μία από αυτές (31 Οκτωβρίου 1923) ο Τζέφερσον διακηρύσσει κατά πρώτον την ένθερμη υποστήριξη του αμερικανικού λαού και προσωπικά του ιδίου στον αγώνα των Ελλήνων ως χρέος τιμής «προς τους προγόνους σας, που με τη σοφία τους μας βοήθησαν να βγούμε από το Γοτθικό μας σκότος δηλαδή του Μεσαίωνα». Αυτή η αναφορά στον Μεσαίωνα μου δίνει την αφορμή να αναφερθώ πως εν μέρει η πόλη μας κυριαρχείται από μεσαιωνικές αντιλήψεις, τουλάχιστον αυτό έδειξε η πανδημία. Δημοσίως και ευθαρσώς δηλώνω πως οι

Πνευματικοί Κληρικοί μας δαπανήσουν τις πνευματικές τους δυνάμεις για την σωτηρία των ψυχών μας και ας αφήσουν την επιστήμη της ιατρικής να θεραπεύσει τα παθήματα του σώματός μας.

Αγαπητοί Συν-Έλληνες πρέπει να είμαστε πολύ υπερήφανοι για τους ένδοξους Προγόνους μας. Τους Αρχαίους, τους Μακεδόνες, τους Βυζαντινούς τον ένδοξο Ελληνικό Στρατό των Βαλκανικών πολέμων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τους Αξιωματικούς και Οπλίτες του Έπους του 1940, μα πολύ περισσότερο για τους ένδοξους Αγωνιστές του 1821 αυτούς που μας κληροδότησαν την σημερινή Πατρίδα και μας ένωσαν με το παρελθόν μας.

Ποιους να πρωτομνημονεύσεις, τους Σουλιώτες, τους Μεσολογγίτες, τους Μανιάτες, τους Υδραίους τον Κολοκοτρώνη, Καραϊσκάκη, Ανδρούτσο, Αθανάσιο Διάκο, τον Μάρκο Μπότσαρη που ύμνησε και θρήνησε σύμπασα η Ευρώπη;

Η κληρονομιά πέφτει βαριά πάνω μας. Στα διακόσια χρόνια ελεύθερου βίου η Πατρίδα μας μεγαλούργησε. Πλην όμως ο καθένας μας εκεί που ετάχθη πρέπει να δώσει τον καλύτερο εαυτό. Έχουμε την τύχη να ζούμε στην Κόνιτσα που έχει τη δική της Ένδοξη Ιστορία με το Έπος του 1940 αλλά και την μοίρα να ζήσει την κορύφωση της δοκιμασίας της Αδελφικής Αγάπης του Εμφυλίου σπαραγμού. Δυστυχώς η Κόνιτσα έπαυσε να είναι εκείνη που ήτανε από δικά μας λάθη. Δεν είναι καιρός για θρήνους, αλλά μια αυτοκριτική του καθενός μας είναι επιβεβλημένη μήπως και διορθώσουμε τα κακώς κείμενα που μας οδήγησαν στον μαρασμό.

ΕΠΙΔΗΜΙΑ ΠΑΝΟΥΚΛΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ 1814-1822

Χαρίλαος Γ. Γκοῦτος

Κατά τὰ ἔτη 1814-1823, εἶχε ἐνσκήψει ἐπιδημία πανώλης (πανούκλας) σέ πολλά μέρη τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦσαν καί περιοχές τῆς Ἠπείρου: Ζαγοροχώρια, καζᾶς τῆς Κόνιτσας, Πωγώνι, Φιλιάτες, Ἄρτα κ.ἄ. Ὁ πληθυσμός τῆς Ἠπείρου μειώθηκε τότε κατά 17%, πολλοί κατέφευγαν σέ ἐρημικές τοποθεσίες, ἄλλοι μετανάστευσαν, οἱ μετακινήσεις στοὺς δρόμους ἐλέγχονταν, συστήθηκαν λοιμοκαθαρτήρια, γίνονταν λιτανεῖες, προσκομίζονταν λείψανα ἁγίων πού ἐθεωροῦντο θαυματουργικά¹.

Παρουσιάζω παρακάτω τίς πληροφορίες πού μπόρεσα νά βρῶ ἀναφορικά μέ περιπτώσεις ἐκδήλωσης τῆς ἐπιδημίας ἐκείνης στήν ἐπαρχία Κόνιτσας.

1. Τό 1814 ὁ μητροπολίτης Ἰωαννίνων παρακάλεσε τόν μητροπολίτη Βελεγράδων (Μπερατιοῦ) νά στείλει ἀπό ἐκεῖ τήν κάρα τοῦ ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ στά χωριά τῆς Κόνιτσας καί τοῦ Πωγωνίου, στά ὁποῖα εἶχε ἐνσκήψει ἡ ἐπιδημία, γιά νά γίνουν λιτανεῖες. Ἀπό τὰ χωριά τῆς Κόνιτσας, ἴσως εἶχαν προσβληθεῖ μόνον ἐκεῖνα πού γειτόνευαν μέ τό Πωγώνι. Ὁ Ἀγγλος περιηγητής Th. Hughes τό 1814 παρατήρησε στίς πλαγιές τῆς Νεμέρτσικας, μετά τήν Πρεμετή καί πολύ πρὶν φθάσει στήν Ὀστανίτσα, ὅτι μερικά χωριά ἐκεῖ «ἦταν ἐγκατελειμμένα ἀπό τοὺς κατοίκους τους, λόγω τῆς πανώλης πού ἐξαπλωνόταν σ' ὅλη τήν περιοχή καί πού την φέρανε περιπλανώμενοι γύφτοι. Σέ ἀρκετές περιπτώσεις εἶδαμε τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχαν κατεβεῖ στίς πεδιάδες καί ἄφησαν τοὺς ἀσθενεῖς στά χωριά τους· αὐτά φυλάσσονταν μέ περιφρούρηση γιά νά ἀποτραπεῖ ἡ ἐπικοινωνία, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι εἶχαν στρατοπεδεύσει σέ σκηνές καί καλύβες ἀπό κλαδιά δένδρων»².

2. Δύο ἐνθυμήσεις σχεδόν ὅμοιες, γραμμένες τό 1819 ἀπό τόν Γιάννη Τόδουλο (Κονιτσιώτη) σέ «φυλλάδα» Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Νικάνορα, τυπωμένη τό 1818 στήν Κέρκυρα καί εὑρισκόμενη στὸν ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κάτω Κόνιτσας, ἀναφέρουν τὰ ἑξῆς: Τό 1816 στήν Κόνιτσα ἐνέσκηψε πανούκλα, ἐπῆγαν καί

1. Βλ. Γ. Παπαγεωργίου, Οἰκονομικοὶ καί κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στὸν ὀρεινὸ χῶρο. Ζαγόρι, 1995 σελ. 161-168, Κ. Βακαλόπουλος, Ἠπείρος, 1992 197, Κ. Κωστής, Στὸν καιρὸ τῆς πανώλης, 1995 401-411.

2. Π. Χριστόπουλος, εἰς Σύνταξις Εὐγένιος Αἰτωλὸς καί ἡ ἐποχή του, Πρακτικά Ἐπιστ. Συνεδρίου, 1986 604, Π. Δήσιος, εἰς Κόνιτσα, τ. 2012 407. Σύμφωνα μέ ἐνθύμηση γραμμένη στὸ Δελβινάκι: «Τό 1814 ἔπεσε πανώλης» (Ν. Πατσέλης, Τό Δελβινάκι, 1948 239).

έφεραν από την μονή του αγίου Νικάνορα την αγία κάρα του και «έφυγε τό κακό από ήμᾱς τούς χριστιανούς». Τό 1818 «ήρθε τό ἴδιο κακόν και ἐβάρεσεν εις τούς Τούρκους και μᾱς εὔρε τό κακό και ἡ δυστυχία. Ἐτούτη ἡ φυλλάδα εἶναι από τό μοναστήριον του αγίου Νικάνορος»³. Δηλαδή, σύμφωνα μέ τόν ἐνθυμσιογράφο, ἡ ἐπιδημία πανούκλας πού ἐπληξε τήν Κόνιτσα τό 1816 ἔληξε για τούς χριστιανούς κατοίκους της ὅταν μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἡ κάρα του αγίου Νικάνορα από τήν μονή του, ἀλλά τό 1818 ἦλθε νέα πανούκλα πού ἐπληξε πρῶτα τούς μουσουλμάνους κατοίκους, ἔπειτα και ἄλλους και ἐπέφερε δυστυχία στήν κώμη.

Ὡς μονή του αγίου Νικάνορα ἐννοοῦσε τήν μονή του στήν Ζάβορδα Γρεβενῶν, ὅπου μετά τόν θάνατό του (1549) φυλάχθηκε τό λείψανό του, τό ὅποιο, κατά τό συναξάρι πού γράφτηκε τό 1774, τό λείψανο «διαμένει πολλῶν νοσημάτων ἀλεξιτήριον» και «ἐκτελεῖ ἅπειρα θαύματα», μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ πρόσφατη κατάπαυση τῆς πανούκλας στά Σέρβια⁴. Ἡ κάρα του αγίου προσκομίσθηκε και στό χωριό Δρυμάδες Πωγωνίου και κατέπαυσε τήν ἐνδημοῦσα ἐκεῖ πανούκλα, γι' αὐτό ὁ ἅγιος ἐτιμᾶτο ἐκεῖ ὡς πολιούχος⁵.

3. Στήν κορυφή μεγάλου βράχου, ἀνάμεσα στήν Κορτίνιστα και στήν Βράνιστα, βρίσκεται ἡ μικρή μονή του αγίου Νικάνορα, ἡ ὁποία κτίσθηκε τό 1816, ἱστορήθηκε τό 1826 και ἴσως διαδέχθηκε τήν μονή πού ὑπῆρξε κοντά στήν Βράνιστα από τόν 17ο αἰῶνα. Οἱ Κορτινιστιῶτες ἀφιέρωσαν τήν μονή στόν ἅγιο Νικάνορα, προφανῶς ἐπειδή θεώρησαν ὅτι αὐτός μέ θαυματουργή ἐνέργεια ἐνός μεταφερθέντος στό χωριό τμήματος του λειψάνου του ἢ μέ ἄλλον τρόπο, κατέπαυσε τήν ἐνδημοῦσα τό 1815 στό χωριό πανούκλα. Κατά τήν ἐπικρατοῦσα παράδοση, ἐνας χωριανός βοσκός εἶδε στόν ὕπνο του τόν ἅγιο νά τόν παροτρύνει νά εἰδοποιήσει τούς συγχωριανούς του νά μήν διαμένουν πλέον στήν ὕπαιθρο γιατί δέν κινδυνεύουν πλέον από τήν πανούκλα. Ἀργότερα, ἐνας μοναχός, καταδιωκόμενος από μουσουλμάνους στόν γειτονικό κεντρικό δρόμο, ἐπικαλέσθηκε τόν ἅγιο, κρύφτηκε στήν κουφάλα ἐνός δένδρου και γλύτωσε ἐπειδή οἱ διῶκτες του νόμιζαν ὅτι τόν ἐβλεπαν ἀκόμη νά τρέχει στόν δρόμο. Ἐπειτα ὁ μοναχός πρόσφερε στήν μονή τεμάχιο του λειψάνου του αγίου προερχόμενου από τήν μονή Ζάβορδας και αὐτό ἐθεράπευσε πολλούς, μετά από λιτανεῖες, παρακλήσεις κλπ. Τό 1953 στήν Κόνιτσα δόθηκε σέ λαογράφο ἡ ἐξῆς πληροφορία

3. Βλ. π. Γ. Παῖσιος, Ἐνθυμήματα τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, Κόνιτσα, τχ 81/1969. Ὅπως ἔγραψε ὁ π. Δ. Τάτσης (Τό προσκύνημα του ὁσίου Νικάνορος στήν ἐπαρχία Κονίτισης, 1990 26-28), στό προσκύνημα αὐτό βρῆκε ὁμοία φυλλάδα, στήν ὁποία εἶχαν γραφεῖ ἡ μία από τίς προαναφερθεῖσες ἐνθυμήσεις, καθώς και παρόμοια ἐνθύμηση του 1873.

4. Ἀπ. Γκλαβίνας, Ὁ ὁσιος Νικάνορας, 1993, 43-45, 82-83.

5. Σ. Στούπης, Πωγωνισιὰ καὶ Βησσανιώτικα, τ. Β' 1964 91.

για τό λείψανο αὐτό: «Ὅ,τι ἀσθένεια νά ᾿χη τό σπίτι, ἅμα πάρης τά κόκκαλα του αγίου και κάμης ἀγιασμό, φεύγ' ἡ ἀσθένεια». Ἐξω από τό χωριό Παλιοσέλι κτίσθηκε εἰκόνισμα ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Νικάνορα. Περί τό 1928 ἡ Κορτίνιστα ὀνομάσθηκε Νικάνορας⁶.

4. Σέ βιβλίο ἐνός ναοῦ τῆς Μόλιστας, βρέθηκε ἡ ἐξῆς χειρόγραφη ἐνθύμηση, ἡ ὁποία μεταγράφεται ἐδῶ ὀρθογραφημένη: «Θύμηση τόν καιρόν πού βάρεσε τό θανατικόν εις τήν Μόλιστα, Μαΐου 2 και ἀπέθαναν ἄνθρωποι 22, ἔτος 1822. Δωρόθεος ἔγραψα»⁷. Θεωρῶ ὅτι ὁ ἐνθυμσιογράφος ἐννοοῦσε ὅτι μέχρι τήν 2 Μαΐου 1822 ἀπέθαναν στήν Μόλιστα 22 ἄνθρωποι λόγω τῆς ἐπιδημίας πανούκλας.

Τότε μᾶλλον κτίσθηκαν ἐξω από τίς συνοικίες Μποτσιφάρι και Μεσαριά τῆς Μόλιστας δύο ἐξωκκλήσια ἀφιερωμένα στόν Ἅγιο Χαράλαμπο, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ὅτι προστατεύει τούς κατοίκους από τήν πανούκλα και ἄλλες ἀσθένειες. Σέ ἐκεῖνο πού κτίσθηκε ἐξω από τό Μποτσιφάρι φιλοτεχνήθηκαν τήν 22.6.1823 από τόν ἀγιογράφο Δημήτριο Ἀναστασίου, καταγόμενο από τήν γειτονική Σταρίτσανη, δύο φορητές εἰκόνες, μία του αγίου Χαράλαμπου και μία του Χριστοῦ⁸.

5. Δυτικά τῆς Σταρίτσανης (Πουρνιᾶς), στήν τοποθεσία της Λιβᾶδι, κοντά στά σύνορά της μέ τό Γανναδιό, ὑπάρχει ἐξωκκλήσι του αγίου Χαράλαμπου. Από ἀξιόπιστη μαρτυρία πληροφοροῦμαστε για τήν κατασκευή του τά ἀκόλουθα. Ὁμάδα χωριανῶν οἰκοδόμων, ἐπιστρέφοντας στό χωριό από τήν Κύμη, στάθμευσαν στήν τοποθεσία Λιβᾶδι, ὅπου θά μπορούσαν νά βόσκουν τά ὑποζύγια τους μέχρι νά ἔλθει ὁ κοινοτάρχης νά ἐλέγξει μήπως ἔχουν προσβληθεῖ κατά τό ταξίδι τους από τήν ἐπιδημοῦσα τότε πανούκλα. Ὅπως εἰδοποιήθηκαν ὅτι ὁ ἐλεγχος θά καθυστερήσει, γι' αὐτό θεώρησαν καλό νά κατασκευάσουν ἐν τῷ μεταξύ ἐκεῖ ἕνα ἐξωκκλήσι ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Χαράλαμπο πού προστατεύει τούς πιστούς από τήν πανούκλα και ἄλλες ἀσθένειες. Τό κατασκεύασαν και, μετά από κλήρωση, ὄρισαν ποιός θά θεωρεῖται κτήτοράς του και διαχειριστής του⁹. Τό γεγονός τοῦτο πρέπει νά συνέβη τήν περίοδο 1814-22 ὅποτε στήν ἐπαρχία εἶχε ἐνσκήψει ἐπιδημία πανούκλας.

6. Ὁ Βουρμπιανίτης Κύρκας Παπανίκου, κατά τήν δεκαετία του 1830 κατέγραψε σέ κείμενό του, από μνήμης ἢ και σέ συνδυασμό μέ προγενέστερες σημειώσεις του, ποικίλες ὀφειλές τρίτων πρὸς αὐτόν γεννηθεῖσες κατά τά ἔτη 1803-23. Ὅμως, τίς

6. Χ. Γκοῦτος, Οἱ οἰκισμοί τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης στό παρελθόν, 2015, π. Δ. Τάτσης, ὁ.π. 21-28, Ἀ. Δευτεραῖος, εἰς Πρακτικά Β' Συμποσίου Λαογραφίας Βορειοελληνικοῦ χώρου, 1976 70-71, Κ. Στεργιόπουλος, εἰς Ἑπερ. Χρονικά τ. 1937 248.

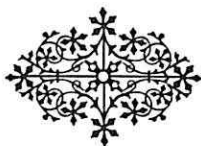
7. π. Γ. Παῖσιος, εἰς Ἑπερ. Ἐστία, τ. 1956 40 (= Χ. Γκοῦτος, Μολιστινὰ, 1983 165).

8. Αὐτόθι, Χ. Γκοῦτος, Ἡ ἐπαρχία Κονίτισης καὶ ἡ Μόλιστα ἐπὶ τουρκοκρατίας, 2003 125.

9. Χ. Χρηστίδης, Πουρνιά Κονίτισης τό χωριό μου, 1991 25-26.

όφειλές αυτές δέν τίς χρονολόγησε αυθαίρετως. Έτσι, υπό τήν χρονολογία 3.4.1806 καταγράφηκαν 7 όφειλές 5 προσώπων, μεταξύ τών όποίων καί ή όφειλή δύο προσώπων γιά τό αντίτιμο 85 όκάδων κρασιού πού ό Κύρκας επώλησε σέ αυτά όταν ενέσκηψε πανούκλα στήν Βούρμπιανη («είς τήν πανούκλαν τούς αγόρασα κρασί 85 όκάδες»), ενώ είναι αδύνατον αυτές οι 7 όφειλές νά γεννήθηκαν όλες τήν 3.4.1806. Ένεκα τούτων, θεωρώ ότι ή πανούκλα πού αναφέρει ό Κύρκας ενέσκηψε στήν Βούρμπιανη κάποιο έτος τής περιόδου 1814-1823. Ό Εύρ. Σούρλας σημείωσε ότι ό χωριανός Άπ. Βεηζαδές όνομάσθηκε Πανούκλης έπειδή ή μάνα του είχε προσβληθεί από πανούκλα¹⁰.

7. Η τοποθεσία Παλιχειματα του Γανναδιού βρίσκεται στην ποταμιά του Βουρκοπόταμου, κοντά στο Καπηλιό, σε ύψόμετρο 560 μ., διασχίζεται από την όδική αρτηρία επικοινωνίας της Κόνιτσας, των Ιωαννίνων καί της Πρεμετής με την Δυτική Μακεδονία καί σημαίνει παλιά χειμαδιά. Η παλαιότερη γνωστή μας γραπτή μνεία της ανάγεται στο 1848. Μέχρι το 1940 υπήρχαν εκεί λιθόκτιστες οικίες καί αποθήκες των καταγομένων από το Γανναδιό οικογενειών Γκούτου, Γιούτσου καί Νάκη¹¹. Πιθανότατα ή εν λόγω τοποθεσία έχρησιμοποιείτο αρχικά προς παραχείμαση των οικογενειών τούτων, όταν δέ ή χρήση της αυτή έληξε ή τοποθεσία όνομάσθηκε Παλιοχειμαδα. Θεωρώ ότι τοϋτο συνέβη κάμποσα έτη πριν από το 1848, ίσως στην περίοδο 1814-22, όποτε οι ως άνω οικογένειες κινδύνευαν νά μεταδοθεί σ' αυτές ή πανούκλα από τούς διαβάτες του προαναφερθέντος δρόμου, κατά δέ τά έτη 1820-21 καί από τά στρατεύματα πού πήγαιναν στα Γιάννενα νά πολιορκήσουν τον Αλή πασά.

10. Βλ. Εύρ. Σούρλας, εις Ήπειρ. Χρονικά τ. 1941 199 (σημ. 1), 202-203, Χ. Γκοϋτος, Από την ιστορία της επαρχίας Κονιτσας, τ. Α' 2017 188-190.

11. Χ. Γκοϋτος, Ή επαρχία... 115, ό ίδιος εις Ήπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2012 74, 75.

Long-Post Covid (Μακροχρόνιες επιπτώσεις της COVID-19)

Γεώργιος Σταμάτης

ΕΑ' Γενικής Ιατρικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Επιστημονικής Λειτουργίας Κ.Υ. Κόνιτσας

Ορισμός

Ο όρος "σύνδρομο LongCOVID" περιλαμβάνει τα συμπτώματα και σημεία αλλά και τις επιπλοκές (όψιμες ή μακροχρόνιες) που εμμένουν ή εμφανίζονται 4 εβδομάδες μετά τη λοίμωξη με SARS-COV-2. Εν τη απουσία καθολικά αποδεκτών ορισμών το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας και Αριστείας (NICE) στο Ηνωμένο Βασίλειο προτείνει την ακόλουθη ορολογία για τις φάσεις που έπονται της λοίμωξης από τον ιό SARS-CoV-2:

1.Οξεία COVID-19(AcuteCOVID-19): αφορά σε σημεία και συμπτώματα έως 4 εβδομάδες **2.Συνεχιζόμενη συμπτωματική COVID-19(Ongoing symptomaticCOVID-19):** αφορά σε σημεία και συμπτώματα από 4 έως 12 εβδομάδες **3.Μετά-COVID-19 σύνδρομο(PostCOVID-19 syndrome):** αφορά σε σημεία και συμπτώματα που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια ή μετά από τη λοίμωξη με COVID-19 και συνεχίζουν για περισσότερο από 12 εβδομάδες, χωρίς να μπορούν να αποδοθούν σε εναλλακτική διάγνωση. Από τα παραπάνω προκύπτει

ότι ό όρος longCOVID περιλαμβάνει την συνεχιζόμενη συμπτωματική COVID-19 και το μετά-COVID-19 σύνδρομο.

ΣΥΝΗΘΗ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ LONG-COVID

1.ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΕΣ.

Εμμένοντα συμπτώματα μπορεί να είναι σύμφωνα με μία μελέτη στις ΗΠΑ η δύσπνοια στην άνοδο μιας σκάλας(22.9%), ο βήχας(15.4%) και η απώλεια γεύσης όσφρησης(13.1%). Εμμένοντα συμπτώματα, όπως βήχας και δύσπνοια στην κόπωση, μπορεί να σχετίζονται με ανάπτυξη ινωτικής διάμεσης πνευμονοπάθειας. Η έγκαιρη διάγνωση αυτής είναι καθοριστική, αν αναλογιστεί κανείς την προϋπάρχουσα εμπειρία από την Ιδιοπαθή Πνευμονική Ίνωση. Αξίζει να σημειωθεί πως ασθενείς με ιστορικό λοίμωξης από τον ιό Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) και Middle East Respiratory Syndrome (MERS) παρουσίαζαν ακτινολογικές και λειτουργικές διαταραχές σε ποσοστό 4.6% ένα

χρόνο μετά τη λοίμωξη και 3.2% δεκαπέντε έτη μετά τη λοίμωξη, αντίστοιχα. Σε μία μελέτη 114 ασθενών με ιστορικό νοσηλείας για COVID-19, το 62% παρουσίαζε κάποιου βαθμού υπολειπόμενα ακτινολογικά ευρήματα 6 μήνες μετά τη λοίμωξη. Έτσι, προτείνεται για αρχή η διενέργεια ακτινογραφίας σε όλους τους ασθενείς που εκδήλωσαν πνευμονία 12 εβδομάδες μετά τη νόσηση. Παρόλο που ακόμα και ασυμπτωματικοί ασθενείς μπορεί να εμφανίζουν αλλοιώσεις διάμεσης πνευμονοπάθειας, στους κυριότερους παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη της περιλαμβάνονται: ηλικία >50 έτη, άρρεν φύλο, διάρκεια νοσηλείας >3 εβδομάδες, εμμένουσα δύσπνοια και ταχυκαρδία, εκτεταμένα ακτινολογικά διηθήματα κατά τη νοσηλεία και η εφαρμογή μηχανικού αερισμού. Είναι ωστόσο κεφαλαιώδους σημασίας η διάκριση των ακτινολογικών ευρημάτων σε ινωτικά και μη-ινωτικά πρότυπα. Στη θεραπευτική αντιμετώπιση των περιπτώσεων μη-ινωτικού απεικονιστικού προτύπου (θολή ύαλος, πυκνωτικά διηθήματα), θέση μπορεί να έχουν τα από του στόματος κορτικοειδή με μη επαρκή όμως βιβλιογραφική τεκμηρίωση στη παρούσα φάση, ενώ στις περιπτώσεις ινωτικού απεικονιστικού προτύπου (βρογχεκτασίες εξ' έλξεως, κηρύθρα, δικτυωτό πρότυπο) θα πρέπει να αξιολογηθεί η πιθανότητα χορήγησης αντι-ινωτικής αγωγής.

2. ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΕΣ (Αίσθημα παλμών, δύσπνοια και θωρακικό άλγος, Μυοκαρδίτιδα, μυοκαρδιακή ίνωση, καρδιακή ανεπάρκεια, αρρυθμίες, περικαρδίτιδα, ορθοστατική υπόταση (διαταραχές αυτόνομου). Η συχνότητα της μυοκαρδίτιδας σύμφωνα με μια μελέτη στις ΗΠΑ φάνηκε ότι αγόρια 12-17 ετών παρουσίασαν στους πρώτους 3 μήνες μετά από Covid λοίμωξη μυοκαρδίτιδα σε συχνότητα 450 περιπτώσεις/1 εκατομμύριο περιπτώσεων Covid λοίμωξης, ενώ η αντίστοιχη συχνότητα αθροιστικά μετά την πρώτη και τη δεύτερη δόση των εμβολίων mRNA κατά του κορονοϊού ήταν σε αγόρια ίδιας ηλικίας 77 περιπτώσεις/1 εκατομμύριο εμβολιασμών (δηλαδή πρακτικά το 1/6.)

3. ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ. Θρομβοεμβολικά επεισόδια (πνευμονική εμβολή, αρτηριακή θρόμβωση, εν τω βάθει φλεβοθρόμβωση) αναφέρονται σε <5% των ασθενών σε αναδρομικές μελέτες.

4. ΝΕΥΡΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΕΣ. (Καταβολή, μυαλγίες, κεφαλαλγία, αδυναμία, διαταραχές αυτόνομου, γνωσιακές διαταραχές, διαταραχές μνήμης, οσφρητικές / γευστικές διαταραχές. Ανησυχία, κατάθλιψη, διαταραχές ύπνου και μετατραυματικό στρες (PTSD) αναφέρονται σε ποσοστό 30-40% των ασθενών). Να σημειωθεί εδώ ότι υπάρχουν παλαιότερες μελέτες σύμφωνα με τις οποίες οι εμβολιασμοί (άρα και δυννητικά ο εμβολιασμός έναντι Covid) να προφυλάσσει

από άνοια, καθώς μέσω της ανοσολογικής απάντησης στα εμβόλια έχουμε μικρότερη φλεγμονώδη δραστηριότητα στον εγκέφαλο κάτι που δρα προστατευτικά στους νευρώνες. Στις 27/7/2020 ανακοινώθηκε από τον Alzheimer's Association μία μελέτη έδειξε ότι έστω και μία μόνο δόση αντιγριππικού εμβολιασμού μπορεί να οδηγήσει σε μείωση 17% της νόσου Alzheimer, ενώ το εμβόλιο έναντι πνευμονιόκοκκου σε ηλικίες 65-75 ετών οδήγησε σε μία μείωση της συχνότητας της νόσου 25-30%.

Αγχος, κατάθλιψη, διαταραχές ύπνου, μετατραυματικό stress (PTSD) έχουν παρατηρηθεί σε ποσοστό 30-40%, όπως και στις λοιμώξεις από τους υπόλοιπους κορονοϊούς.

Σύνδρομο Guillain-Barre (μυϊκή αδυναμία ταχείας εγκατάστασης που συνήθως ξεκινά από τα άκρα και μπορεί να οδηγήσει σε αδυναμία αναπνευστικών μυών ή σε διαταραχή του αυτόνομου νευρικού συστήματος με συνέπεια αρρυθμίες). Το Guillain-Barre υπάρχει ως αναφορά μετά το εμβόλιο της Johnson & Johnson έναντι Covid σε ποσοστό της τάξης του 0,0008% με έναρξη συμπτωμάτων εντός 42 ημερών από τον εμβολιασμό. Όμως, σύνδρομο Guillain-Barre έχει αναφερθεί και στον αντιγριππικό εμβολιασμό σε συχνότητα 1/1.000.000, οι περιπτώσεις από το σύνδρομο στη συντριπτική πλειοψηφία θεραπεύονται, ενώ συνήθως το σύνδρομο αναπτύσσεται μετά από λοιμώξεις (όπως

και η λοίμωξη από Covid) και όχι μετά από εμβόλια.

5. ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΕΣ. Εμφάνιση ή επιδείνωση σακχαρώδη διαβήτη, υποθυρεοειδισμός, υποξεία θυρεοειδίτιδα, διαταραχές εμμήνου ρύσης

6. ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ. Η τριχόπτωση είναι το κύριο σύμπτωμα και εμφανίζεται σε περίπου 20% των ασθενών Εξάνθημα (πχ κνίδωση)

7. ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ. Αντιδραστική αρθρίτιδα, ινομυαλγία, νοσήματα συνδετικού ιστού

8. ΝΕΦΡΙΚΕΣ. Χρόνια νεφροπάθεια με μειωμένο eGFR έχει αναφερθεί 6 μήνες μετά

9. ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΚΕΣ. Η νόσος μπορεί δυνητικά να μεταβάλει το μικροβίωμα του εντέρου και να οδηγήσει σε εμφάνιση ευκαιριακών λοιμώξεων.

10. Multisystem inflammatory syndrome in children (MIS-C). Πρόκειται για μια φλεγμονώδη διεργασία στην οποία εμπλέκονται πολλά συστήματα με συμπτώματα όπως πυρετός, κοιλιακό άλγος, διάρροια, εξάνθημα, και εκδηλώσεις από νευρικό και καρδιαγγειακό σύστημα με επιπλοκές όπως κρίσεις επιληψίας, εγκεφαλικό επεισόδιο και θάνατο σε ποσοστό 3,5% των ασθενών. Σπάνιες αναφορές του συνδρόμου έχουμε και σε ενήλικες.

Όλα τα παραπάνω έρχονται να μας

υπενθυμίσουν τη μεγάλη αξία των εμβολιασμών στην πρόληψη της νόσου αλλά και των πολυάριθμων μακροπρόθεσμων επιπλοκών της(ο WHO λέει: **εμβολιασμένοι που έχουν νοσήσει είναι λιγότερο πιθανό να έχουν συμπτώματα πέραν του μηνός**).Κλείνοντας θα ήθελα να θυμίσω ένα απόσπασμα από συνέντευξη του επίκουρου καθηγητή Επιδημιολογίας και μέλους της επιτροπής εμπειρογνομόνων του υπουργείου Υγείας κ. Γκίκα Μαγιορκίνη: ο κορονοϊός εκμεταλλεύεται ρετροϊούς από το γονιδίωμά μας που είναι ενσωματωμένοι εδώ και εκατομμύρια χρόνια και ο οργανισμός μας τους έχει καλά«κοιμισμένους».Αλλά ο κορονοϊός τους ξυπνάει για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον, μέσα στο οποίο μπορεί να εξελιχθεί καλύτερα...Η παρενέργεια αυτής της αφύπνισης μπορεί να είναι σε βάθος χρόνου ασθένειες όπως καρκίνος, λύκος, ή σκλήρυνση κατά πλάκας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1.ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ. Long-Post Covid Διαγνωστική και θεραπευτική προσέγγιση
2. Post-acute COVID-19 syndrome. Nature Medicine | VOL 27 | April 2021 | 601–615 | www.nature.com/naturemedicine
3. Case Report: Adult Post-COVID-19 Multisystem Inflammatory Syndrome and Thrombotic Microangiopathy Frontiers in Immunology | www.frontiersin.org 1 June 2021 | Volume 12 | Article 680567
4. Μαγιορκίνης: Υπό εξέταση πιθανή συσχέτιση του κορονοϊού με καρκίνο, λύκο και σκλήρυνση κατά πλάκας (<https://www.news.gr/ellada/7/news.html>)
5. July 20, 2021 / Brain & Spine What to Know About Johnson & Johnson's COVID-19 Vaccine and Guillain-Barre Syndrome 7 facts about the FDA's new warning regarding the one-shot vaccine Health Essentials from Cleveland Clinic
6. Post COVID-19 condition (Long COVID) 16 October 2021 | News release-WHO
7. Myocarditis is more common after covid-19 infection than vaccination | New Scientist-HEALTH 4 August 2021 By Clare Wilson
8. Could COVID-19 vaccines guard against dementia? By Brian Buntz | September 1, 2021

Ο άνθρωπος και ο άνεμος

Δημ. Ζιακόπουλος, Μετεωρολόγος

Τις περασμένες εποχές οι άνθρωποι πίστευαν ότι υπάρχουν καλοί και κακοί άνεμοι. Αυτό, βέβαια, δεν ισχύει, γιατί ο άνεμος είναι ένας και εμφανίζεται άλλοτε ευεργετικός και άλλοτε καταστροφικός. Παρά το φόβο που ένοιωθε ο άνθρωπος απέναντι στην καταστροφική του δύναμη, ο άνεμος ήταν ο αιώνιος σύντροφός του. Αυτόν ήθελε βοηθό για την κίνηση του ιστιοφόρου του, το γύρισμα της φτερωτής του μύλου, το λίκνισμα των σιτηρών και άλλες δραστηριότητές του. Στη λαογραφία πολλών λαών της Γης βρίσκουμε διάφορες τεχνικές καλοπιάσματος ή πρόσκλησης των ανέμων. Πολλοί θαλασσινοί λαοί καλούσαν τους ανέμους σφυρίζοντας. Το σφύριγμα ήταν σιγανό όταν ήθελαν απαλό αεράκι και δυνατό όταν επιθυμούσαν ισχυρό άνεμο.

Όταν η ένταση των ανέμων προκαλούσε προβλήματα, οι άνθρωποι προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να τους διώξουν. Οι Εσκιμώοι, αλλά και άλλοι λαοί, όταν οι θυελλώδεις άνεμοι παρουσίαζαν μεγάλη διάρκεια και η τροφή άρχιζε να σπανίζει, προσπαθούσαν με φοβέρες να διώξουν μακριά τη θύελλα ή να τη σκοτώσουν με μαχαίρια, λόγχες, ακόντια, αναμμένους δαυλούς κ.λπ. Ο Ηρόδοτος αναφέρει την παρακάτω περίπτωση εκστρατείας κατά ανέμων που οργανώθηκε από μια φυλή, τη φυλή των Ψύλλων, που κατοικούσε στη Λιβύη, κοντά στη σημερινή Τρίπολη: «Γείτονες με τους Νασαμώνες είναι οι Ψύλλοι, αλλά αυτοί εξολοθρεύτηκαν από την εξήσπια: ο νοπιάς φυσούσε συνέχεια και ξέφρανε όλες τις στέρνες και τις πηγές κι η

χώρα τους που είναι όλη μέσα στη Σύρτη, έμεινε χωρίς νερό. Οι Ψύλλοι έκαναν συμβούλιο και αποφάσισαν να εκστρατεύσουν εναντίον του νότου (όπως τα λένε οι Λίβυες), προχώρησαν στην περιοχή της άμμου, φύσηξε ο νοπιάς και τους παράκωσε όλους. Μετά τον χαμό τους, τη χώρα τους κατέλαβαν οι Νασαμώνες» (Ηρόδοτος, Ιστορία IV 173,2).

Από την πλευρά τους οι άνεμοι δεν φαίνεται να νοιάζονται και πολύ για τα προβλήματα των ανθρώπων. Έχουν τους δικούς τους ρυθμούς και από τη φύση τους άλλοτε σαρώνουν τα πάντα με την ορμή τους και άλλοτε τραγουδούν και καϊδεύουν. Η άγρια δύναμή τους, που δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από τους ανθρώπους, περιγράφεται στο παρακάτω θαυμάσιο απόσπασμα του Ουίλιαμ Σαίξπηρ από τον *Βασιλιά Λιρ*: «Κι ο αγέρας, ξεκινημένος από μακριά, περνούσε θάλασσες, βουνά, κάμπους κι όσο μακρύτερα πορευόταν όλο και πιο δυναμώωνε. Σφύριζε πάνω στα χαμοδενδρά, σάμπως αόρατος δαίμονας, θυμωμένος. Και φύσαγε, όλο φύσαγε. Στα πέλαγα απόψε οι ναύτες θαλασσοπνίγονται. Οι τσοπάνηδες ανάβουν πελώριες φωτιές και τα σκυλιά τσακώνονται με τους λύκους. Κι ο αγέρας κάλπازه ξέφρενος, κι όπου δένδρο στο διάβα του μόνο, το σάρωνε, κι όπου θάλασσα την κυμάτωνε και τη λόφωνε κι όπου σπίτη του ανιστορούσε φοβερές ιστορίες κι όπου στρατολάτης πάλευε να τον αφανίσει, και φύσαγε, όλο φύσαγε».

Στον αντίποδα του σφοδρού καταστροφικού ανέμου βρίσκεται η γλυκιά και

δροσερή θαλάσσια αύρα, ο μπάτης που τόσο υμνήθηκε στην ποίηση και τη λογοτεχνία, αλλά και η εσπερινή αύρα: «*πνοή καθάρια, ζωντανή, που κάνει τα γερμένα φύλλα να θροΐζουν*». Στην ίδια κατηγορία ανήκουν ο εξάισιος λεπτός άνεμος ενός διάφανου ανοιξιότικου πρωινού και, γιατί όχι, τα μελτέμια μας όταν διώχνουν έναν εξαντλητικό καύσωνα.

Τους τελευταίους αιώνες ο άνθρωπος κατάφερε να επιλύσει πολλά προβλήματα που του δημιουργούσε στο παρελθόν ο άνεμος, αλλά ακόμα και σή-

μερα στις μεταξύ τους αναμετρήσεις δεν είναι πάντα αυτός ο νικητής. Όπως χαρακτηριστικά λέει ο Λάιαλ Ουότσον στο βιβλίο του *Η ανάσα του ουρανού*:

*Η φύση με το υπέροχο μυαλό της
παρακολουθεί*

το αιώνιο παιχνίδι των παιδιών της.

Βλέπει τον άνθρωπο

να εξουσιάζει τους ανέμους,

βλέπει τον άνεμο

να παρασέρνει τους ανθρώπους.

Ο άνθρωπος και το χιόνι

Μελετώντας τη σχέση του χιονιού με τον άνθρωπο, παρατηρούμε ότι από λαό σε λαό υπάρχουν διαφορές που έχουν να κάνουν με τη *συχνότητα εμφάνισης του φαινομένου* αλλά και διαχρονικές διαφορές που συνδέονται με τις κλιματικές αλλαγές και την επιβίωση του ανθρώπινου είδους στις αντίξοες συνθήκες που δημιουργούσαν οι πάγοι και τα χιόνια. Έτσι, στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια της Μικρής Παγετώδους Εποχής, αλλά και λίγο αργότερα, το χιόνι σήμαινε αποκλεισμούς, δυστυχία, πείνα και πολλές φορές θάνατο.

Τις τελευταίες δεκαετίες με την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού και αθλητισμού και την ανάγκη αντιμετώπισης της λειψυδρίας η σχέση αυτή άλλαξε, αν και πολλές φορές τα προβλήματα που προκαλούνται από τις χιονοπτώσεις είναι σοβαρά. Σε κάθε περίπτωση, οι ωφέλειες από το χιόνι είναι σημαντικές σε πολλούς τομείς. Σε ό,τι αφορά τη γεωργία, το χιόνι είναι εκείνο που

διατηρεί τη θερμότητα του εδάφους και προστατεύει τη βλάστηση από τους παγερούς ανέμους, καταστρέφει παράσιτα και με την τήξη του παρέχει άφθονο νερό τροφοδοτώντας υπόγειες δεξαμενές, ποτάμια και χειμάρρους.

Από ψυχολογικής πλευράς, η αίσθηση που προκαλεί στον άνθρωπο το χιόνι είναι μοναδική. Κανένα άλλο φυσικό φαινόμενο δεν αλλάζει, έστω και παροδικά, τόσο μαγευτικά το περιβάλλον όσο το χιόνι. Ένα χιονισμένο τοπίο είναι ένας παραμυθένιος κόσμος που καθηλώνει μικρούς κι μεγάλους. Μια εξωτική σκηνογραφία, ένας πλαστικός κυματισμός με απαλές καμπύλες και στρογγυλεμένους όγκους που θαμπώνει κυριολεκτικά και μεταφορικά τον άνθρωπο και τον γεμίζει απέραντη χαρά. Νοιώθεις μια ακατανίκητη επιθυμία να γίνεις ένα με το χιόνι, να κυλιστείς πάνω του και να παίξεις μαζί του. Είναι ένα ξέσπασμα χαρούμενης ζωής που το έχει ανάγκη ο άνθρωπος, αλλά που δυστυχώς όσο περνούν τα χρόνια το αισθά-

νεται όλο και λιγότερο. Ένας Αμερικανός σκιτσογράφος, ο Νταγκ Λάρσον, είπε: «*Καταλαβαίνεις ότι γερνάς όταν δεν νοιώθεις πια καμιά επιθυμία να πετάξεις μια χιονόμπαλα*» και φαίνεται να έχει δίκιο.

Στις χώρες των μέσων γεωγραφικών πλατών, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η χώρα μας, το χιόνι είναι προνόμιο των βουνών και από αισθητικής πλευράς ίσως δεν υπάρχει πιο όμορφη εικόνα από την εικόνα ενός χιονισμένου ορεινού τοπίου. Λες και το χιόνι φτιάχτηκε να στολίζει τη φύση η οποία στη συνείδηση του λαού φαίνεται και αυτή να το ευχαρισιέται: «*Χαίρεται κι ένας έλατος στους πάγους και στα χιόνια*». Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και οι άνθρωποι των πόλεων χαίρονται το χιόνι, αλλά πολλές φορές βλέποντας την Αθήνα χιονισμένη μου έρχονται στο νου οι στίχοι του Παλαμά που αναρωτιέται:

«Το χιόνι. Ω χιόνι. Αθήνα ! Κρίμα!

Πάει στο γυμνό σου κορμί ένα ντύμα; »

(Κωστής Παλαμάς, Οι Πεντασύλλαβοι)

Σε κάθε περίπτωση, τα χιόνια, και κυρίως αυτά που έρχονται στις αρχές του χειμώνα, είναι ευπρόσδεκτα σε όλες τις περιοχές. Πεποίθηση όλων είναι ότι ο ερχομός τους διώχνει τις αρρώστιες και εξασφαλίζει καλή σοδειά και πολλά νερά το καλοκαίρι. Αυτός ίσως είναι ο βασικός λόγος που πολλοί θεωρούν ότι το χιόνι φέρνει γούρι. Έτσι εξηγείται γιατί η προσφώνηση «*σαν τα χιόνια*» είναι φιλοφρόνηση και χαρούμενος χαιρετισμός σ' έναν αγαπημένο φίλο που ήταν χαμένος για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ψυχρότητα και αποστροφή δηλώνεται με τη φράση: «*Τον δέχτηκαν σαν τα χιόνια*».

για του Γενάρη» τα οποία δεν είναι γουρλίδικα σαν τα πρώτα χιόνια του Νοέμβρη ή του Δεκέμβρη και συνδέονται περισσότερο με παγωνιές και ταλαιπωρίες. Για τους ανθρώπους που είναι εξοικειωμένοι με τις ατυχίες της ζωής που δεν πτοούνται με ένα νέο βάσανο λέμε: «*Μαθημένα τα βουνά απ' τα χιόνια*» ή «*Συνήθεια το 'χουν τα βουνά να βρέχουν, να χιονίζουν*». Πίκρα και παράπονο από κάποιον που δεν έχει σηκώσει κεφάλι στη ζωή του εκφράζουν οι παρακάτω στίχοι από το δημοτικό μας τραγούδι: «*Εμένα είναι τα πάθη μου σαν του Χελμού το χιόνι που όσο να λιώσει το παλιό καινούριο το πλακώνει*».

Όταν κάποιος με βαρύγδουπο ύφος ανακοινώνει πράγματα γνωστά και συνηθισμένα, αντιπαρατηρούμε: «*Εχιόνισε στο όρος*» που είναι ταυτόσημο με τη φράση: «*Εκόμισε γλαύκαν εις Αθήνας*». Σε κάποιον που τον συμβουλευόμαστε να ξεχάσει κάτι του λέμε: «*Γράψε το στο χιόνι*». Στην παροιμία αυτή το χιόνι παίζει το ρόλο της άμμου που αναφέρει στο γνωστό ποίημά του ο Γιώργος Σεφέρης. Η φράση: «*Πότε θα χιονίσει να δούμε άσπρη μέρα*» χρησιμοποιείται μεταφορικά όταν τα πράγματα δεν πάνε καλά, αλλά και δεν περιμένουμε να καλυτερεύσουν. Στη συνείδηση του λαού το χιόνι επίσης μεταφορικά καλύπτει τις ασκήμιες της ζωής και εξαγνίζει τον κόσμο, όπως γράφει ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης στο διήγημά του *Ο έρωτας στα χιόνια*: «*Άσπρο σινδόνι... να μας ασπρίσει όλους στο μάτι του Θεού... ν' ασπρίσουν τα σωθικά μας... να μην έχουμε κακή καρδιά μέσα μας*».

ΕΡΙΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ

Ο συνεχιζόμενος και φέτος δριμύτε-
ρα επώδυνος ιός Cov-19 καθυστέρησε
ακόμη μία φορά την απονομή του κα-
θιερωμένου πλέον ΕΡΙΦΙΛΕΙΟΥ ΕΠΑ-
ΘΛΟΥ-, που απονέμεται εδώ και 24 συ-
νεχή χρόνια στη μνήμη της Εριφίλης
Οικονομίδου-Κουσίου, μητέρας του
Αθλοθέτη. Ήταν όμως αδύνατο να μην
γίνει η σχετική απονομή εντός του
2021, μετά την εντυπωσιακή επιτυχία
των Λυκείων της Κόνιτσας στις αντίστοι-
χες πανελλήνιες εξετάσεις. Είκοσι (!)
μαθητές εισήχθησαν φέτος στα Ανώτατα
Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελληνικής
Επικράτειας, 12 από το Γενικό Λύκειο
Κόνιτσας - όπου Λυκειάρχης είναι η κα
Ειρήνη Γιαννίτση- και 8 από το 1^ο
Επαγγελματικό Λύκειο -όπου Λυκειάρ-
χης είναι ο κος Σάββας Καρασάββας-.
Πρωτοφανής και αξιόλογη επιτυχία
στην ακριτική Κόνιτσα. Έτσι η ανανεω-
μένη Επιτροπή απονομής, αποτελούμε-
νη από τον/την Λυκειάρχη του Λυκείου,
που ο απόφοιτος μαθητής συγκέντρωσε
τον μεγαλύτερο αριθμό μορίων εισαγω-
γής και τον Αθλοθέτη του Επάθλου και
συγκεκριμένα η Λυκειάρχης κα Ειρήνη
Γιαννίτση και ο Αθλοθέτης κος Δημή-
τριος Κών. Κούσιος, αποφάσισαν ομό-
φωνα το ΕΡΙΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ' για το
έτος 2021- 2022 να δοθεί στην φοιτή-
τρια πλέον δδα ΙΩΝΙΑ ΚΙΤΣΙΟΥ του
Κωνσταντίνου και της Μαρίας, η οποία
με κωδικό αριθμό υποψηφίου 21040719,
συγκέντρωσε τον μεγαλύτερο αριθμό
μορίων εισαγωγής, δηλ. 18.738 μόρια

και εισήχθη στο Νομικό Τμήμα (Σ Σ Α
Σ/αριθ. Σχολής 866) του Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με σει-
ρά επιτυχίας 13 και πληροί απόλυτα
όλους τους όρους απονομής του Επά-
θλου. Η φετινή απονομή έγινε με ιδιαι-
τερη λαμπρότητα στην ειδικά εξοπλι-
σμένη αίθουσα του 'ΚΟΥΣΕΙΟΥ ΕΚΘΕ-
ΣΕΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ (Κ.Ε.Κ.) - οδ. Βο-
ρείου Ηπείρου 6, την Τρίτη 28 Δεκεμ-
βρίου 2021 στις 12.00 μ. παρουσία των
γονέων της βραβευθείσας, σχεδόν
όλων των επιτυχόντων στις Ανώτατες
Σχολές φέτος, αλλά και πολλών προ-
σκεκλημένων όπως: οι Λυκειάρχες κ.
Ειρ. Γιαννίτση και κ. Στέφ. Καρασάβ-
βας, ο πάντα ενθαρρυντικός Παπα-Τό-
λης -που έκανε τον απαραίτητο αγια-
σμό-, ο τ. Δήμαρχος Μάκης Χατζνε-
φραιμίδης -επί θητείας του οποίου κα-
θιερώθηκε, εδώ και 24 χρόνια, το 'ΕΡΙ-
ΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ'-, ο ακούραστος κ.
Σωτήρης Τουφίδης - που χρόνια τώρα
αποτυπώνει μοναδικά κάθε εκδήλωση
στην Κόνιτσα-, ο κ. Κων. Παπαδιαμάν-
της -θείος και μοναδικός συμπαραστά-
της του Αθλοθέτη και Αντιπρόεδρος του
Ιδρύματος Παπαδιαμάντη-, ο νεαρός
Χρήστος Κίτσιος- κύριος διαμορφωτής
της αίθουσας απονομής- και πολλοί άλ-
λοι γονείς, συγγενείς και φίλοι των πα-
ρισταμένων νεαρών φοιτητών.

Συγκινημένη η εξαιρετική Ιωνία Κίτσι-
ου παρέλαβε το Έπαθλο, που συνο-
δεύεται και φέτος από μία επιταγή
1.000 ευρώ, ευχαρίστησε όλους τους

παρισταμένους για τις ειλικρινείς ευχές
τους για Καλή Σταδιοδρομία και δεξιώ-
θηκε όλους φιλικά με γλυκά και ποτά,
εντός και εκτός του χώρου του Κ. Ε. Κ.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι λόγω
της μεγάλης επιτυχίας τόσων πολλών
μαθητών στις φετινές πανελλήνιες εξε-
τάσεις*, ο Αθλοθέτης κ. Δημήτριος
Κούσιος, αποφάσισε εκτάκτως να απο-
νεμίσει και σε όλους τους παρισταμένους
νέους φοιτητές από ένα μικρό αναμνη-
στικό δώρο, ευχόμενος στον καθένα
χωριστά Καλή Επιτυχία και Καλή Στα-
διοδρομία.

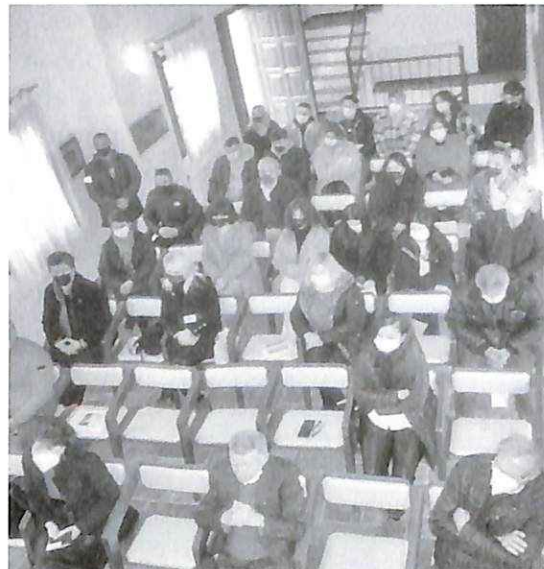
Η όλη εκδήλωση περατώθηκε σε πολύ
φιλικό κλίμα, ευχόμενοι όλοι σε όλους
Καλές Γιορτές και Χαρούμενο και ευτυ-
χισμένο τον καινούργιο Χρόνο 2022.

* Τα ονόματά τους έχουν δημοσιευθεί στο
προηγούμενο τεύχος "Κόνιτσα" 218.

Σημείωση

Οι συμμετέχοντες στην εκδήλωση είχαν
την ευκαιρία να επισκεφτούν και την έκθεση
φωτογραφίας των δεκάδων μουσικών οργά-
νων που φιλοξενείται στο υπόγειο εκθετήριο.

Πικρές αλήθειες

Τα γεγονότα που καθημερινά βιώνουμε και τα τεκταινόμενα που βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη δεν αφήνουν περιθώρια για αισιοδοξία.

Οι προβλέψεις είναι δυσοίωνες για το μέλλον της χώρας. Η ύπαιθρος μαράζωνει, ερημώνεται. Τα χωριά μας αδειάζουν με γοργούς ρυθμούς. Οι εναπομείναντες υπέργηροι ζουν με συντροφιά την απελπισία και την απομόνωση. Το δημογραφικό μας πρόβλημα προβάλλει οξύτατο. Η Ελλάδα μας αργοπεθαίνει!

Οι Νέοι μας, η μόνη Ελπίδα, μεταναστεύουν, ξενιτεύονται για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και τον επιστημονικό τους εξοπλισμό και δυναμισμό σε ξένη χώρα για να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο μέλλον, που η πατρίδα τους το αρνείται με την ακολουθούμενη πολιτική και πρακτική.

Η γεωπολιτική των μεγάλων δυνάμεων και η τυχοδιωκτική τακτική της γείτονος χώρας δημιουργεί έντονη ανασφάλεια και κινδύνους για την εδαφική μας ακεραιότητα.

Η ανεργία μαστίζει τα λαϊκά στρώματα. Η φτώχεια κατέστη ενδημική.

Τα μνημόνια που μας επέβαλαν και η πολύχρονη λιτότητα δοκιμάζουν σκληρά τις αντοχές μας.

Η διαφθορά και η συναλλαγή αχρηστεύουν τους θεσμούς.

Η Δικαιοσύνη σαν καταφύγιο για τον απλό πολίτη έχασε το κύρος της.

Εισαγγελείς αλληλοκαταγγέλλονται

και διαπλέκονται.

Αστυνομικοί και Δικηγόροι πλαισιώνουν εγκληματικές οργανώσεις.

Ολιγάρχες και Πλουτοκράτες μένουν στο απυρόβλητο.

Η παραγραφή σοβαρών αδικημάτων αποτελεί πραγματικότητα εξοργιστική.

Οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες πιστοποιούν την ανεπάρκεια του κράτους για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Η Πανδημία ολοκληρώνει τον όλεθρο. Οι Βρυξέλλες σχεδιάζουν, νομοθετούν, αποφασίζουν και οι κυβερνήσεις μας εκτελούν ως πειθήνια όργανα.

Ο λαός όσο ζει πληρώνει ακριβά και στενάζει. Η Ελλάδα ως χώρα ετεροκαθορίζεται και πορεύεται όπως τα μεγάλα συμφέροντα επιβάλλουν.

Τα πολιτικά κόμματα αντί να καταστρώνουν σχέδια και μελέτες για τη σωτηρία της χώρας από τους παντοειδείς κινδύνους, αγωνίζονται για την νομή της εξουσίας και την εξασφάλιση θέσεων στο Δημόσιο για τους πελάτες - ψηφοφόρους.

Τα σκάνδαλα και οι κάθε είδους συναλλαγές με τα άνομα συμφέροντα οδηγούν αναπότρεπτα στην περαιτέρω εξαθλίωση.

Η εικόνα του Κοινοβουλίου μας προβληματίζει γιατί συχνά μεταβάλλεται σε λαϊκό καφενείο όπου η σοβαρότητα και η ευπρέπεια τραυματίζονται.

Οι εκπρόσωποί μας, τηλεαστέρες, αθλητές και ηθοποιοί αρκούνται σε

άφωνη παρουσία λόγω άγνοιας των θεμάτων και οι λοιποί αγωνίζονται για τα συμφέροντα της επαγγελματικής των τάξης.

Η Πανδημία αντιμετωπίζεται με εμβολωματικά μέτρα και ο πλούτος συσσωρεύεται στους λίγους.

Λύσεις υπάρχουν στα χέρια των πλουσίων και των κυβερνήσεων που δρομολογούν πολιτικές "χωρίς περίσκε-

ψη και χωρίς αιδώ" (Κ. Καβάφης). Χρειάζονται γενναίες επενδύσεις στην υγεία, στην Παιδεία και τον Πολιτισμό και εξασφάλιση θέσεων εργασίας στους παραγωγικούς τομείς για να σταθεί όρθιος ο λαός και να υπερνικήσει τα εμπόδια.

Χρήστος Ζάνης
Χίου 49, Πεύκη

Ασχολίες και επαγγέλματα στα χωριά μας τον παλιό καιρό

Πριν από αρκετές δεκαετίες οι κάτοικοι των χωριών της περιοχής μας ζούσαν σε κλειστές κοινωνίες και για τη διαβίωση τους ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Το κάθε νοικοκυριό είχε ένα ή δύο «φορτηγά» ζώα για μετακινήσεις, καλλιέργεια χωραφιών κλ.π. Ένα ή δύο βόδια και ένα μικρό αριθμό γιδοπροβάτων να προμηθεύεται κρέας, μαλλί και γάλα για τις ανάγκες του.

Είχε και χωράφια που με τη σοδειά τους εξασφάλιζε το ψωμί της χρονιάς, τα κηπευτικά κ.λπ. Βέβαια υπήρχαν και κάποιοι με πολλά στρέμματα ή μεγάλα κοπάδια γιδοπροβάτων ασχολούμενοι αποκλειστικά με αυτά.

Για να καλύπτονται όλες οι ανάγκες των κατοίκων ήταν απαραίτητα και διάφορα επαγγέλματα. Είχαμε γράψει άλ-

λοτε για κάποια από αυτά, όπως των μουσικών, (γύφτων) που με την παραδοσιακή μουσική εξυπηρετούσαν γάμους και "ζιαφέτια" κ.ά.

Σήμερα θα κάνουμε μία σύντομη αναφορά στα παραδοσιακά επαγγέλματα της παλιάς εποχής. Σε ένα άρθρο δεν είναι δυνατόν να γίνει λεπτομερής παρουσίαση, αυτό απαιτεί συγγραφή ολόκληρου βιβλίου.

- Αρχίζουμε με τον **Μπακάλη** που στο μαγαζί του μπορούσαν να βρουν από βελόνι μέχρι φωτιστικό πετρέλαιο (ένα είδος μίνι μάρκετ).

- Ο **Τσαρουχάς** παλιά και αργότερα **τσαγκάρης** για παπούτσια με παραγγελία και επιδιόρθωσης των παλιών.

- Ο **Μυλωνάς**. Μυλωνάδες δεν υπήρχαν σε όλα τα χωριά, αλλά σε εκείνα που είχαν δίπλα τους μικρά ή μεγάλα

ποτάμια. Σε πολλά υπήρχαν και νεο-τριβές.

Αυτοί πληρώνονταν με είδος ανάλογα με την ποσότητα του αλεσμένου καρπού (σιτάρι, καλαμπόκι κ.ά.)

- Ο **Σιδεράς**. Σε κάποια μεγάλα χωριά έστηναν το εργαστήρι τους οι σιδεράδες. Αυτοί ήταν ως επί το πλείστον γύφτοι και έφτιαχναν τα γεωργικά εργαλεία, υνιά για τα ξύλινα αλέτρια, τσαπιά κ.λπ. Επισκευάζοντας τα παλιά και παράλληλα πετάλωναν και τα άλογα.

Ορισμένοι έγιναν και αυτοδίδακτοι οργανοπαίχτες με προσφορά στην παράδοση.

- Ο **Τσομπάνος**. Όσοι είχαν μεγάλα κοπάδια γιδοπροβάτα, έκαναν και τον τσοπάνο ή είχαν άλλον που τον πλήρωναν, αλλά και οι νοικοκυραίοι με τα λίγα έβάζαν τσοπάνο να βόσκει τα δικά τους. Αυτόν τον συμφωνούσαν για ένα εξάμηνο, από τ' Άη - Γιωργιού (23 Απριλίου) μέχρι τ' Άη Δημητρίου (26 Οκτωβρίου) και το αντίθετο. Πληρωνόταν ακόμη και σε είδος (σιτάρι, καλαμπόκι κ.ά.)

Για το κάθε κοπάδι ήταν και διαφορετικός. Προβατοβοσκός, γιδοβοσκός ή γιδάρης ή γελαδάρης για τα βόδια.

- Ο **Αγροφύλακας** ή Δραγάτης. Αυτός πληρωνόταν από το χωριό να προσέχει τα αμπελοχώρα από κλοπές, ζημιές των ζώων και να "αποκόβει" δηλαδή να καταλογίζει το αντίτιμο της ζημιάς για αποζημίωση στον ιδιοκτήτη. Έπρεπε να φιλάει ακόμη και τα δάση από παράνομη υλοτομία.

- Ο **Παπάς** και ο **Δάσκαλος**. Παλιά (επί τουρκοκρατίας) πληρώνονταν από το χωριό ή την εκκλησία.

- Ο **Σαμαράς** (σαγματοποιός). Αυτός έπαιρνε τα μέτρα για το κάθε ζώο και με κατάλληλα ξύλα από το δάσος έφτιαχνε τα σαμάρια με σαμαροσκουτί και βριζοκάλαμο, προσεύχοντας να πέφτει μαλακά να μην πληγώνεται το ζώο.

- Ο **Τενεκετζής** κατασκεύαζε λούκια (υδρορροές) κανάτες, δοχεία τσίγκινα για το γάλα, «γκιούμια» για το κουβάλημα του νερού, καρδάρια, τσίγκινα κόσκινα για τους γεωργούς κ.ά.

- **Χτίστες, μαραγκοί, υφάντριες, μοδίστρες.**

Σχεδόν σε κάθε χωριό, αφού οι γιατροί σπάνιζαν, χρέη **μαίας** έκανε κάποια ηλικιωμένη με πείρα, η οποία ξεγεννούσε τις γυναίκες. Υπήρξαν περιπτώσεις που γεννούσαν στο χωράφι ή στο δρόμο προς τα χειμαδιά κατά τη μετακίνηση κτηνοτρόφων.

Κάποιοι ήταν και **πρακτικοί οδοντίατροι** που αφαιρούσαν τα χαλασμένα δόντια με ειδική τανάλια (οδοντάγρια)

- Εκτός από μόνιμους επαγγελματίες, στα χωριά ανάλογα με τις εποχές και τις ασχολίες των κατοίκων, έκαναν την εμφάνισή τους για λίγες μέρες και **Καλαντζήδες** (γανωτήδες) που καλαίζαν κασσιτέρωναν "τ' αγκειά" τσίγκινα ή Χάλκινα οικιακά σκεύη (πιάτα, ταψιά, καζάνια κ.ά.)

- **Βαρελάδες** (βαγενάδες). Πριν τον τρύγο έφταναν και οι βαρελαδες να

φτιάξουν ή να επισκευάσουν τα βαρέλια για τα κρασιά, αφού σε όλα τα χωριά υπήρχαν πολλά αμπέλια.

- Τα καλοκαίρια εμφανίζονταν και οι “Κατρανάδες” με τα ασκιά γεμάτα κατράμι (ή κατράνι) να πάρει μία μικρή ποσότητα ο κάθε νοικοκύρης. Αυτό το χρησιμοποιούσαν στις πληγές των ζώων για θεραπεία και να απωθούνται οι μύγες, γλιτώνοντας τα ζώα από μόλυνση. Αυτοί έρχονταν από τα βλαχοχώρια Δί-στρατο ή Βοβούσα.

- Οι **Λαδάδες**, **ερχόνταν** από το **Τσάμικο** και πουλούσαν λάδι που είχαν μέσα στα ασκιά.

Όταν γινόταν κάποιο σπίτι ή εκκλησία σε κάποιο χωριό έφερναν τους “**σιαρτζήδες**” που έκοβαν και έσκισαν μεγάλα δέντρα για την οικοδομή με μεγάλα πριόνια που τα έλεγαν “σιάρες”.

- Προπολεμικά και ως τη δεκαετία του 1960 παρόντες στα πανηγύρια και οι **Πραματευτάδες**, που αράδιαζαν σε μία τάβλα τα ψιδικά τους προσελκύοντας όλο το “παιδομάνι”, σαν τις μέλισ-

σες, να εξαργυρώσουν το χαρτζιλίκι τους με καμιά σφυρίχτρα, φουσαρμόνικα κ.λπ.

Με την πάροδο του χρόνου όλα αλ-λάζουν. Μετά την κατοχή, τα ξύλινα αλέ-τρια αντικαταστάθηκαν με τα σιδερένια που μας έφερε η ΟΥΝΡΑ από την Αμε-ρική, τα δρεπάνια, από θεριστικές μηχανές και η ζευγίτες έγιναν με τρακτέρια.

Τα εργαλεία που έφτιαχναν οι σιδε-ράδες τώρα πια τα προμηθεύονται από καταστήματα. Οι τσελιγκάδες δεν πηγαί-νουν τα κοπάδια τους στα χειμαδιά οδοιπορώντας, αλλά με φορτηγά αυτο-κίνητα.

Ο ταχυδρόμος δεν πάει τα γράμματα στα χωριά πεζός ή με άλογο, αλλά με ΙΧ κι ενώ κάποτε περίμεναν με ανυπομο-νησία το γράμμα από τους ταξιδεμέ-νους, τώρα μιλάνε με το κινητό και βλέ-πουν τα πρόσωπά τους στην οθόνη.

Μέσα σε 60 χρόνια άλλαξαν τα πάντα σε όλους τους τομείς!...

Σ.Τ.

Ο “Θούριος” (του Ρήγα)
Το ωραιότερο άσμα της φυλής μας

(Τερτσέτης)

ΑΛ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ: Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ 1913

Έπιμέλεια: Χ. Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Ο Αλέξανδρος Οικονομίδης (1880-1941), μετά την αποφοίτησή του από τό σχολαρχείο του χωριού του Γανναδιό, μετοίκησε τό 1906 στην Κόνιτσα, όπου εργάσθηκε ως έμπορος και ως κοινοτικός γραμματέας. Από τόν Δεκέμβριο του 1912 μέχρι τήν 25.2.1913 έγραψε τμηματικά τό παρακάτω βραχύ χρονολόγιο τών κυριότερων περιστατικών τής απελευθέρωσης τής έπαρχίας από τούς Τούρ-κους, παραθέτοντας και πληροφορίες πού δέν έχουν καταγραφεί από άλλους. (Γιά τήν σχετική βιβλιογραφία, βλ. εις Σύλλογος φίλων του περιοδικού «Κόνι-τσα», Κόνιτσα, 100 χρόνια έλευθερίας, 2013 σελ. 134-135). Τό χρονολόγιο τουτο βρίσκεται στά αρχεία τής Έταιρείας Ήπειρωτικών Μελετών, μαζί μέ άλλα χειρόγραφα του συντάκτη του.

1912 Δεκεμ. Μετάβασις άνταρτών Σιδέρη και Μπατσή εις Μόλισταν, εκβίασις πρόσ επανάστασιν κ.λπ.

1912 Δεκεμ. 29. Μετάβασις Στρατού... του Μιραλάη (δηλ. Ταγματάρχου) εις Καστάνιανη (;) και Σταρίτσανην... φρικτάς (;) απωλείας του Στ... και δει-νοπαθήματα Στ...

1913 Ίαν. 4. Δευτέρα μετάβασις Στρατού, άνερχομένου εις 1300 περίπου, διά συνοδείας 6 Μολιστινών εις Σταρίτσανην. Τήν 15, εισβολή εις Κερασό-βον, έφονεύθη Ί. Κοντογιάννης και έτραυματίσθη Χρ. Π. Καφές, άγγαρεία Μολιστινών και Στρατσωτών προς μεταφοράν τών έν Κερασόβω εύρεθέντων (;) τροφίμων.

Ίαν. 24. Έπίθεσις άνταρτών προς τούς έν Κερασόβω Τούρκους μέ αρκετάς απωλείας Τούρκων, φόνος μιās Ζελιστινής, τραυματισμός μιās Κορτινιστιώ-τισσας και φόνος πολλών ζώων Μολιστινών.

Ίαν. 26. Πυρπόλησις Κερασόβου.

Ίαν. 28. Μετάβασις άνταρτών εις Μόλισταν και Σταρίτσανην, όπόθεν άπήγαγον Χαρ. Παπαχρηστίδην, Χαρ. Παπατρύφωνα, Χρ. Σωτηρούλην, Αθ. Βλάχον, Κ. Μαν... Ν. Γιοβάνην, Κ. Γιοβάνην, Χρ. Καφέν, Ί. Νατσιόπουλον,

Π. Παπαδάδων, δέκα ἐν ὄλῳ.

Φεβρ. 9. Λυσσώδης μάχη εἰς Μποτσιφάριον ἑλλ. στρατοῦ μέ 150 στρατιώτ. Τούρκους, ἐξ ὧν τοὺς μὲν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἐζώγησαν.

Φεβρ. 10. Συμπλοκή εἰς Κορτίνισταν (Ζάρωσιν), κατασυνέτριψαν 60 περίπου Τούρκους, ἐτραυματίσθη βαρέως ὁ λοχαγός αὐτῶν, ὀχυρώματα εἰς Μόλισταν.

Φεβρ. 12. Ἄφιξις Τζαβήτ πασᾶ εἰς Κόνιτσαν μέ 6 μυδραλιοβόλα καὶ δύο πεδινά, αὐστηρός λίαν, βρῆκε (:) ... διὰ τρόφιμα, φοβερό μῖσος κατὰ τῶν Ἀλβανῶν, φόβος τρόμος ... τοὺς Κονιτσιώτας, στρατός τρεῖς περίπου χιλιάδες.

Φεβρ. 14. Μετάβασις στρατοῦ Τζαβήτ πασᾶ εἰς Βράνισταν.

Φεβρ. 15. Πόλεμος εἰς Ἅγιον Νικάνορα-Προφήτην Ἠλίαν... Τοῦρκοι... .. προσβάλλαντες (:) δι' ὀρεινῶν εἰς Μποτσιφάριον... στρατός Τούρκων προχώρησε (:) εἰς δύο... .. εἰς 500.

Φεβρ. 18. Φυλάκισις Μητροπολίτου, Β. Κούσιου, Χρ. Κ..., Γεωρ...ντου, Ἰ. Καραγιάννη.

Φεβρ. 20-21. Πτώσις Ἰωαννίνων, ἀναχώρησις Τζαβήτ πασᾶ καὶ ἐν γένει πλείστων Τούρκων, ἀρχή φυγῆς τῶν Τούρκων, ἀποφυλάκισις Μητροπολίτου περί ὥραν 10ην, κατήφεια ἀπερίγραφτος Τούρκων.

Φεβρ. 22. Θέαμα ἐξάισιον ἢ ἀναχώρησις, ἐξαφάνισις παντός ἵχνους Τούρκων, καταρτισμός πολιτοφυλακῆς.

Φεβρ. 23. Κάθοδος... μεθ' ἐνός... λοχαγοῦ Γαριβαλδινου, ἀπὸ πρωΐας ἢ κυανόλευκος κυματίζει ἐπὶ πάσας τάς οἰκίας, ἀπειράριθμοι πυροβολισμοὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Φεβρ. 24. Κυριακή τῶν ἀπόκρεω Τυρινῆς, κάθοδος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀνερχομένου εἰς 1200 μέ λοχαγόν Α' τάξεως Δ. Παπανικολάου ἐν τῷ μέσῳ χαριεστάτης δεξιώσεως, ζητοκραυγαί οὐρανομήκεις, ἐπευφημίαι, χαρά ἀνέκφραστος τῶν κατοικῶν, πυροβολισμοὶ εἰς μυριάδας ἐξακολουθοῦν μέχρι τῆς ἀφίξεως.

Φεβρ. 25. Ἄφιξις τοῦ ταγματάρχου Καλογερᾶ μέ 1500 στρατιώτας.

200 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ο ΣΟΦΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Γιορτάζουμε εφέτος τα 200 χρόνια από την επανάσταση της 25^{ης} Μαρτίου 1821, και είναι προς τιμή μας. Πρέπει πάντοτε να ενθυμούμαστε την ένδοξη ιστορία μας. Όμως καιρός είναι να θυμηθούμε τι ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι μας σοφοὶ καὶ Διδάσκαλοι γιὰ τὶς κρίσεις καὶ τὰ προβλήματα που δυστυχῶς πάντα υπάρχουν στη ζωή μας.

Ἀς ἀναφερθοῦμε λοιπὸν συνοπτικῶς στον ἀρχαῖο σοφὸ καὶ Δάσκαλο ΣΩΚΡΑΤΗ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους φιλοσόφους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας κι ὅλου τοῦ κόσμου.

Γεννήθηκε καὶ δίδαξε στὴν Ἀθήνα τὸν 5^ο π.Χ. αἰῶνα. Ἦταν γιὸς τοῦ Γλύπτη Σωφρονίου καὶ τῆς μαίας Φαεινάρειας, εἶχε παντρευτεῖ τὴν Ξανθίππη κι ἀπέκτησε τρεῖς γιους. Στὴν ἀρχὴ ἀσχολήθηκε με τὴν τέχνη τοῦ πατέρα του. Πολύ νωρὶς ὅμως ἀφῆκε τὴ γλυπτικὴ κι ἀφοσιώθηκε στὴν Φιλοσοφία. Δὲν δίδασκε σε ὀρισμένη Σχολὴ ἀλλὰ παντοῦ, ὅπου ἐβλεπε γύρω του μαζεμένους ἀνθρώπους καὶ δίδασκε φιλοσοφικὰ θέματα. Τὸν ἀκολουθοῦσαν ἰδιαίτερα οἱ νέοι. Δίδασκε υπακοή στους Νόμους κι ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐγίνε πολὺ γνωστός. Ἡ διδασκαλία του αὐτὴ ὅμως κίνησε τὴν κακία τῶν συνανθρώπων του, παντοπινός καὶ αἰώνιος τρόπος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι τρεῖς Ἀθηναῖοι, ὁ Ἄνυτος πολιτικός, ὁ ποιητὴς Μέλπτος, κι ὁ ῥήτορας Λύκων, τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ «ἀσέβεια καὶ διαφθορὰ τῶν νέων». Να πῶς κατὰ λέξει διαβάζουμε τὸ ἀρχαῖο κείμενο:

«Ἀδικεῖ Σωκράτης οὐς μὲν ἡ πόλις νομίζει Θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ δαιμόνια εἰσηγούμενος. Ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα ὁ θάνατος» δηλαδή στὴ γλῶσσα μας, «ἀδικεῖ ὁ Σωκράτης, γιατί δὲν πιστεύει στους Θεοὺς που πιστεύει ἡ πόλη, παρὰ εἰσάγει καινούργιους. Ἀδικεῖ δὲ, γιατί διαφθείρει καὶ τοὺς νέους. Ἡ ποινὴ εἶναι θάνατος.»

Ὁ Σωκράτης θὰ μπορούσε ν' ἀποφύγει τὸν θάνατο, στάθηκε ὅμως ἀξιοπρεπὴς κι ἀκλόνητος, κι ἀληθινὸς φιλόσοφος καὶ ἤπιε τὸ «κῶνειο». Ἀνθρώπος σοφός, που κήρυττε, σεβασμὸ στους Νόμους κι ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐλεγε «ΓΝΩΘΙΣ ΣΕΑΥΤΟΝ» σ' αὐτὸ τὸ εσωτερικὸ νηθικὸ δίδαγμα «Πατὴρς τε καὶ Μητὴρς τε τιμιότρον καὶ ἀγιότερον ἐστὶν ἡ Πατρίς.»

Καὶ συχνὰ ἔλεγε το: «Ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα» λέει γιὰ τὸν εαυτὸ του δηλαδή «ἐνὰ ξέρω πῶς τίποτε δὲν ξέρω» προσπαθώντας νὰ κάμει καὶ τοὺς ἄλλους με τὸ διάλογο νὰ διαπιστώσουν τὴν ἀγνοία τους καὶ νὰ ζητήσουν τὴν πραγματικὴ γνώση.

Ἡ μέθοδός του λέγεται μαιευτικὴ γιατί μιμεῖται σ' αὐτὸ τὴ μητέρα του, τὴ μαία, που βοηθαίει τὶς γυναῖκες στὴ γέννηση, ἐτσι κι ἐδῶ σιγά-σιγά νὰ φτάσουν στὴ γνώση. Ὅσο γιὰ τὴ θρησκεία ὁ Σωκράτης, πίστευε καὶ σεβόταν τὸ θεῖο, κι εἶχε φτάσει στὴν ἐννοία τοῦ ἐνός Θεοῦ, που τὸν ταύτιζε με τὸ υπέρτατο ἀγαθόν.

Τὸ δικαστήριό τὸν δίκασε σε θάνατο, ὡς εἶπαμε καὶ νὰ πιεῖ τὸ δηλητήριο «κῶνειο» τὰ δέχτηκε ὅλα. Ἐπειδὴ μεσολάβησε μιὰ θρησκευτικὴ γιορτὴ, ὁ Σωκράτης ἔμεινε μέσα σε δεσμωτήριο-φυ-

λακή· δεν επιτρεπόταν ο θάνατος κι εκεί φιλοσοφούσε.

Δεν δέχτηκε με κανέναν τρόπο την πρόταση του Κρίτωνα και των άλλων μαθητών του να δραπετεύσει· οι Νόμοι είναι σεβαστοί. Έτσι έγινε γνωστός σοφός Δάσκαλος σ' όλη την ανθρωπότητα και δικαίως τιμάται.

Ο Σωκράτης δεν έγραφε ποτέ.

Τις όλες λεπτομέρειες τις μαθαίνουμε, τις βρίσκουμε στα έργα του μαθητή του ΠΛΑΤΩΝΑ στην «Απολογία» στον «Κρίτωνα» στο «Φαίδωνα» και σ' όλους τους Πλατωνικούς διαλόγους και σ' απομνημονεύματα του Ξενοφώντα. Ο Σωκράτης καθώς ήδη είπαμε και μέσα στη φυλακή δίδασκε και καταυγάζει ανάμεσα στους αιώνες το υπέροχο μεγαλείο της ψυχής του. «Αν είναι ανάγκη ν' αδικώ ή να με αδικούν προτιμώ να με αδικούν παρά ν' αδικώ». Υπέροχα λόγια και τόσο κοντά στη διδασκαλία του Χριστού. Ήπιε ήρεμα το «κώνειο» και απεβίωσε (399 π.Χ.).

Αθηναίος φιλόσοφος που μετέθεσε τη φιλοσοφική έρευνα από τη φύση στον άνθρωπο.

Σκιαγραφήσαμε κατά το δυνατόν το μεγάλο φιλόσοφο Σωκράτη.

Σήμερα λοιπόν με τα μεγάλα προβλήματα που έχουμε (Κορωνοϊό, ασθένειες, θάνατοι, ηθική Κρίση, οικονομική κρίση, ανεργία, κλιματικές αλλαγές και χίλια δυο άλλα) είναι καιρός να μελετήσουμε τους αρχαίους σοφούς και ιδιαιτέρως τον σοφό Σωκράτη.

Δεν χρειάζονται εν όψει των 200 χρόνων της λευτεριάς απ' την 25^η Μαρτίου 1821 κοκορομαχίες διαξιφισμοί, ανοίκειες φράσεις του λαού μας αλλά κυρίως των πολιτικών μας. Τότε τι;

Υπάρχει η σωστή λύση. Πρέπει όλοι μας ν' αφήσουμε την αδιαλλαξία και τη μισαλλοδοξία (αδιαλλαξία = έλλειψη προθυμίας για συμβιβασμό, φανατισμός, μισαλλοδοξία=μίσος, αντιρρήσεις, αντιλογίες, λόγω θρησκευτικών αντιλήψεων, ή άλλων δοξαιών, δογμάτων).

Χρειάζεται σύνεση, συνεννόηση, συναίνεση και ορθολογισμός. «Γνώθι σ' εαυτούς» μας δίδαξε ο φιλόσοφός μας Σωκράτης.

Το μπορούμε! Έτσι θα δούμε ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΘΑ'ΝΑΙ Η ΖΩΗ ΜΑΣ. ΜΠΟΡΟΥΜΕ! ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΘΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΡΩΝΟΪΟ!

Τέλος, αυτό το άρθρο, είναι το τελευταίο του έτους 2021.

Σε λίγο έρχεται το νέο έτος 2022.

Και είναι, όλοι μας να κάνουμε έναν αυτοέλεγχο για τη χρονιά που πέρασε κατά το Πυθαγόρειο ρητό:

«Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρρεξα; Τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη» (Τονισμός αρχαίος, δηλαδή «Τι έκανα που δεν έπρεπε; Τι έκανα που έπρεπε; Τι έπρεπε να κάνω και δεν το έκανα;»).

Μ' αυτά τα λόγια εύχομαι ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΤΟΣ 2022.

Σωκράτης Μ. Οικονόμου

τέως Σχολικός Σύμβουλος Ειδ. Αγωγής

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:
ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΓΝΩΣΕΩΝ
ΜΕΓΑΛΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
Γ.Δ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ.
ΑΘΗΝΑΙ 1969
Φιλοσοφική ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ
ΚΩΝ/ΝΟΥ Ι. ΚΙΤΣΟΥ

Η Κόνιτσα των παιδικών μου χρόνων

Πατρίδα μας είναι οι παιδικές μας αναμνήσεις και σαν πατρίδα εννοώ πρωτίστως την Κόνιτσα μια και ήταν ο γενέθλιος τόπος μου και ο τόπος των διακοπών μου. Το Κεφαλόβρυσσο Πωγωνίου το μέρος όπου πέρασα την πρώτη δεκαετία της ζωής μου και τα Γιάννενα, η πόλη στην οποία έζησα τα προεφηβικά μου και τα πρώτα εφηβικά μου χρόνια. Και τα τρία μέρη είναι γραμμένα στην καρδιά μου.

Στις επισκέψεις μου στο χωριό Βασιλικό Πωγωνίου όπου μένει η αδελφή μου και είναι δίπλα στο Κεφαλόβρυσσο, δεν νοείται να μην κάνω τις επισκέψεις και στο Κεφαλόβρυσσο, είναι κοντά άλλωστε, αλλά και στην Κόνιτσα. Η Κόνιτσα είναι για μένα ο τόπος του άπλετου οξυγόνου. Νοιώθω ότι γεμίζω τα πνευμόνια μου και ζω μέχρι την άλλη φορά που θα την επισκεφτώ και πάλι. Κάθε φορά που ατενίζω τον ορίζοντα που την περικλείει, ηρεμώ, χαλαρώνω.

Παίρνω τον ανήφορο να βρεθώ στη δική μου γειτονιά. Να περάσω από το Περιβόλι, να δω το μεγάλο αρχοντικό, τα Φλωρεϊκά. Να ανηφορίσω και να βρεθώ έξω από το σπίτι της γιαγιάς μου.

Θέλω να «δω» την γιαγιά μου με τις άλλες γειτόνισσες την κυρά Μαρία, την κυρά Σπυριδούλα, την κυρά Δημητρούλα να κάθονται στην μεγάλη πέτρα, να τα λένε, να αλληλοχεριπιούνται με τους γείτονες που ανηφορίζουν για την πιο πάνω γειτονιά και εμείς τα παιδιά να παίζουμε τα ομαδικά μας παιχνίδια στο

οικόπεδο απέναντι που είναι πνιγμένο στα βούζια. Να προσπαθούμε να πιάσουμε τις χρυσόμυγες και να τις δένουμε με κλωστή και να τις αφήνουμε να πετάξουν. Να πάνε, που; Αιχμάλωτες στα χέρια μας, οι καημένες. Να τρέχουμε για θελήματα μέχρι το μαγαζί του Λιόγκα. Όλο και κάτι ήθελαν οι γειτόνισσες και εμείς τα παιδιά ήμασταν πρόθυμα για την εξυπηρέτηση. Θα ξεφεύγαμε για λίγο από τον έλεγχό τους. Μπορεί να ρίχναμε και καμιά ματιά τα κορίτσια στα αγόρια που έπαιζαν στην αλάνα «στην καρυδιά της Κώτσκως» και τα αγόρια σε εμάς.

Θέλω να πάω πάνω στα «Πλατανάκια» και πιο ψηλά ακόμη και από εκεί να ατενίσω όλη την κωμόπολη με τον κάμπο της, το ποτάμι της, να απλώσω την ματιά μου μέχρι πέρα την Νεμέρτσικα, να δω τις τσιγκίνες στεγές των γύρω χωριών να λαμπυρίζουν στον ήλιο. Και στον κατήφορο να κάτσω στα πεζούλια των αυλόθυρων, να πάρω ανάσα και να χαζέψω τα αρχοντόσπιτα της πάνω Κόνιτσας.

Να πεταχτώ στις Καρυές και να βρεθώ στο κάψιμο του δέντρου, της τελευταίας Κυριακής της Αποκριάς. Να δω τα χαρούμενα φλογισμένα πρόσωπα των συμμετεχόντων στο άναμμα και στη διατήρηση της μεγάλης φωτιάς.

Να κατηφορίσω για την αγορά και να κάνω μια στάση στο σεράι του Ζεϊνέλ Μπέν πατέρα της Χάμκως, η οποία ως γνωστόν ήταν μητέρα του Αλή Πασά.

Πεδίο δράσης και κυνηγητού με τα ξαδέρφια μου. Να κάνω άλλη μια στάση πιο κάτω στο Αρχοντικό του Χουσεΐν Σίσκο Μπέη που τη δεκαετία του 60 στέγαζε το γυμνάσιο και στο οποίο φοίτησα και εγώ για ένα χρόνο.

Να καθώ στις γεύσεις και τα αρώματα των ζαχαροπλαστέων Παπαμιχαήλ και Κοκοβέ, να καθώ στο εμπορικό του Κιτσάτη, να μυρίσω τις φρεσκοτυπωμένες κρεμασμένες εφημερίδες και τα περιοδικά στο μαγαζί του Γκάσιου. Πού να τολμήσουμε να αγοράσουμε κανένα περιοδικό. Και οι ματιές μας, φευγαλέες ήταν.

Πρόσωπα αγαπημένα της γειτονιάς μου, που μου λείπουν μια και πήγαν σ' άλλες «γειτονιές» αλλά σε κάθε ανηφορικό βήμα στην πάνω Κόνιτσα, έρχονται στην σκέψη μου. Η κα Μαρίνα με την αδελφή της, την Καλλιρρόη, που είχε το μαγαζί του Λιόγκα, η κα Δημητρούλα η χήρα η επονομαζόμενη Ρεμπέτω με το ωραίο δίπατο αρχοντικό και τον γαϊδαράκο της, ο κος Ναπολέων με την κα Ευθαλία, ο κος Ηλίας με την κα Πισία με τα υπέροχα λουλούδια τους και την εντυπωσιακή γλυτσίνια που σχημάτιζε αλέα στο δρόμο έξω από το σπίτι τους. Ο Πασχάλης απέναντι με τα γίδια. Η κα Γίτσα, ο κος Νάσιος με τη γιαγιά Δημητρούλα. Λίγο πιο κάτω η γιαγιά Αγγελική που έμενε στα Φλωρείκα. Ο Πάπα Παύλος με τον νεωκόρο τον κο Κώστα. Οι δύο αδελφές Χούσιου, η μια λεγόταν

Αγγελικούλα, που κάθε πρωί κατηφόριζαν με τα κατακόκκινα βαμμένα χείλη τους και στολισμένες με τα χρυσαφικά τους, κάτω στην αγορά να πουλήσουν τα εμπορεύματά τους, ταγάρια υφαντά με κέντημα και γενικώς εργόχειρα δικά τους. Συνήθως το στέκι τους, ήταν η στοά στο Ειρηνοδικείο. Η τρίτη παρέμεινε στο σπίτι, να ράψει και να κεντήσει τα εμπορεύματα.

Και δε μου λείπουν τα πρόσωπα μόνον. Μου λείπουν τα πέτρινα καλντερίμια που ένωναν, την αγορά με τις γειτονιές της πάνω Κόνιτσας. Το τσιμέντο, τα ισοπέδωσε όλα. Λίγοι είναι αυτοί που ανεβαίνουν φαίνεται με τα πόδια πια στις πάνω γειτονιές για αυτό και η καρδιά, όπου όλοι σταματούσαμε να πάρουμε ανάσα και να ξεκουραστούμε από την ανηφόρα, πνίγηκε στα αγριόχορτα. Τσιμέντο λοιπόν, για τα οχήματα. Μου λείπει το λίθινο δάπεδο της Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου που το αντικατέστησε το μωσαϊκό.

Όπως και ν' έχει όμως, σε σχέση με άλλες πόλεις και χωριά έχει κρατήσει την παλιά της όψη με τα ανακαινισμένα αρχοντικά της. Είναι η Κόνιτσα των παιδικών μου χρόνων με τα βουνά, το ποτάμι της και την χαράδρα και το μοναδικό της γεφύρι, τον κάμπο της, την βουή από τα έλατα που ακόμη την έχω στα αυτιά μου. Είναι η πατρίδα μου.

Αρετή Γραμμόζη - Παπαδημάτου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΩΡΙΟ ΓΑΝΝΑΔΙΟ

Στο βόρειο Τμήμα του Νομού Ιωαννίνων, στην κεντρική περιοχή της Επαρχίας Κόνιτσας και στις βορειοανατολικές πλαγιές του Σμόλικα και του Κλέφτη, βρίσκεται το χωριό Γανναδιό. Απλώνεται σε μια κατάφυτη και καταπράσινη γραφική κοιλάδα, σε πεταλοειδές πολεοδομικό σχήμα με εξάισια φυσική ομορφιά, προικισμένο από τη φύση, με πλούσια πανίδα και χλωρίδα. Είναι ορεινό πέτρινο χωριό, σε υψόμετρο που κυμαίνεται μεταξύ 870 και 950 μ. και ανήκει στην ευρύτερη περιοχή των μαστοροχωριών της Επαρχίας Κόνιτσας. Είναι παραδοσιακός οικισμός (Φ.Ε.Κ. αριθμ. 594/13.11.1978 Τ.Δ. Υπουργείου Δημοσίων Έργων). Από τους λίγους οικισμούς που έχει διατηρήσει εντελώς αλώβητα τα οικιστικά χαρακτηριστικά, αφού δεν διασχίζεται καθόλου από αυτοκινητόδρομους. Γνωστός για τα μεγαλόπρεπα αρχοντικά, καμωμένα με τη στιβαρή ντόπια μαύρη πέτρα και ξύλο. Στέκει ανέγγιχτο από το χρόνο και τον άνθρωπο. Από εκείνα τα χωριά που οι πόλεμοι και η μετανάστευση, ερήμωσαν και η λαλιά νεογέννητου παιδιού, έχει ν' ακουστεί πολλά χρόνια. Μόνο πένθιμοι ήχοι της καμπάνας θυμίζουν ότι ένας-ένας οι λιγοστοί κάτοικοι, και όχι μόνο, υπερήλικες στη συντριπτική πλειοψηφία τους, «φεύγουν». Απέχει 86 χιλ. από τα Ιωάννινα, 22 χιλμ. Από την Κόνιτσα και 5 χιλμ. Από την Εθνική οδό Ιωαννίνων - Νεάπολης Κοζάνης. Ο φιδωτός δρόμος μέσα στο πευκο-ελατοδάσος, πάνω από τον Σαραν-

τάπορο, οδηγεί τον επισκέπτη εκεί όπου ο χρόνος έχει σταματήσει πριν από τουλάχιστον δύο αιώνες. Φτάνοντας σε μία μικρή πλατεία πριν από τον οικισμό, πρέπει κανείς να αφήσει το αυτοκίνητο και να συνεχίσει με τα πόδια.

Στην κεντρική πλατεία, με τον μεγάλο πλάτανο ηλικίας 300 περίπου ετών, δεσπόζει ο Ιερός Ναός των Αγίων Ταξιάρχων. Μια τρίκλιτη βασιλική Εκκλησία που χτίστηκε με πε/νεκτητή πέτρα το 1856, από τον πρωτομάστορα Χαρισιάδη. Ο Ναός αυτός, «φιλοξενεί» πολύτιμα θρησκευτικά κειμήλια. Οι πολυέλαιοι και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του είναι έργα τέχνης, που μεταφέρθηκαν από τη Ρουμανία, με φροντίδα Γανναδιωτών μεταναστών. Εδώ επισημαίνεται ότι, με πρόσφατη εισήγηση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, προς τη Γενική Δ/ση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ο εν λόγω Ναός, με τον περίβολό του και το κωδωνοστάσιο, χαρακτηρίστηκε «νέωτερο μνημείο».

Το Καφενείο-Παντοπωλείο, συμπληρώνει το σκηνικό της κεντρικής πλατείας και σε αυτό, ο επισκέπτης, μπορεί να βρει νοστιμότατα φαγητά και ποικιλία παραδοσιακών μεζέδων, με τέλειο σερβίρισμα το οποίο διακρίνει η ευγένεια, ο σεβασμός και η άσπογη εξυπηρέτηση. (Τηλέφωνο επικοινωνίας 6986148700 κ. Βάσω). Τα αρχοντόσπιτα, δίνουν το στίγμα της άλλοτε πλούσιας περιοχής. Οι κάτοικοι είχαν αναπτύξει εμπορική δραστηριότητα στη Ρουμανία και σε

άλλες χώρες. Τα «μπουλούκια» των ματόρων του Γανναδιού, γύριζαν τα Βαλκάνια και όλη την Ελλάδα. Μέσα τον οικισμό υπάρχουν τέσσερα μικρά πέτρινα τοξωτά γεφύρια, που χρονολογούνται από το 1890. Κάθε σπίτι έχει τη δική του ιστορία από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ειδικά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.

Τότε, ο τόπος έγινε στόχος ληστρικών επιδρομών και απαγωγών.

Τα πετρόχιστα σπίτια, είναι μικρά οχυρά. Ορισμένα μάλιστα έχουν και πολεμίστρες. Κατά τον 19° αιώνα, το χωριό έγινε αλλεπάλληλες φορές στόχος ληστών. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες κατοίκων, οι οποίες δηλώνουν την οικονομική επιφάνεια της κάθε οικογένειας. Τα σπίτια που χτίστηκαν σε σχήμα «Π» ανήκαν στους άρχοντες, εκείνα που είχαν διάταξη «Γ» στη μεσαία τάξη και τα απλά τετράγωνα, ήταν των φτωχών.

Τη δεκαετία του 1950 έως και το 1962, το χωριό «άδειασε». Πολλοί κάτοικοι έφυγαν, αναζητώντας καλύτερη τύχη στις μεγαλουπόλεις, ή κοντά στους συγγενείς τους, που είχαν μεταναστεύσει νωρίτερα στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό (Αμερική, Αυστραλία, Ρουμανία και Αίγυπτο). Όπου κι αν βρέθηκαν, η σκέψη τους ήταν να γυρίσουν πίσω στο χωριό. Γι' αυτό έστελναν χρήματα για να συντηρούνται τα σπίτια τους. Μάλιστα με ευεργεσίες του Νικολάου και Σπυρίδωνος Ξεινού, πατέρα και γιου, οι οποίοι μεγαλούργησαν στη Ρουμανία ιδρύθηκαν το «Σχολαρχείο», «Σπυριδώνειος Σχολή» και το «Παρθεναγωγείο» τα οποία έπαυαλ' να 7νειτουργούν πριν από δεκαετίες. Σήμερα, με σχετική δα-

πάνη της Περιφέρειας Ηπείρου, ανακατασκευάζονται και σύντομα, θα μετατραπούν σε Ξενώνες.

Στη θέση «Τζιαντόρα» ύψωμα που βρίσκεται δίπλα στον οικισμό, υπάρχει ένα κιόσκι, το οποίο φτιάχτηκε το έτος 1936. Εκεί κάθονται πολλοί επισκέπτες και κάτοικοι του χωριού, για να απολαύσουν το παρθένο τοπίο και το ηλιοβασίλεμα. Τον καιρό της Τουρκοκρατίας, κάθε σπίτι του Γανναδιού παρήγαγε γύρω στις 700 οκάδες κρασί, από τα περίφημα σταφύλια «ντουβρινό», «μοσχοστάφυλο», «σιδερίτη», «μαυρούδ», «ντιμπίνα» και άλλα είδη σταφυλιών.

Επειδή σήμερα δεν υπάρχουν τα παλιά αμπέλια, οι Γανναδιώτες, αγοράζουν τα σταφύλια και με αυτά που «μαζεύουν» από τα λιγοστά αμπέλια και τις κληματαριές, διατηρούν το παλιό έθιμο παραγωγής κρασιού και τσίπουρου.

Από 25 Οκτωβρίου μέχρι 10 Νοεμβρίου, γίνεται η απόσταξη του τσίπουρου, με τον παραδοσιακό Γανναδιώτικο τρόπο στα χάλκινα ρακοκάζανα.

Ξεχωριστή εμπειρία στο Γανναδιό αποτελεί η μεσημβρινή εθιμοτυπική συνεστίαση του 15 Αύγουστου, των κατοίκων στην πλακόστρωτη πλατεία του χωριού, κάτω από το γεροπλάτανο, συνοδεία παραδοσιακής μουσικής. Ένα μεγάλο «μπράβο» αξίζει στους λιγοστούς χωριανούς που με πολλές δυσκολίες, επιμένουν να κατοικούν εκεί και σήμερα βιώνουν και τη μάστιγα του κορωνοϊού.

Γιώργος Δερμιτζάκης

Πρόεδρος Συλλόγου Γανναδιωτών

«Οι Άγιοι Ταξιάρχαι»

Δεκέμβριος 2021

Η επιστροφή

του Αγαθάγγελου Πολίτη

Ανέβαινε αργά – αργά τον ανηφορικό δρόμο για την εκκλησία τ' Αν – Γιώργη ο Παππούς μου ο Χαρίσης.

Αμέτρητες φορές την ίδια διαδρομή, από μικρός ως τώρα, που τα πόδια του δεν τον βοηθούσαν και σταματούσε να πάρει μια ανάσα για να συνεχίσει. Δε βιαζόταν άλλωστε. Η θέση του δεξιού ψάλτη, που μια ολόκληρη ζωή υπηρέτούσε, είχε ανατεθεί στον νέο Δάσκαλο και αυτός καθόταν τιμητικά δίπλα και παρακολουθούσε, όσα η μειωμένη ακοή του επέτρεπε. Δεν τον στενοχωρούσε αυτό, γιατί τους ύμνους και τις καταβασίες, τα κοντάκια και τα απολυτίκια τα ήξερε και τα ψέλλιζε, όταν ερχόταν η σειρά τους. Άλλο βασάνιζε τον Παππού μου.

Ήταν χειμώνας του 1949.

Τα Χιόνι στο ορεινό χωριό δεν μπορούσε να διώξει τις μαύρες και μελαγχολικές σκέψεις του. Τί να γίνεται αυτό το παιδί μονολογούσε κάθε λίγο και λιγάκι. Είχε περάσει πολλούς πολέμους στη ζωή του. Πολέμησε στο Σαγγάριο ποταμό και είδε με τα μάτια του τη φρίκη της Μικρασιατικής καταστροφής. Χάρηκε την εποποιία του σαράντα. Όμως οι πόλεμοι και όταν ακόμα στεφανώνονται με δόξες, δεν παύουν να είναι πόλεμοι. Αλλά με τούτο τον εμφύλιο κανένας δεν ήταν χειρότερος. Αυτά έφερνε στο νου του και όλο ανησυχούσε για την τύχη του εγγονού του, που είχε σταλεί στις ανατολικές χώρες. Άκουγε σε κάποιες συζητήσεις πως οι καλοί

μαθητές συνέχιζαν τα γράμματα. Εκεί, χάριν στη φιλομάθειά του, ο εγγονός του είχε γίνει επιστήμονας και λαχαρούσε τότε θα γυρίσει στην πατρίδα του, για να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Πού να το 'ξερε ο κουρασμένος Γέροντας όταν ανέβαινε το καλντερίμι.

Έτσι περνούσαν τα χρόνια και ο χρόνος, που τα πάντα δαμάζει δεν στάθηκε ικανός να παρηγορήσει την απομάκρυνση του δωδεκάχρονου παιδιού. Ύστερα από μερικά χρόνια δεν ήταν εύκολη η μετάβαση στην εκκλησία και παρέμενε σπίτι ζώντας με τις αναμνήσεις του. Κάπου – κάπου έφτανε καμιά εφημερίδα και την ξεφύλλιζε με την αγωνιώδη ελπίδα, μήπως μάθει τίποτε για τον εγγονό του.

Δεν του εξέλιπε η πάσα ελπίδα. Και τούτα τα Χριστούγεννα, του χίλια εννιάκόσα τόσο, φόρεσε τα καλά του ρούχα, που έμεναν ασάλευτα τόσα χρόνια στο σεντούκι. Κοιτάχτηκε στον καθρέπτη και μονολογούσε αν θα τον γνώριζε ο εγγονός του. Μια φωνή του έλεγε μέσα του, ότι αυτά τα Χριστούγεννα το αστέρι των Μάγων θα φώτιζε το δρόμο της επιστροφής για τον αγνοούμενο εγγονό του. Πήρε το μπαστούνι του και ξεκίνησε.

Έφθασε, όταν οι ψάλτες έφελναν το απολυτίκιο της Γέννησης. Η Παρθένος σήμερα τον Υπερούσιον τίκτει. Άναψε με τα τρεμάμενα χέρια του το κερί, ασπάστηκε με ευλάβεια την εικόνα του Πολιούχου και σιγά-σιγά έφθασε στο

στασίδι του. Η εκκλησία ήταν γεμάτη. Πόσος κόσμος, άνδρες, γυναίκες και παιδιά είχαν γεμίσει το Ναό. Και ο παπά-Θανάσης με τα γιορτινά του άμφια, με το θυμιατήρι στο χέρι κατά την τάξη τη λειτουργική θυμίαζε τις πάνσεπτες εικόνες και όλο το πλήρωμα της εκκλησίας. Για μια στιγμή στον πανεύοσμο τούτο χώρο ένιωσε μια ζάλη. Δεν ξεχώρισε αν ήταν όνειρο ή πραγματικότητα.

Και μόλις συνήλθε, είδε να στέκει δίπλα του, ένα γεροδεμένο παλικάρι. Ήταν ο εγγονός του. Δάκρυσαν τα θολά του μάτια καθώς στην έξοδο οι χωριανοί του εύχονταν τα καλωσορίσματα.

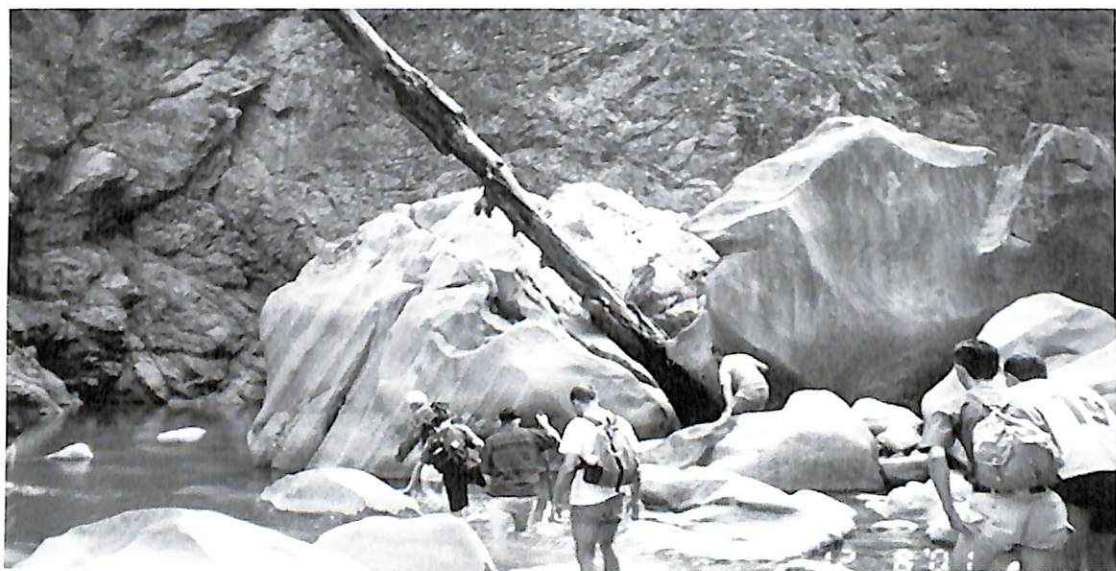
Κατεβαίνοντας τον κατηφορικό δρόμο ο παππούς στηριζόταν στα στιβαρά χέρια του εγγονού. Αν και το κρύο ήταν τσουχτερό ένιωθε τη ζεστασιά των χεριών, που τον κρατούσαν. Το τζάκι ήταν αναμμένο και με το λιγοστό φως φώτιζε τα δυο τους πρόσωπα, που λαμποκο-

πούσαν από χαρά. Άρχισαν να θυμούνται και να αναδιηγούνται τα παλαιά. Σταμάτησαν σ' εκείνα τα Χριστούγεννα που ο παππούς του είχε φτιάξει την πρώτη ζουμάκα, πελεκώντας ένα ραβδί που κατέληγε σε μια σφαιροειδή προεξοχή. Με αυτή χτυπούσαν την εξώπορτα των σπιτιών, όταν τα μαθητούδια έλεγαν τα κάλαντα. Ο όμιλος αυτών των μαθητών με όρεξη και χαρά τραγουδούσε το σικιούργημα:

Κόλιεντα, μέλιεντα
Χριστός γεννιέται και βαπτίζεται
Στους ουρανούς επάνω
Οι Αγγέλοι χαίρονται
Και τα δαιμόνια σκάζουν

Το σιγοτραγούδησαν μαζί μόνο που δεν είχαν τη τζουμάκα να διαλαλήσουν τη χαρά τους.

Αυτά ήταν τα καλλίτερα Χριστούγεννα της ζωής μου μολογούσε ο παππούς μου.

Ορειβατικός Σύλλογος Κόνιτσας. Φαράγγι Αώου 2001

Οι απόγονοι των πολεμιστών από τη Λειβαδιά τιμούν την 81^η επέτειο της μάχης της Μολυβδοσκεπάστου!

Γράφει ο Θεόδωρος Τσάγκας

Την Κυριακή 21 Νοεμβρίου, παρευρεθήκαμε στη Μολυβδοσκεπάστη, στο χωριό κοντά στην Ελληνοαλβανική μεθόριο, το οποίο βρίσκεται σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από την ακριτική κωμόπολη της Κόνιτσας, όπου γιορτάστηκαν τα Εισόδια της Θεοτόκου μαζί με την ημέρα των Ενόπλων Δυνάμεων και την 81^η επέτειο από την ιστορική μάχη της Μολυβδοσκεπάστου, την τελευταία νικηφόρα μάχη επί ελληνικού εδάφους (21^η Νοεμβρίου του 1940). Οι Ένοπλες δυνάμεις της Πατρίδος μας είναι οι υπερασπιστές των ιερών και οσίων του Γένους μας. Φυλάττουν πιστά τον όρκο των Αθηναίων εφήβων: «Οὐ καταίσχυνῶ τὰ ὅπλα τὰ ἱερὰ», και «ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω». Τέιοιοι πολεμιστές, πιστοί στον όρκο τους, ήταν και τα παλικάρια εκείνα από τη Λειβαδιά που επιστρατεύτηκαν με το 36^ο Σύνταγμα Πεζικού Λαμίας, με διοικητή τον Αντισυνταγματάρχη Ιωάννη Δημοκωστούλα, μετά την 28^η Οκτωβρίου του 1940 και αναμετρήθηκαν με τις υπέρτερες παλικές δυνάμεις στη Δεπαλίτσα, όπως λεγόταν παλιά η Μολυβδοσκεπάστη.

Οι απόγονοι αυτών των πολεμιστών ταξίδεψαν ειδικά για την ημέρα αυτή – παρόλο που η Λειβαδιά εορτάζει ιδιαιτέρως τα Εισόδια της Θεοτόκου – ώστε να παραστούν στην καθιερωμένη εκδήλωση στον ιερό αυτόν τόπο, να γνωρί-

σουν τα μέρη που οι πρόγονοί τους πολέμησαν, να τα ψηλαφήσουν, να αναστοχαστούν και να τους τιμήσουν.

Ο Σύλλογος Γυναικών από τον Ζαγαρά Λειβαδιάς, με την δραστήρια πρόεδρό του, κυρία Ξένια Σπάτα - Γέρου, λάμπρυναν την εορταστική ατμόσφαιρα, την ηλιόλουστη αυτή μέρα, προσδίδοντας ένα ιδιαίτερο χρώμα στις εκδηλώσεις του Δήμου Κόνιτσας.

Μετά την Θεία Λειτουργία και τη δοξολογία στον πετρόκτιστο Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων - έδρα άλλοτε της ιστορικής Αρχιεπισκοπής Πωγωνιανής, με την επιβλητική θέα προς την κοιλάδα όπου ο ποταμός Σαραντάπορος ενώνεται με τον Αώο - ακολούθησε επιμνημόσυνη δέηση υπέρ αναπαύσεως των πεσόντων αξιωματικών και οπλιτών στο μνημείο, που στήθηκε με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου Μολυβδοσκεπάστου και τη συνδρομή του ΓΕΣ και το οποίο δεσπόζει στην είσοδο του χωριού, από τον αιδεσιμότατο π. Απόστολο Νάκο. Στεφάνους κατέθεσαν ο Δήμαρχος Κόνιτσας, ο Διοικητής του 583 Τ.Π., ο Πρόεδρος της Κοινότητας και ο Πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Μολυβδοσκεπάστου «ο Άγιος Ευστάθιος».

Η Πρόεδρος του Συλλόγου Ζαγαρά Λειβαδιάς, στο σύντομο αλλά μεστό και ρεπαισμό της, αναφέρθηκε στη συγκίνη-

ση που διακατέχει όλους όσοι πατούν τα αιματοβαμμένα χώματα της μεθορίου της Ηπείρου και στην μάνα - Παναγία, που λειτουργεί ως Σκέπη Προστασίας για όλο το Λαό μας. Ειδικότερα αναφέρθηκε στη «ιστορικό φορτίο» της περιοχής Καλπακίου, που αποτέλεσε την πρώτη γραμμή αντίστασης στο έπος του '40, ως ιστορικού τόπου – σύμβολο, στην περηφάνια με την οποία αντικρίζει το σημείο αυτό η Βοιωτία αφού «περισσότεροι από διακόσιοι (200) Βοιωτοί - πολλοί από αυτούς Λιβαδείτες - έχυσαν το αίμα τους εκείνες τις «μεγαλειώδους ανδρείας στιγμές για τη χώρα μας». Από τη συνοικία Ζαγαρά Λειβαδειάς κατάγονταν και οι πεσόντες στον τόπο αυτόν εδώ, είπε η Πρόεδρος. Τόνισε ακόμη το «ηθικό αλλά και συναισθηματικό χρέος», για τους απογόνους τους να αποτίουν στους ήρωες του '40 φόρο τιμής σε κάθε παρόμοια ευκαιρία. Και έκλεισε λέγοντας : **«Τους οφείλουμε αιώνια ευγνωμοσύνη γιατί με τη ζωή τους περιφρούρησαν τη συνέχειά μας ως χώρα ώστε με οδηγό την ειρήνη και την ασφάλεια να πορευόμαστε στο δρόμο της ανάπτυξης και της δημοκρατίας! Τους οφείλουμε τέλος να κρατούμε το παράδειγμά τους ψηλά στη συνείδησή μας, να στεκόμαστε αντάξιοί τους και να παλεύουμε με ομόνοια για ένα καλύτερο μέλλον»!**

Ως κεντρική ομιλήτρια είχε οριστεί από το Δήμο Κόνιτσας η κυρία Μαρούλα Παπαευσταθίου – Τσάγκα, καταξιωμένη Φιλολόγος, διδάκτωρ Ιστορίας, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου του ΠΕΚΕΣ Ηπείρου και συγγραφέας του δίτομου βιβλίου «Ελληνοϊταλικός πόλε-

μος. Κατοχή-Εθνική Αντίσταση (1940-1944): 100 Ιστορικές προφορικές μαρτυρίες». Καθώς η ίδια, για λόγους ανεξαρτήτων της θελήσεως της, δεν ήταν δυνατόν να παραστεί, τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο γιος της, **Δαμιανός Τσάγκας**, Φιλολόγος, οποίος με γλαφυρό τρόπο εξιστόρησε τα γεγονότα. Ανέδειξε τη δυσχερή κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι πολεμιστές μας, τη νικηφόρο έκβαση της μάχης και συγκίνησε τους παρευρισκόμενους αποσπώντας τα συγκαρτητήρια τους.

Λίγα ιστορικά στοιχεία¹: Μετά τις πρώτες επιθέσεις και τις επιτυχείς αντεπιθέσεις στο Καλπάκι, οι Έλληνες άρχισαν να εκδιώκουν τους Ιταλούς κι εκείνοι να οπισθοχωρούν προς τα ελληνοαλβανικά σύνορα. Στην πορεία τους αυτή οχυρώθηκαν στη Μολυβδοσκεπάστη - κτισμένη αμφιθεατρικά στην ανατολική πλευρά του όρους Νεμέρτσικα - που οι πλαγιές της είναι φυσικό οχυρό έναντι των Ελλήνων στρατιωτών που επρόκειτο να διέλθουν τη χαράδρα της «Γκρίκας». Στην κρίσιμη στιγμή η βοήθεια της Παναγίας ήταν καθοριστική για την έγκαιρη προειδοποίηση του Ταγματάρχη Πεζικού **Κωνσταντίνου Κυτέα**. Έτσι από το χρονικό μιας προαναγγελλθείσας συντριπτικής ήττας, λόγω των θέσεων του εχθρού στα υπερκείμενα υψώματα, με τη συμβολή των κατοίκων και την οξυδέρκεια των αξιωματικών

¹ Βλ. Μ. Παπαευσταθίου- Τσάγκα, «Ελληνοϊταλικός πόλεμος. Κατοχή-Εθνική Αντίσταση (1940-1944): 100 Ιστορικές προφορικές μαρτυρίες», τόμος Α' και Β', Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2019, σσ. 613-620.

γράφτηκε άλλη μια ένδοξη σελίδα του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Αυτή οφείλεται στις ακριβείς πληροφορίες που έδωσαν οι κάτοικοι της Μολυβδοσκεπάστου, αείμνηστοι πλέον, **Ηλίας Μάνης και Σταύρος Ριστάνης**- μετέπειτα ιερέας- τις οποίες ο Ταγματάρχης Κωνσταντίνος Κυτέας αξιοποίησε και διέταξε τη διμοιρία όλμων και βαρέων πολυβόλων, με διμοιρίτη τον μόνιμο Ανθυπολοχαγό **Αντωνάκο**, εκ Πελοποννήσου, και με οδηγό τον Σταύρο Ριστάνη, να παρακάμψει το βραχώδες τμήμα του **Βλαχοβουνίου** και από το μέρος του **Παγωνίσκου** να αναρριχηθούν στον αυχένα της «**Γελαδορράχης**», που οι Ιταλοί είχαν αφήσει ανοχύρωτο και ο οποίος δεσπόζει όλης σχεδόν της περιοχής, με ορατότητα μέχρι βαθιά του αλβανικού εδάφους. Η διμοιρία των όλμων, υπό δύσκολες συνθήκες και πολλούς κινδύνους, κατορθώνει μετά από αγωνιώδη και κοπιώδη πορεία να ανέβει στην κορυφή του αυχένα, χωρίς να γίνει αντιληπτή από τους μαχόμενους Ιταλούς, να στήσει τους όλμους και τα βαρέα πολυβόλα και από την πλεονεκτική και ευνοϊκή πλέον αυτή θέση να αρχίσει το σφυροκόπημα του εχθρού.

Κατά τη μάχη της Μολυβδοσκεπάστου και τον βομβαρδισμό από τα παλικά αεροπλάνα, που ακολούθησε τις επόμενες ημέρες, οι στρατιώτες: **Κατσιαντώνης Ταξιάρχης, Βασιλάς Λουκάς, Αζούλας Σωτήριος και Καλιαντάσης Αναστάσιος** αφήνουν την τελευταία τους πνοή στην περιοχή και με το αίμα τους ποτίζουν το ελληνικό χώμα.

Οι επιζώντες στρατιώτες του 1ου Τάγματος, **Νικολάου Παναγιώτης** από Χρυσό Παρνασσίδος, **Ρούτης Λουκάς**

από Κορώνεια Λιβαδειάς, **Κοτρώνης Ευστάθιος** από Λιβαδειά, **Βαγενάς Λουκάς** από Λιβαδειά, **Ευεργέτης Δημήτριος** από Λιβαδειά, **Τζαβούλης Κωνσταντίνος** από Λιβαδειά και **Τσάμης Κωνσταντίνος** από Λιβαδειά, κατέθεσαν έγγραφη ιστορική μαρτυρία για τη μάχη της Μολυβδοσκεπάστου, τον Ιανουάριο του 1988.

Για την ιστορικότητα του χώρου της Μολυβδοσκεπάστου και των μνημείων της και για τις θέσεις των αντιμαχομένων μίλησαν στο Συλλόγου Γυναικών Λειβαδειάς ο κ. Απόστολος Τσίπης και ο κ. Μιχάλης Μάνης έτσι ώστε οι φιλοξενούμενοι, παρατηρώντας το τοπίο και τη γεωμορφολογία του εδάφους να διαπιστώσουν τις θέσεις των αντιμαχομένων και το υψηλό φρόνημα με το οποίο επετεύχθη η νικηφόρος έκβαση.

Η πρόεδρος των Γυναικών Λειβαδειάς προσέφερε εκ μέρους του Δημάρχου Λεβαδέων, κ. Ιωάννη Ταγκαλέγκα, δώρα στον Δήμαρχο Κόνιτσας, κ. Νικόλαο Εξάρχου, στον Διοικητή του 583 Τάγματος Πεζικού, κ. Περικλή Χαλάστρα, στον Πρόεδρο της Κοινότητας Μολυβδοσκεπάστης, κ. Σταμάτιο Πρόκο και στον Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου της Κοινότητας, κ. Μιχάλη Μάνη, ενώ οι οικοδεσπότες προσέφεραν τιμητικά στον Σύλλογο της Λειβαδειάς το δίτομο έργο της **Μαρούλας Παπαευσταθίου, «Ελληνοϊταλικός πόλεμος. Κατοχή-Εθνική Αντίσταση (1940-1944): 100 Ιστορικές προφορικές μαρτυρίες»**, στο οποίο γίνεται εκτενής αναφορά στην ιστορική μάχη της Μολυβδοσκεπάστου και στους εκ Βοιωτίας στρατιώτες που έλαβαν μέρος στην μάχη αυτή.

Γκρίκλις ή Γκρέμλινς;

Βασιλική Μότσιου

Στη φερώνυμη ταινία του Σπύλμπεργκ το Γκρέμλιν, ασυνήθιστο κατοικίδιο μυστηριώδους προέλευσης αλλά φιλήσυχο, ήταν ακίνδυνο όσο έμενε στεγνό. Αν όμως βρεχόταν, πολλαπλασιαζόταν με φρενήρεις ρυθμούς. Τα "πολλαπλάσια" του ήταν επιθετικά και καταστροφικά απέναντι στον άνθρωπο.

Θα παρομοιάζα τα Γκρέμλινς με τα Γκρίκλις: όσο το γλωσσικό κατασκεύασμα παρέμενε απλώς μία παιδιά ολίγων, το πράγμα δεν θα ήταν επικίνδυνο. Ίσως να μην είχαμε ποτέ πληροφορηθεί την ύπαρξή τους. Ο συρμός όμως (αυτή η φρενίτιδα να μοιάζει κανείς με τους άλλους ακόμη και στις αποσιώσεις τους) τα κατέστησε έκτρωμα γλωσσικό.

Από την εξέταση της ίδιας της ονομασίας τους (Greeklish) διαπιστώνουμε την ακριβή κατεύθυνση που έχει πάρει η γλωσσική μας παρακμή. Σε πρώτη φάση εγκαταλείπεται η σάρκα (το ελληνικό αλφάβητο) κι αργότερα, αν είναι δυνατό, θα παραδοθεί -στην αγγλική άραγε;- και το πνεύμα (ολόκληρη η γλώσσα).

Οι χρήστες ακολουθούν τον συρμό, σε πολλές περιπτώσεις καμουφλάρουν τα ορθογραφικά τους λάθη διαπράττοντας παράβαση ακόμη πιο σοβαρή, την ακύρωση ολόκληρης της ελληνικής γραφής. Χίλιες φορές να 'ναι κανείς ανορθόγραφος παρά να προδώσει το ίδιο του το αλφάβητο. Οι μαθητές και οι ανήλικοι εν γένει χρήστες έχουν το ελαφρυτικό της ηλικίας- άλλωστε καμία επίσημη εκπαιδευτική πολιτική δεν το καταπολέμησε συστηματικά. Οι ενήλικοι όμως χρήστες δεν φαίνεται να καταλαβαίνουν ότι οι γλωσσι-

κές τους επιλογές είναι ταυτόχρονα και μία ιδεολογική θέση απέναντι στην ελληνική και γενικά απέναντι σε οποιαδήποτε ανθρώπινη γλώσσα. Η θέση αυτή δηλώνει έλλειψη σεβασμού προς την ακεραιότητα της μητρικής τους αλλά και άγνοια της σπουδαιότητάς της.

Μας προειδοποιεί ο Γ. Θεοτοκάς ότι η δημοτική μας είναι κόρη από μεγάλη γενιά, ότι το σόι της βαστά από τους τραγικούς, τον Θουκυδίδη και την Καινή Διαθήκη. Δεν είναι ούτε πρωτόγονη ούτε αδέσποτη και επομένως κανείς δεν έχει το δικαίωμα να της φέρεται βάνουσα. Γιατί τότε θα τον εκδικηθεί, θα του γυρίσει την πλάτη και αυτός θα νομίζει ότι γράφει ελληνικά ενώ στην πραγματικότητα δεν θα γράφει. Αυτό ακριβώς κάνουν και οι χρήστες των Γκρίκλις: στρεβλώνουν την ελληνική, την καθιστούν ανάπηρη. Της προσφέρουν δεκανίκια δανεικά (λες και τα χρειάστηκε ποτέ της!).

Αρκετοί από τους χρήστες στις μέρες μας -τα παιδιά μεγαλώνουν και αναθεωρούν- εγκαταλείπουν το "ιδίωμα" ή προσπαθούν να το εγκαταλείψουν (τι εθισμός!). Αντιλαμβάνονται ότι σε μία εποχή κατά την οποία πολλά κινδυνεύουν δεν χρειάζεται να φέρονται απερίσκεπτα απέναντι στη γλώσσα μας. Αυτή είναι ο φορέας της ψυχικής παρουσίας του λαού. Τις πνευματικές κτήσεις δεν μπορεί να τις υφαρπάξει κανείς. Αν πάντως κάποιος ήθελε να αποξενώσει ένα λαό από την παράδοσή του απλώς θα λεηλατούσε τη γλώσσα. Ακόμη κι αν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην περίπτωση μας, είναι κρίμα εμείς να γίνουμε από μόνοι μας αρνητές της μητρικής μας.

Πατριωτικό Φρόνημα καί Έλληνικές παραδόσεις

Ευδόκησεν ο Θεός νά γιορτάσουν καί πάλιν οί Έλληνες Όρθόδοξοι Χριστιανοί, τά Χριστούγεννα σέ συνθήκες παγκόσμιας πολιτικής καί κοινωνικής αναταραχής, άνησυχητικής εϊρήνης καί έπιταχυνόμενης κλιματικής αλλαγής.

Έντονος ό γιορταστικός διάκοσμος τών πόλεων μέ άνάμικτες λατρευτικές έκδηλώσεις, παραδοσιακές καί σύγχρονες, όπως διαμορφώθηκαν κατά καιρούς στήν Ελλάδα καί μετά τίς διεθνείς συμφωνίες ελευθέρης διακίνησης ιδεών, πολιτισμών καί ανθρώπων.

Η ελληνική ζωή δέχεται πολύμορφες, καλές ή κακές επιδράσεις ξένων ήθων, έθιμων, συμπεριφορών, πού αλλοιώνουν ή νοθεύουν τίς πατροπαράδοτες συνήθειες καί λατρείες, τά χαρακτηριστικά έθιμα τής φυλής, τόν πολιτισμό καί τήν όρθόδοξη χριστιανική πίστη.

Διαπιστώνεται μέ συναισθήματα λύπης, πώς ό Έλληνας, δικαιωματικά κληρονόμος, έραστής καί φρουρός τής πατρίδας καί τής πίστης απομακρύνεται συνειδητά ή όχι άπ' τίς προαιώνιες αρχές, αξίες, ιδανικά τού γένους καί εύκολα παγιδεύεται, αϊχμαλωτίζεται, δουλώνεται άπό άπατηλά κηρύγματα ή ιδεολογήματα καί δόγματα έπώνυμων καί άνώνυμων κύκλων.

Ευάλωτος άπό τή φύση στίς έρεθιστικές, σαηνευτικές φωνές τών ύπουλων σειρήνων τής ειδωλολατρίας, άθεΐας, άμφισβήτησης τών ελληνικών άρετών, θεσμών, αξιών, τής άχαλίνωτης καί άμετρης ήδονής, τών ύλιστικών απολαύσεων, τών άχρεϊάστων καί περιττών άγαθών τής άπληστίας, παρασύρεται καί έκτρέπεται σέ επικίνδυνες άτραπούς.

Ζημιόγόνος καί ψυχοφθόρος επίδραση στόν χαρακτήρα τού άσκούν οί αδιάκοπες ιδεολογικές, θεωρητικές καί πρακτικές έπελάσεις, διαλυτικού περιεχομένου, γιά ύλιστική ευδαιμονία, χωρίς στοιχειώδεις ήθικούς δισταγμούς καί φραγμούς μέ ευτελή κηρύγματα καί άνεκπλήρωτες ύποσχέσεις.

Στήν άνοίκεια αυτή έκστρατεία διάδοσης κοινών δαιμονίων συνεργούν σκόπιμα, έκούσια ή άκούσια καί ύποβοηθούν, πολλές ραδιοτηλεοπτικές έκπομπές κακής ποιότητας ή έντυπα μέσα, μέ άντιπαιδαγωγικά προγράμματα ή κείμενα καί σέ συνδυασμό μέ τήν ολόήμερη πλημμυρίδα διαφημιστικών προβολών καταναλωτικών προϊόντων διαβρώνουν τόν ψυχικό κόσμο καί τίς συνειδήσεις τών ελλήνων, θολώνουν τόν νούν, μεταλλάσσουν τόν χαρακτήρα καί τόν ύπερήφανο πατριωτισμό τους.

Οί πολλαπλές ένημερωτικές δΐθεν έκπομπές ή δημοσιεύματα συσκοτίζουν μάλλον παρά διαφωτίζουν.

Άποπροσανατολίζουν τόν πολίτη, φθείρουν ήθη χρηστά, ύγιείς σκέψεις καί αρχές, έξουδετερώνουν άντιστάσεις μέ καταιγισμό άνώφελων, ύποπτων καί παρα-

πλανητικῶν θεωριῶν ἀλλά καί μέ σκοτεινές δράσεις.

Βέβαια οἱ δημοκρατικοί θεσμοί ἐπιτρέπουν τή διακίνηση διαφόρων ιδεῶν, θεωριῶν, σκέψεων, σύμφωνα μέ τό δίκαιο τῆς χώρας. Ὅρίζουν ὅμως καί ἐπισημαίνουν τήν ὑποχρέωση σεβασμοῦ τῆς ιδιαιτερότητας τοῦ ἄλλου ἀτόμου καί κατά πρῶτον τῆς πατρίδας ἀνεξάρτητα ἂν αὐτή τηρῆται ἢ ὄχι.

Ἡ ἀνισόρροπη σχέση μεταξύ δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων, ἡ διαφοροποίηση στά πιστεύω, ἡ ἐπίδραση τῆς παγκοσμιοποίησης ὑπονομεύουν καί διαβρώνουν τά θεμέλια τῆς πατρίδας, ἀνατρέπουν ἀξιακές ἀρχές, νοθεύουν καί ἐκφυλίζουν τά ἦθη καί τά ἔθιμα.

Διαλύουν τόν κοινωνικό ἰστό πού ὕφαιναν, ἀνά τούς αἰῶνες, ἡ ἀρμονική συνεργασία, ἡ συνύπαρξη πολιτείας καί χριστιανικῆς ὀρθοδοξίας, ὅταν οἱ ἡγεσίες αὐτῶν ἦσαν φωτεινές, ἠθικά ἄμεμπτες καί εἶχαν ὡς ἱερή ἀποστολή τή διαφύλαξη τῆς συνοχῆς τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν, τή διατήρηση τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος, τήν ἰδεολογική συμφιλίωση, τήν ἰσχυροποίηση τῆς πατρίδας, τή διαμόρφωση ἐνᾶρετης φύσης, χωρίς παρεκκλίσεις ἀπ' τό Νόμο καί τή Χριστιανική πίστη, ὥστε νά καθίσταται ἀπρόσβλητη καί ἀπόρθητη ἀπ' τούς ἐχθρούς πού καιροφυλαχοῦν καί τήν ἐπιβουλεύονται.

Ἔργο δύσκολο καί ἀπαιτεῖται ἡ ἐπισήμανση, ἀπομόνωση, ἐξουδετέρωση τῶν φανερῶν ἢ κρυφῶν ἐχθρῶν, ἡ ἐνίσχυση καί συντήρηση τῆς πατριωτικῆς συνοχῆς, ἡ ὁχύρωση τῆς πατρίδας, ἡ ἀμυντική θωράκιση καί ἡ ἐμμονή στά ἑλληνικά ἦθη, ἔθιμα, παραδόσεις, πού συνδέονται μέ τήν Ἱστορία, τήν πίστη στό Χριστό καί Θεό, τήν Παιδεία, τήν κοινωνική ζωή. Τούς ἀπελευθερωτικούς ἢ ἐκπολιτιστικούς ἀγῶνες καί τή γλῶσσα.

Ὅλα αὐτά διαμορφώνουν τήν ἑλληνική ταυτότητα, ἰσχυροποιοῦν τό πατριωτικό φρόνημα καί τήν ἀγάπη γιά τήν πατρίδα.

Ἡ δύναμη τοῦ ἑλληνισμοῦ προϋποθέτει καθαρή ἑλληνοχριστιανική συνείδηση, ἀρετή μέ τήν ὁποῖαν ἀγωνίστηκαν πάντοτε γιά τά ἰδανικά τῆς φυλῆς καί πρέπει νά παραμείνῃ ἀλώβητη ἡ πατρίδα ἀπό ξενικές προσβολές καί ἐπιβουλές.

Φιλόξενοι, εἰρηνόφιλοι, ἀγωνιστικοί καί φιλοπρόοδοι, οἱ Ἕλληνες, μέ καρδιά γενναία, δέν εἶναι ἐπιτρεπτόν νά γίνωνται ἐπίορκοι τῆς Ἱστορίας καί τῶν παραδόσεων.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι προωρισμένη ἀπ' τό Θεό νά ζήσει καί νά μεταδώσῃ τό φῶς τῆς γνώσης, τῆς ἀλήθειας, τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας στόν κόσμο.

Μέ τέτοιον ἐξοπλισμόν ἡ πατρίδα δρέπει μόνο Νίκες.

Οἱ παντοειδεῖς ὑπονομευτές τῆς πατρίδας καί θρησκείας στοχεύουν στόν ἀφανισμό τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος καί πίστεως, ἀποβλέπουν στήν ἄλωση τῆς χώρας, στήν ἀπαξίωση τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καί στή στροφή πρὸς ἄλλα θρησκευτικά δόγματα.

Ἡ ὑπονομευτική καί ἐπίμονη δράση τῶν σκοτεινῶν κύκλων προκαλεῖ, σέ πρώτη φάση, σύγχυση καί χαλάρωση τῶν ἠθῶν, προβολή ξένων συνηθειῶν, ἐξα-

σθένιση δεσμῶν μεταξύ Πολιτείας καί Ὀρθοδοξίας, διάσπαση τῆς ἐνότητας τοῦ λαοῦ.

Μετά ἐπιδίδονται στή νόθευση τῆς πίστεως, στή μεταλλαγή τῶν συνειδήσεων, στή δυσπιστία στίς πατροπαράδοτες ἀξίες, στήν καλλιέργεια ἀμφιβολιῶν ὥστε ἐξασθημένοι ψυχικά οἱ Ἕλληνες νά μήν ἀντιστέκονται στίς ἐπιθέσεις ὑποταγῆς.

Ἡ προσπάθεια τῶν ἐπίδοξων ἐπιβουλέων ὑποβοηθεῖται ἀπό τούς ἐγχώριους ἀπάτριδες, προδότες ὧν ἱερῶν καί ὁσίων, ζηλωτές τοῦ Ἐφιάλτη τῶν Θερμοπυλῶν καί τῶν ἄλλων ὁμοίων.

Ἐπιλεκτικοί στόχοι τῆς ὑπονομευτικῆς αὐτῆς κίνησης καί δράσης εἶναι οἱ:

Γλῶσσα-Ἱστορία-Θρησκεία-Πολιτισμός-Ελευθερία.

Μέσα καί μέθοδες ἐπίτευξης τῶν ἐπιδιωκόμενων σκοπῶν, διάφοροι ὅπως,

- Ἀποπροσανατολισμός τῶν πολιτῶν μέ ἀλλεπάλληλα κηρύγματα.
- Ἀνίερες, ἀφανεῖς συμμαχίες, ἐκβιασμοί, προδοσίες.
- Ὑποπτες καί ἄνομες συναλλαγές ποικίλης μορφῆς, χρηματισμοί κ.ἄ.
- Ἀόριστες ὑποσχέσεις, ἀνεκπλήρωτες, γιά καλύτερη ζωή.
- Νόθευση τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας μέ ἐνσωμάτωση νέων ἰδιωματισμῶν, χαρακτηρισμῶν, λοιπῶν στοιχείων.

• Εἰσαγωγή, υἱοθέτηση ξενόφερτων παραδοσιακῶν συνηθειῶν.

• Ἀπαξίωση γιορταστικῶν καί λατρευτικῶν ἐθίμων.

• Συνεχῆ κηρύγματα, ἀντιπατριωτικοῦ περιεχομένου ἢ θρησκευτικῶν δογμάτων μέσω ραδιοτηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν ἢ ἐντυπου τύπου γιά διαφοροποίηση τοῦ πιστεύω τῶν Ἑλλήνων.

• Δράση ἀποπροσανατολισμοῦ καί ἀποκοίμησης τῶν πολιτῶν ἀπ' τήν ἀλήθεια καί τά πραγματικά προβλήματα τῆς πατρίδας.

Οἱ κρυφοί ἐπιβουλεῖς κατά τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος στοχεύουν στήν ἀδρανοποίηση αὐτοῦ.

Στήν πλημμυρίδα τῶν ἀποπλανητικῶν αὐτῶν προσπαθειῶν καί διδαχῶν ὁ πιστός ἑλληνορθόδοξος πατριώτης, ἀντιτάσσει θαρραλέα τήν ἀλήθεια, κωφεύει στίς φωνές τῶν σειρήνων, ἀντιδρᾷ μέ κάθε πρόσφορο, νόμιμο τρόπο καί ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα προτοῦ ἐπηρεαστεῖ ὁ χαρακτήρας του καί κλονιστεῖ ἡ πίστη του στό Θεό, στήν πατρίδα καί διαφοροποιηθοῦν τά φρονήματά του.

Ἔτσι ἐξουδετερώνεται ἡ ἀντιπατριωτική δράση τῶν παραχαρακτῶν τῆς Ἱστορίας καί τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀλλά καί τῶν κακοποιῶν τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας ἢ τῶν ποικιλώνυμων διωκτῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδας. Ἀρκεῖ νά τό πιστεύσουν καί ν' ἀντιδράσουν.

Ἀνάγκη ν' ἀπομονωθοῦν αὐτοί πρὶν κινδυνέψῃ ἡ πατρίδα.

Ἀνάδελφοι οἱ Ἕλληνες στόν κόσμο δέν ἐπιτρέπεται νά διαγράψουν ἱστορία χιλιετιῶν καί ν' ἀπαρνηθοῦν ἢ νά ἀποκοποῦν ἀπ' τή γλῶσσα τῶν Θεῶν, ν' ἀδιαφορήσουν γιά τήν κακοποίηση καί τήν ἐξέλιξή της ἀπ' τά Ὀμηρικά χρόνια καί μέχρι τά τωρινά, νά ξεχάσουν τίς μεγάλες πνευματικές μορφές, τούς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνες ἀνεξαρτησίας, ἐλευθερίας, τούς ἀρχαίους καί σύγχρονους φιλοσόφους,

άφανεις πατριώτες αγωνιστές, αγρότες, εργάτες, βιοτέχνες, επιστήμονες, στη διαρκή πάλη ενάντια στο σκοταδισμό και στους επιδρομείς από τους Περσικούς πολέμους και μέχρι σήμερα.

Αρμονική συνεργασία και συμπόρευση Έλληνικού Φρονήματος και Όρθοδοξης πίστης συνέχει τά πλήθη και αποτελεί τον κυματοθραύστη κατά των επιτιθέμενων έχθρων.

Τρόποι αγωγιστικότητας και αποτελεσματικής αντίδρασης υπάρχουν πολλοί και διάφοροι, όπως:

- Παροχή στή νεολαία χρηστής και ολοκληρωμένης παιδείας με σεβασμό στους Νόμους της χώρας, στο θρήσκευμα και στους σοφούς διδασκάλους, με ήθικη υπόσταση.

- Διαπαιδαγώγηση των νέων με μέθοδες ελευθερίας, χωρίς εξαναγκασμούς, με επεξηγήσεις μυστηρίων, με πειθώ και οικειοθελή προσέγγιση στο Χριστό και στην ανατρεπτική διδασκαλία Του, της αγάπης, ειρήνης, δικαιοσύνης, απορρίπτοντας τά θεοκρατικά συστήματα απόλυτου έκφοβισμού και φανατικού μίσους.

- Έμμογή στην αρχαία παιδεία, στίς διδαχές των Αγίων, στίς υγιείς ελληνικές παραδόσεις, στά αυθεντικά ήθη και έθιμα, βελτιωμένα και εκσυγχρονισμένα ώστε νά μὴν εἶναι στεῖρα μουσειακά εκθέματα αλλά ζωντανές παραστάσεις νά εκπέμπουν τό φῶς τῆς γνώσης.

- Η διατήρηση των παραδόσεων αποτελεί αναγκαιότητα και συμβάλλει στην ισχυροποίηση των φιλικών, πατριωτικών δεσμών μεταξύ των Ελλήνων, στην ευχάριστη ψυχαγωγία, στην προβολή των γνήσιων λαογραφικών στοιχείων, του έλληνορθόδοξου ήθους, στην ενδυνάμωση του πατριωτικού φρονήματος, της αγάπης, της ειρήνης, της προσφοράς, και πρό πάντων στή στερέωση της πίστης στό Θεό και της θυσίας πρὸς τήν πατρίδα.

Έκσυγχρονισμός αὐτῶν δημιουργεῖ νέο πολιτισμό πῶ λαμπρό πού μπορεῖ νά μεταλαμπαδευτῇ καί σ' ἄλλους λαούς ἢ ν' ἀποτελέσει κίνητρο προσέλκυσης ἐπισκεπτῶν φιλελλήνων.

Στεῖρες λαογραφικές ἐκδηλώσεις χωρίς ἐπεξηγήσεις ἢ ἀναφορές χωρίς τεκμαιριωμένες ἀναλύσεις ν' ἀποφεύγονται διότι συχνά ἐξυπηρετοῦν ἰδιοτελεῖς σκοπούς ὀρισμένων ὀργανωμένων μειοψηφῶν.

Αὐτές δεσμεύουν τή σκέψη στό παρελθόν, συνδέονται μέ ἄσχετα γεγονότα, ἱστορικά ἀτεκμαιρίωτα, ἀδρανοποιοῦν τό λογισμό τῶν ἀφελῶν πού γίνονται πλέον ἔρμαιο καί ἄβουλα ὄργανα στά χέρια ἐπιτήδειων ἐκμεταλλευτῶν τῆς πίστης τῶν πανηγυριστῶν.

Ἡ κατά κάποιον τρόπο παγίδευση καί δέσμευση τῆς σκέψης τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ, σέ παρωχημένες ἐποχές καί ἀσήμαντα γεγονότα, ἀφαιρεῖ τή δυνατότητα παρακολούθησης τῶν παγκόσμιων ἢ ἐθνικῶν ἐξελίξεων, τῶν σύγχρονων προβληματισμῶν, τῶν δυνατοτήτων τῆς πληροφόρησης καί τοῦ διαρκοῦς πολέμου τῶν διεκδικήσεων καί ἀμφισβητήσεων.

Άτομα λειψῆς σκέψης θεωροῦνται ἀνελεύθερα καί εὐκολα χειραγωγοῦνται ἀπό

τούς ἐπιτήδειους καλοθελητές. Τοῦτο σημαίνει ἐπιστροφή στήν ἐποχή τοῦ σκοταδισμοῦ.

Οἱ παραδόσεις εἶναι χρήσιμες καί παραγωγικές ὅταν ἐκσυγχρονίζονται καί ἀποβάλλουν τά βλαβερά στοιχεῖα τά ὅποια κρύβουν ἰδιοτέλεια ἢ ἄλλες σκοπιμότητες καί ὅταν αὐτοκαθαρίζονται χωρίς βέβαια ν' ἀποκοποῦν ἀπ' τῆς ἱστορικές ρίζες καί τῆς πατροπαράδοτες ἀξίες.

Ἀναμενόμενες, δροσερές, ἐμπλουτισμένες μέ φιλελεύθερο καί πατριωτικό ἐλληνικό πνεῦμα, εἶναι ἱκανές νά μεταδώσουν ἀληθινά καί χρήσιμα μηνύματα στήν κοινωνία.

Ἀπαγκιστρωμένες οἱ παραδόσεις δηλαδή ἦθη, ἔθιμα, χοροί καί τραγούδια κ.ἄ., ἀπ' τόν συνήθη εἰδωλολατρικό τρόπο ἐκδήλωσης καί τῆς πιθανῆς, κρυφῆς συμφεροντολογικῆς ἐπιδιώξεως, ἀποκοτῶν χρησιμότητα καί ἐνδιαφέρον.

Ἡ δράση τους νά εἶναι ἐνεργητική, προοδευτική, καταλυτική ὥστε νά ἐπιτελοῦν τόν ἱερό καί ἐντιμο σκοπό τους καί νά κληροδοτοῦν στίς νεώτερες γενιές τό φῶς καί τό πνεῦμα καλῶσύνης, ἀξιοπρέπειας, ὁμόνοιας, ελευθερίας, ἀποστέλλοντας εἰρηνικά μηνύματα, δυναμώνοντας τήν πίστη στό Θεό καί τό συναίσθημα θυσίας γιά τήν πατρίδα.

Ὁ ἐκσυγχρονισμός τῶν παραδόσεων προφανῶς ἀποτελεῖ δύσκολο ἐγχείρημα ὄχι ὅμως ἀκατόρθωτο.

Χωρίς, κατ' ἐλάχιστον, νά μειωθῇ ἡ σημασία καί ἡ ἀρχέγονη ἀξία τους, κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ βελτίωση μέ ἀνάθεση σέ ἀναγνωρισμένες αὐθεντίες τοῦ θέματος καί σέ ἐγκριτους ἱστορικούς, πλαισιωμένους ἀπό εἰδικούς ἐρευνητές, λαογράφους, χορογράφους, μουσικούς, καλλιτέχνες, σκηνοθέτες καί φωτισμένους διδασκάλους μέ πλούσια Πανεπιστημιακή ἐμπειρία καί γνώση τοῦ ἀντικειμένου ὥστε προσεκτικά καί ὑπεύθυνα ν' ἀφαιρέσουν τ' ἀχρεῖστα στοιχεῖα καί νά ἐνσωματώσουν νέα χωρίς ν' ἀλλοιωθῇ ἡ ἀξία καί οὐσία τους.

Οἱ ὥραϊες παραδόσεις ὅταν παρουσιάζονται μέ ὀρθό τρόπο θεωροῦνται ἰσάξιες τῶν καλυτέρων θεατρικῶν παραστάσεων ἢ ἔργων καί διδάσκουν ἦθος, διακινοῦν ἰδέες, παράγουν πολιτισμό, φωτίζουν παλιές σκοτεινές ἐποχές τῆς ὑποδουλώσεως, ἀναζωογονοῦν καταπιεσμένες ψυχές, δέσμιες τῆς ἀμάθειας, εκπέμπουν αἰσιόδοξα μηνύματα ἐλευθερωτικῶν ἀγώνων, νῖκες τῆς πατρίδος καί χαρμόσινα ἀγγέλματα σωτηρίας ἀπ' τόν γεννηθέντα Χριστό τῆς ἁγίας μέρες τῶν Χριστουγέννων.

Προσεγμένη καί ὑπεύθυνη ἀνάμιξη, ὅπου καί ὅταν χρειαστεῖ, ντόπιων λαογραφικῶν στοιχείων καί ἐκ τῶν καλυτέρων ξένων μόνον ὅσον ἀφορᾷ τρόπο παρουσίας ἢ μουσικῆς ἐπένδυσης γιά τά παραδοσιακά τραγούδια καί χορούς, χωρίς τήν παραμικρή ἀλλοίωση ἢ παραποίηση αὐτῶν, ἀποτελεῖ κέρδος καί βοηθᾷ τήν ἀνάπτυξη φιλικῶν σχέσεων μέ ἄλλες κοινωνικές τάξεις ἢ λαούς, διευκολύνοντας τῆς προσπάθειας προσέγγισης καί συμφιλίωσης.

Ἡ ἀνάμιξη αὐτή εἶναι ἀρμοδιότητα τῶν εἰδικῶν μελετητῶν καί ὄχι τῶν εὐκαιριακῶν, ἄσχετων ἀτόμων.

Βελτιωμένες παραδόσεις σημαίνουν πλατύτερη διάδοση καί υἱοθέτησή τους.

από την κοινωνία, ώστε ήθη, έθιμα, τραγούδια, χοροί και άλλα να έχουν μαζικότερο χαρακτήρα και ν' αφήνουν χρήσιμα μηνύματα ήθικης και ιστορικής διάπλασης των νεώτερων γενεών.

Κοντολογίς κρίνεται απαραίτητη ή σύνδεση των παραδόσεων με την εκπαίδευση στα Σχολεία, έστω και σάν προαιρετικό μάθημα στο όποιο θα αναλύεται και θα επεξηγείται ο σκοπός και ή σημασία αυτών για την πατρίδα.

Η διδασκαλία να είναι συστηματική, ελεύθερη, κατανοητή και ιδιαίτερα όσον αφορά τα τραγούδια και τη μουσική, ιστορικού, θρησκευτικού και πατριωτικού περιεχομένου, να στοχεύη στην ανάπτυξη καθαρού πνεύματος, στην πρόκληση ψυχικής τέρψης των νέων, την κατασίγαση παθών και μάλιστα όταν θα ψάλλονται απ' τα άθωα παιδικά χείλη. Πάντοτε με μέτρον, μελωδία, άβίαστα χωρίς υπερβολές.

Καλό ν' αποφεύγεται ή υιοθέτηση ξένων ήθων και εθίμων, άσχετων με την ελληνική πραγματικότητα όπως οί άγιοι των διαφημιστικών έκπομπών καταναλωτικών προϊόντων, της αλλοτρίωσης, με τό δόλωμα της χαράς και του κέρδους που προσφέρουν προς τούς νέους.

Αυτά νοθεύουν τό έλληνοχριστιανικό φρόνημα και διαστρεβλώνουν την πίστη στο Θεό και την πατρίδα.

Ο εισαγόμενος ξένος άγιος SANTA CLAUS, κοκκινοφορεμένος, με άσπρη γενειάδα φανερά δέν έχει σχέση, με τόν ταπεινό άσκητή και φιλόπτωχο άγωνιστή Άγιο Βασίλειο της Όρθοδοξίας με τό πλούσιο Θεολογικό και φιλανθρωπικό έργο και συνδέεται άμεσα με τό έμπορικό κέρδος και ουδόλως με την πίστη.

Αλλά και ή λάμψη, μεγαλοπρέπεια που προσφέρει στους ανθρώπους ο γιορταστικός στολισμός χωριών και πόλεων, με τά δισεκατομμύρια ήλεκτρικών λυχνιών, ωχριά μπροστά στο ήλαρό, έκθαμβωτικό και αϋθεντικό, άύλο θεϊκό φως του γεννηθέντος Χριστού, σε κάποια ταπεινή φάτνη άκακων ζώων και στο διαρκές φωτεινό πνεύμα της Έλληνικής Φιλοσοφίας.

Τό μέν τεχνητό φως έρεθίζει τις αΐσθητες, τό δέ άύλο θεϊκό φως όμού με την παιδεία και τη δικαιοσύνη διανοίγει την πύλη της καρδιάς για να μπή ή άγάπη. Και να φωτιστή ή ψυχή των ανθρώπων.

Ακόμα και τά άπλά παραμύθια, τά αναγνώσματα και επίκαιρα διηγήματα των δόκιμων Έλλήνων πεζογράφων, έλληνοχριστιανικών παραδόσεων, με τά γνήσια ήθη και έθιμα, κατακλύζουν με φως τις ψυχές και χαρίζουν αγαλλίαση και ευτυχία.

Αποτελούν τά νικηφόρα όπλα κατά του σκότους και των όρατων ή άόρατων έχθρων της πατρίδας.

Τά λαϊκά πολυποίκιλα, Χριστουγεννιάτικα κάλαντα που ψάλλουν τά παιδικά χείλη, κατά τό δωδεκάημερο των γιορτών και άγγέλουν τη χαρμόσυνη και έλπιδοφόρα είδηση της γέννησης του Χριστού, αποτελούν μία όαση χαράς, μία αύρα ψυχικού ξελιγώματος, με γεύση άνείπτωτης ευτυχίας γαληνεύουν τούς ανθρώπους και φέρνουν σκιρτήματα στις καρδιές τους.

Και όμως τό χαρμόσυνο αυτό άγγελμα με τά έλπιδοφόρα και σωτήρια μηνύματα άγάπης, ειρήνης, ευδοκίας, πρέπει ν' άκούεται σε κάθε σπίτι, στ' ακρότατα σημεία του κόσμου, απαλλαγμένο απ' τό μικρόβιο του κέρδους. Άς είναι προσφορά δώρου των παιδιών προς τούς ανθρώπους με την ευχάριστη άποδοχή συμβολικού φιλοδωρήματος, ενός νομίσματος ή μικρού σταρένιου κουλουριού απ' τις νοικοκυρές για τά γενέθλια του Χριστού.

Ο καλός λόγος μαζί με ένα ευχαριστώ, αποτελούν την τιμώτερη ανταμοιβή.

Άρρηκτα συνδεδεμένα τά Κάλαντα με την πατρίδα Ελλάδα και τη Θρησκεία, άς μίν περιορίζονται σε συγκεκριμένους κλειστούς χώρους, σε πλούσια σπίτια, σε συγγενικά πρόσωπα ή σ' επώνυμους άρχοντες και έπιφανείς επιχειρηματίες με πρόθεση την άπόκτηση περισσότερων νομισμάτων δηλαδή του μεγαλύτερου κέρδους. Πλειότερη άνάγκη των παραδοσιακών Καλάντων έχουν οί φτωχοί, αυτοί που πάσχουν ή πενθούν, οί περιθωριοί, οί μοναχικοί άνθρωποι, οί δυστυχούντες ν' άκούσουν από παιδικές φωνές τό «καλήν ήμέρα άρχοντες...» ώστε να γλυκανθή ο πόνος τους.

Τό σημαντικότερο κέρδος των παιδιών δέν θα είναι τό χρήμα αλλά ή παντοτεινή άπαλλαγή τους απ' τό σαράκι-μίασμα της χρηματοληψίας και πλεονεξίας. Τά Κάλαντα είναι ή χαρά των παιδιών!

Επί πλέον οί ύμνοι να εκτελούνται με μέτρο, ρυθμό, άβιαστο, μελωδικά και με σεβασμό στις ιερές και άγιες εκείνες ώρες και τοϋτο είναι μέλημα και καθήκον διδασκάλων και γονιών.

Η πίστη στο Θεάνθρωπο Χριστό και στην πατρίδα δέν είναι αναχρονισμός ή πλάνη, αλλά αλήθεια, άναγκαιότητα, καθήκον και ευχαριστία για τη δωρεά ζωής και προστασία της πατρίδας.

Η πίστη άπαιτεί ταπεινοφροσύνη, δύναμη, άνδρεία.

Η πατρίδα ζητεί άφοσίωση και θυσία.

Η θρησκεία διά της Έκκλησίας ένώνει και πείθει τούς πιστούς.

Η πατρίδα όργανώνει και προστατεύει αυτούς.

Όρθοδοξία και πατρίδα ένωμένα, άτσαλώνουν τη συνοχή του λαού, μεγαλουργούν ιδιαίτερα σε καιρούς χαλεπούς.

Θρησκεία και πατρίδα σε άγαστή συνεργασία διασφαλίζουν την ένότητα των πολιτών, την άκεραιότητα και την ασφάλεια της χώρας με την προϋπόθεση οί ήγεσίες αυτών μονοιασμένες να αΐρωνται στο ύψος των περιστάσεων και να μορφώνουν έναρετο, ήθικό, πνευματικό, θρησκευτικό και πατριωτικό φρόνημα.

Τότε μόνον ή πατρίδα γίνεται άπόρρητη και σεβαστή σε φίλους και έχθρους.

Γεώργιος Μαυρογιάννης

Εύθυμα και σοβαρά

1) Παροιμίες από διάφορες χώρες του κόσμου

Ας γνωρίσουμε τη σοφία κάποιων λαών, μέσα από μερικές παροιμίες τους.

α) Οι άτυχοι μαθαίνουν από τα λάθη τους και οι τυχεροί από τα λάθη των άλλων.
(Αφγανική παροιμία)

β) Ο άπληστος πέφτει πάντα θύμα του ψεύτη.
(Πακιστανική παροιμία)

γ) Ο σοφός άνθρωπος ακούει μια λέξη και καταλαβαίνει δέκα.
(Ιαπων. παροιμία)

δ) Αν έχεις χρήματα, μπορείς να βάλεις μέχρι και τον διάβολο να σου γυρνάει τη μυλόπετρα.
(Κινέζικη παροιμία)

ε) Όσο περισσότερα μαθαίνεις τόσο λιγότερα χρειάζεσαι.
(Παροιμία των Αβορίγινων της Αυστραλίας)

στ) Όποιος δεν μένει ικανοποιημένος με τα λίγα, δεν θα είναι ικανοποιημένος ούτε με τα πολλά.
(Αραβική παροιμία)

ζ) Περίμενε να πέσει το βράδυ για να πεις ότι πέρασες μια όμορφη μέρα.
(Γαλλική παροιμία)

η) Ο Θεός έπλασε έναν κόσμο γεμάτο μικρούς κόσμους.
(Εβραϊκή παροιμία)

θ) Ό,τι κόβεται άγουρο σαπίζει γρήγορα.
(Ιαπωνική παροιμία)

ι) Όταν το χρήμα μιλάει, η αλήθεια σιωπάει.
(Ρωσική παροιμία)

ια) Ποτέ μην παλεύεις με έναν χειροδύναμο και ποτέ μην πηγαίνεις έναν πλούσιο στο δικαστήριο.
(Λιθουανική παροιμία)

ιβ) Το χρήμα δεν διαλέγει τους ανθρώπους.
(Αλβανική παροιμία)

ιγ) Ποτέ μην παντρεύεσαι για τα λεφτά. Αν τα δανειστείς, θα σου στοιχίσει λιγότερο.
(Σκοτσέζικη παροιμία)

ιδ) Όταν το κρέας είναι ακριβό, η υπομονή είναι φτηνή.
(Αραβική παροιμία)

ιε) Όταν πας στην αγορά, χρησιμοποίησε τα μάτια σου, όχι τα αυτιά σου.
(Τσέχικη παροιμία)

ιστ) Οι υποσχέσεις φέρνουν χρέη και τα χρέη υποσχέσεις.
(Ολανδική παροιμία)

ιζ) Όποιος συγκρατεί τις ορέξεις του δεν γνωρίζει τι θα πει χρέος.
(Κινέζικη παροιμία)

ιη) Ένας ανόητος και τα λεφτά του, δεν μένουν για πολύ καιρό μαζί.
(Αμερικάνικη παροιμία)

ιθ) Ένα ανεξόφλητο χρέος παραμένει ανεξόφλητο ακόμα και αν ξεχαστεί.
(Ιρλανδική παροιμία)

ικ) Αν πρέπει να παίξεις, καλό θα ήταν να αποφασίσεις εξαρχής τρία πράγματα: τους κανόνες του παιχνιδιού, τι θα ποντάρεις και τη στιγμή που θα εγκαταλείψεις το παιχνίδι.
(Κινέζικη παροιμία)

2. «Παράξενες» υιοθεσίες

Οι Έλληνες Ευρωβουλευτές των κομμάτων που κυβέρνησαν κατά καιρούς τη χώρα, ψήφισαν στο Ευρωκοινοβούλιο και την υιοθεσία παιδιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Ό,τι επιτάσσει η Παγκοσμιοποίηση και η Ε.Ε. που αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα «εργαλεία» της. «Να μπούμε στην Ευρώπη να γίνουμε άνθρωποι» όπως είχε πει παλαιότερα ο «Εθνάρχης» μας που μας έμπασε εκεί χωρίς δημοψήφισμα.

Δεν είναι το μόνο «παλαβό» που έχουν ψηφίσει οι Έλληνες Ευρωβουλευτές, αλλά και οι αντίστοιχοι συνάδελφοί τους στο Ελληνικό κοινοβούλιο (όχι όλοι αλλά σε μεγάλο ποσοστό). Έχουν σκοπό να μην αφήσουν τίποτα όρθιο στη χώρα. Να την ξεκόψουν από ό,τι διαχρονικές αξίες είχε μέχρι τώρα. Γιατί και οι ίδιοι είναι ξεκομμένοι απ' αυτές, αλλά ελπίζοντας (με το «πονηρό μυαλό» τους) και για τις ψήφους που θα έλθουν στα κόμματά τους. Γιατί το πόσοι θα φύγουν δεν το μετράνε, ξέρουν ότι οι ψηφοφόροι είναι «ζαλισμένο κοπάδι». Επίσης «ενδιαφέρονται» η χώρα να μην είναι «καθυστερημένη» και να μπει κανονικά στο «κωνευτήρι» της παγκοσμιοποίησης. Για το συγκεκριμένο, την υιοθεσία παιδιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, δεν τους ενδιαφέρει τι αποτύπωμα φέρνει στην ψυχή ενός παιδιού μια τέτοια υιοθεσία.

Υπακούουν στο παγκόσμιο κίνημα (υπάρχει και στη χώρα μας), των «δικαιωμάτων» όπως ονομάζεται. Στο κίνημα που θεωρεί δικαίωμα κάθε «λάθος και στρέβλωση της ζωής» (απελευθέρωση ναρκωτικών ουσιών και της κάνναβης, υιοθεσία παιδιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, ευθανασία κ.λπ.) να γίνουν νόμοι των κρατών. Στο μέλλον μπορεί να ζητήσουν και η «παιδοφιλία» να είναι κάτι το «δικαιωματικό» νόμιμο. Σόδομα και Γόμορα, όπως έλεγε η νθοποιός Σαπφώ Νοταρά σε μια ελληνική ταινία.

Δεν φταίνεις όμως μόνο αυτοί, αλλά και εμείς που ψηφίζουμε τους ίδιους και τα κόμματά τους, που καμιά σχέση δεν έχουν με τις πανθρώπινες αξίες του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας.

Τώρα ως προς αυτές τις «περίεργες» υιοθεσίες είναι γνώση η ρήση του Ιησού, γι' αυτούς που σκανδαλίζουν μικρά παιδιά.

Ως προς τις κανονικές υιοθεσίες από ανδρόγυνα, κανείς δεν έχει να πει κάτι, είναι μια ευλογημένη και θεάρεστη διαδικασία. Αρκεί να γίνεται σωστά και με έλεγχο αντικειμενικά, αυτών που θέλουν να υιοθετήσουν παιδί ή παιδιά. Μην ξεχνάμε ότι το μέγα παράδειγμα το δίνει η Αγία Γραφή, που ο Θεός «υιοθετεί κατά χάριν» τον κάθε μετανωημένο άνθρωπο.

3. Τα 3 ψ (Ψυχολόγοι-Ψυχίατροι-Ψυχασθένεια)

Έχουν ειπωθεί και έχουν γραφτεί:

- α) Δείξτε μου ένα λογικόν άνθρωπο και θα σας τον θεραπεύσω (Καρλ Γιούγκ).
- β) Ψυχίατρος είναι ένας τύπος που σε ρωτά πολλές ακριβές ερωτήσεις· ερωτήσεις που η γυναίκα σου ρωτάει, χωρίς να παίρνει ευρώ. γ) Κάποιοι ανώνυμοι έγραψαν σε τοίχο: 1) Με τη σχιζοφρένεια δε νιώθεις ποτέ μοναξιά. 2) Δύο στον ένα κάτοικο αυτής της χώρας είναι σχιζοφρενείς.
- δ) Οι στατιστικές λένε ότι ένας στους τέσσερις Αμερικανούς υποφέρει από κάποια διανοητική διαταραχή. Σκέψου τους τρεις καλύτερους φίλους σου. Αν είναι υγιείς, τότε έχεις πρόβλημα.
- ε) Ποιος υγιής άνθρωπος θα μπορούσε να ζει σ' αυτό τον κόσμο και να μην είναι τρελός;
- στ) Είπα στον ψυχολόγο μου πως όλος ο κόσμος με μισεί και μου απάντησε πως γίνομαι γελοίος. Αποκλείεται να έχω συναντήσει επτά δισεκατομμύρια ανθρώπους.
- ζ) Η ψυχανάλυση είναι εξομολόγηση χωρίς άφεση αμαρτιών.
- η) Ένας ανώνυμος επίσης έγραψε: Δεν υπάρχει τίποτα στραβό στο μέσο άνθρωπο, για το οποίο ένας καλός ψυχίατρος να μην μπορεί να υπερβάλει.
- θ) Η ψυχιατρική μας επιτρέπει να διορθώσουμε τα λάθη μας, εξομολογούμενοι τα ελαττώματα των γονέων μας.
- Συνεζίζουμε: Έχει ειπωθεί επίσης και έχει αναλυθεί, ότι η μεγαλύτερη σε βαθμό τρέλα στον άνθρωπο που μπορεί να υπάρξει, είναι όταν αυτός συνειδητά ή ασυνείδητα το "παίζει" Θεός ή "αυτοθεώνει" τον εαυτό του με διάφορους τρόπους. Ο εγωισμός της "αυτοθεοποίησης" τρελαίνει τον άνθρωπο. Μέσω δύο απλών χαρακτηριστικών ανεκδότων, που σίγουρα έχουν βγει μέσα από την πραγματικότητα της ζωής, αυτό εύκολα γίνεται κατανοητό.
- ι) Σ' ένα θάλαμο του φρενοκομείου εισάγεται ένας καινούριος άρρωστος. Πώς λέγεσαι; Τον ρωτάει κάποιος.
- Ναπολέων Βοναπάρτης.
 - Και ποιος σου είπε πως είσαι ο Ναπολέων Βοναπάρτης, τον αποπαίρνει ο άλλος.
 - Ο Θεός, ξαναπαντάει με επιμονή ο καινούριος άρρωστος.
 - Ψέματα! Εγώ δεν του 'πα τίποτα, ακούγεται τότε μια φωνή από το βάθος του θαλάμου.
- ια) Πάλι σε ένα φρενοκομείο:
- Για να μπορέσω να σε βοηθήσω, λέει ο γιατρός, πρέπει να μου πεις την ιστορία σου από την αρχή.
 - Εντάξει γιατρέ... Πρώτα-πρώτα έφτιαξα τον Ουρανό και τη Γη...
 - Ύστερα τη μέρα και τη νύχτα...

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

(Φωτογραφία εξωφύλλου Βασίλη Χολέβα)

ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΠΠΑ

Ο νερόμυλος του Γιώργη Παππά, δίπλα στην γέφυρα Αώου Κόνιτσας, κτίστηκε το 1918 από τον ίδιο τον παππού μου. Ο Γιώργη Παππάς (εργολάβος) που γύρισε με την σύζυγό του Αριστέα (Μούρα) και την κόρη του Λίτσα, από την Δαμασκό Συρίας, το 1912, με πολλές χρυσές λίρες και αγόρασε την παρόχθια έκταση με σκοπό να φτιάξει αρδευτικό αυλάκι για να ποτίζει τον κάμπο της Κόνιτσας.

Παράλληλα με το αρδευτικό αυλάκι (στην χαράδρα και έξω απ' αυτήν) που κατασκεύασε, έφτιαξε και τον νερόμυλο (με νερό από το αρδευτικό) και έβαλε μυλωνάδες να τον δουλεύουν. Ερείπια του αυλακιού και του νερόμυλου σώζονται έως σήμερα.

Δυστυχώς τα ορμητικά νερά παρέσυραν πολλές φορές το φράγμα στην "Δέση" του Αώου που έφτιαξε με κορμούς και βράχια. Δεν υπήρχαν τότε άλλα υλικά όπως τσιμέντο, κ. τ. λ. Ο νερόμυλος πλημμύρισε δύο φορές και οι μυλωνάδες βγήκαν από την σκεπή. Απαγοιτεύτηκε, έχασε τα χρήματά του και μετά ασχολήθηκε με Δημόσια Έργα Οδοποιίας στην Ήπειρο.

Γιώργος Mappan

Σ.Σ.

Με την ευκαιρία, να σημειώσουμε εδώ ότι στην Κόνιτσα υπήρχαν και άλλοι μύλοι, όπως έχουμε γράψει και στο τεύχος 1/1985 - σελ. 27. Παραθέτουμε μικρό απόσπασμα:

... Στην Κόνιτσα, προπολεμικά, υπήρχαν πέντε μύλοι:

- 1) Του Θωμά Μούρα (πρώην Μου-

χτάρ μπέν) στη θέση «Λεύκα».

2) Στους «Γκοντζέδες» του Ηλ. Μαλάμη (πρώην Μπαμπά Χαϊντάρ).

3) Στο «Σαρ Κατή» του Γ. Παππά.

4) Στα «Γραβίτσια» του Λαμπρίδη (πρώην Δερβισ' Νέλια) και σήμερα κτήμα του Βασ. Μούρα.

5) Του Μπεκιάρη στην «Τουπόλιτσα» (λίγο πιο κάτω από το πρατήριο βενζίνης Κ. Λώλου). (Βλ. φωτ. οπισθοφ.)

Οι δύο τελευταίοι ήταν χειμωνιάτικοι και δούλευαν το μισό χρόνο, ανάλογα με την ποσότητα νερού που κατέβαζε το ρέμα της Τοπόλιτσας.

Εκτός από το μύλο στους Γκοντζέδες, που είχε ένα μάτι, όλοι οι άλλοι ήταν με δύο μάτια (δύο μυλόπετρες).

Στην Κατοχή (στον καιρό της μεγάλης πείνας), σ' αυτούς τους μύλους αλέθονταν το λιγοστό σιτάρι και ό,τι μπορούσε να βρεθεί από τον ταλαίπωρο κοσμάκη. Αλέστηκαν βελάνια, γκόρτσα, κριθάρι, ρόδι, βρόμη κ.α.

«Ο καλός ο μύλος τ' αλέθει όλα», λέει ο Λαός...

Σήμερα, είναι ζήτημα, αν κανείς από τους νέους γνωρίζει κατά πού πέφτουν αυτοί οι μύλοι ή ακόμα κι αν υπάρχουν. Ίσως μάλιστα οι περισσότεροι να μην ξέρουν ούτε πώς αλέθονταν το σιτάρι μ' αυτούς τους μύλους.

Ο πολιτισμός είχε καταλυτική επίδραση κι εδώ. Με την κυκλοφορία, στο εμπόριο, τυποποιημένου αλευριού και τη χρήση κυλινδρόμυλων γενικά έπαψαν οι νερόμυλοι να δουλεύουν εδώ και μερικά χρόνια. Στην Κόνιτσα δε λειτουργεί κανείς πιά...

Σ.Τ.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΠΙΣΤΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Μαρτυρίες Πουκεβίλ

του Χαρίλαου Γ. Γκούτου

Με τον παραπάνω τίτλο εκδόθηκε πρόσφατα ένα νέο βιβίο από τον ακούραστο ερευνητή, φίλο και συνεργάτη του περιοδικού μας Χ. Γκούτο.

Ο συγγραφέας επέλεξε και συμπεριέλαβε στις 100 σελίδες του βιβλίου του αποσπάσματα από την αφήγηση του Γάλλου Πουκεβίλ στο βιβλίο του «Ταξίδι στην Ελλάδα» που εκδόθηκε το 1820 και 1826 στα γαλλικά και μεταφράστηκε στα ελληνικά το 1994-1997.

Ο Πουκεβίλ υπηρέτησε ως πρόξενος της Γαλλίας στην αυλή του Αλή πασά στα Γιάννινα και περιόδευσε όλη την επικράτειά του περιγράφοντας με λεπτομέρειες αυτά που έβλεπε στα ταξίδια του στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Και όπως επισημαίνει ο Χ. Γκ. «Αυτές οι παρατηρήσεις και κρίσεις του συνιστούν σημαντικές ιστορικές μαρτυρίες, διότι φωτίζουν πολλές πλευρές του τρόπου ζωής των υπόδουλων ορθοδόξων χριστιανών, έστω και αν έχουν διατυπωθεί αποσπασματικά και είναι ενίοτε ανακριβείς ή επηρεασμένες από τις θρησκευτικές καταβολές του συγγραφέα ως ρωμαιοκαθολικού».

Το νεοεκδοθέν βιβλίο, ευχάριστο στο διάβασμα, πληροφορεί τον αναγνώστη για τη θρησκευτική ζωή των «ραγιαδών» τις σχέσεις τους με το Ιερατείο και τις συμπεριφορές του. Χρήσιμο σε κάθε φιλομαθή πολίτη. Ευχόμαστε στο φίλο Χαρίλαο να 'ναι πάντα ακμαίος και να συνεχίζει την έρευνα!

Σ. Τουφίδης

Κεντρική διάθεση του βιβλίου:

Εκδόσεις «ΛΕΙΜΩΝ»

Νικηταρά 2-4 Αθήνα

Τηλ. 3227323

Τηλ. συγγραφέα: 6925471-6976572746

Ειρήνη

Απο παιδί σε καρτερώ
Να'ρθεις να μ'αγκαλιάσεις
Σ'όλου του κόσμου τα παιδιά
ψωμάκι να μοιράσεις

Άρρωστοι να γιατρεύονται
Να μην υπάρχουν πόνοι
Άγγελοι να'ναι δίπλα τους
Για να μη νιώθουν μόνοι

Να μην ακούω τη φρίκη τους
Σειρήνες του πολέμου
Ούτε πνιγμούς των άμοιρων
Ελέησον Χριστέ μου

Να δω μανούλες να γελούν
Να παίζουν τα νεογνά τους
Πατέρες να'ναι δίπλα τους
Να νιώθουν τη χαρά τους

Αδέλφια να μην θρέφουνε
Το μίσος τη διχόνοια
Το βιο τους να μοιράζονται
Μ'αγάπη και συμπόνια

Το ζωϊκό βασίλειο
Να καίρεται την πλάση
Μ'όλα τα άνθη του αγρού
Ανοιξη να γιορτάσει

Να φτερουγίζουν τα πουλιά
Ελεύθερα να φεύγουν
Εκεί ψηλά στους ουρανούς
Μηνύματα να στέλνουν

Πως οι ανθρώπινες ψυχές
Χρόνια τις λαχταρούμε
Αγάπη, Ειρήνη, Λευτεριά
Όλοι μας να χαρούμε

Αν οι ψυχές στα σπλάχνα τους
Φωλιάζει η γαλήνη
ο νους μας αναπαύεται
Μας φέρνει την ειρήνη

Κί' όταν τα χέρια ενωθούν
Μ'αγάπη και Ειρήνη
Τότε ο κόσμος θα χαρεί
Σ'όλη τη γη ΕΙΡΗΝΗ

Καλλιόπη Τουφίδου
21 Μαΐου 2021

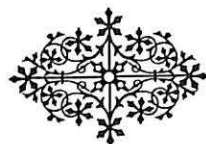
Ποιο είναι το μέλλον;

Είμαστε χρεωμένοι μέχρι το λαιμό
καί συνεχώς χρεωνόμαστε
και, όπως φαίνεται,
σόν ορίζοντα των ονείρων μας
ο τετελεσμένος μέλλων λείπει παντελώς.

Ενδιαφερόμαστέ μόνο για τον ενεστώτα,
γιατί έτσι μάς βολεύει*
ούτε στιγμή τολμάμε
ν' άγγίξουμε τό παραπέρα *
άν επιχειρήσουμε κάτι τέτοιο,
ή σκοτοδίνη θα είναι το πρώτο σύμπτωμα.
Η εύθύνη είναι συνολική.
Οι ιθύνοντες,
σους όποιους ρίχνουμε, συνήθως, τα βάρη
είναι « κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν ημών».

Είμαστε θαλασσοδαρμένοι στη στεριά
και η φουρτούνα των σκανδάλων
μας οδηγεί ολοταχώς στο Έρεβος,
αν δέν πισωγυρίσουμε τα πηδάλια
της πειραγμένης λογικής.

Γαβραΐος (Α.Τ.)

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Ζητούσαν αποκέντρωση
στα χρόνια τα παλιά
και τώρα ενσωμάτωση
στα κέντρα τ' αστικά.

Μας λέγαν αποκέντρωση
για μια εικόνα άλλη
και οι υπηρεσίες φεύγουν
ή μια μετά την άλλη.

Για ποιά λοιπόν αποκέντρωση
καθόμαστε μιλάμε
όταν οι υπηρεσίες φεύγουν
φεύγουν γι' αλλού τραβάνε.

Την εθνική την κλείσανε
έχει αρκετό καιρό
θα κάνει τη συναλλαγή
απ' το Α.Τ.Μ. ή κινητό.

Ο πολίτης από το χωριό
πώς θα εξυπηρετηθεί
να πληρώσει τον ΕΝΦΙΑ
ή άλλη συναλλαγή.

Διήμερο κρατήσαν την Πειραιώς
με νύχια και με δόντια
θα την κρατήσουν εσασί
ή για πέντε έξι χρόνια.

Δεν έχει κάποιος τα λεφτά
που θα τα καταθέσει
θα τα κρατήσει σπίτι του
να τα διακινδυνεύσει;

Οι γεννήσεις λιγοστεύουν
μέσα στην επαρχία
στις κολώνες κηδεύοντα
γεμίζουν την πλατεία.

Δειλά - δειλά ψιθυρίζεται
να φύγει η πυροσβεστική
να φύγει απ' την Κόνιτσα
για το Καλπάκι εκεί.

Ποιοί κρύβονται πίσω απ' την Κόνιτσα
και θέλουν να τη σβήσουν
επαρχία σαράντα πέντε χωριών
να την υποβαθμίσουν.

Ορατός ή αόρατος δάχτυλος
κρύβεται σ' αυτή τη Ζήση
θέλει του Αώου τα νερά
να τα ταρακουνήσει.

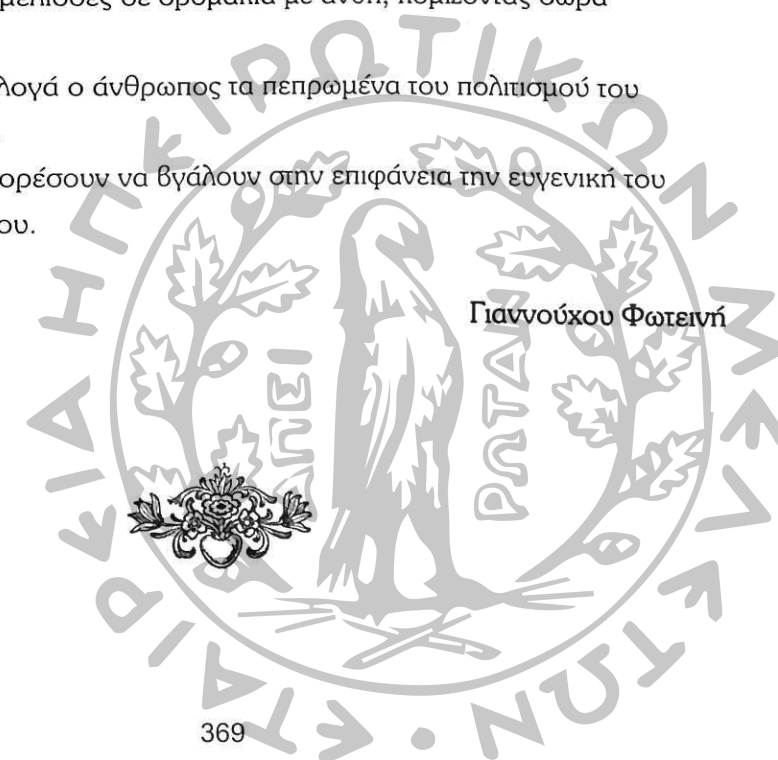
Ποιός μπορεί τον κατήφορο
αυτό να σταματήσει
πολίτης ή πολιτικός
και η Κόνιτσα μη σβήσει.

Μπάρμπας Γιώργος
Ελεύθερο - Γκρισιάνι

ΕΝΑ ΚΕΡΙ ΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΘΑΝΑΤΩΝ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Αρρωσταίνοντας, τη μυρωδιά οσφράνθηκαν φαρμάκων, απολυμαντικών
Θωρώντας με τελευταία ματιά το γιατρό ενδεδυμένο με υγειονομική στολή
Κοιτώντας συμπονετικά τον ασθενή κι αδυναμία να σταματήσει την πανδημία
Όλα δεικνύουν την ασώπαστη φοβέρα και τα πλήθη δεν κατευνάζουν
Σώματα σε κόμα, πριν να χαράξει, κοιμήθηκαν βαθιά, πνοές ηλεκτρικό
Στατέρι κρατούσε, αλλά σήμα το σήμα έσβησε το φυλαχτό της ζωής κρυφής
Αναδρομής μυστικό σε απολυμασμένο θάλαμο.
Τύψη με τύψη πάνω στην πέτρα κλαίω για τους ανθρώπους που δεν γνώρισα
Πέτρα στην πέτρα κι οι καμπάνες πένθιμες, οδηγούν τα βήματα σε εκκλησιά
Ερημική, κτισμένη σε ξερολιθιάς τοπίο, λιπή, αρμονική, ένα αποκούμπι σε κουρασμένο
Άνθρωπο, σε προσκυνητή απελπισμένο.
Για τα κορμιά τους σε ψυγεία παγωμένα με έναν αριθμό χρεωστικό μιας μνήμης
Που κραύγαζε στην ερημιά.
Στις θλιβερές υπάρξεις που αναλώθηκαν στη βιασύνη, στο γυάλινο κόσμο
Στην ταχύτητα μιας Θέας της ζωής που σημαδεύουν το τέλος
χωρίς αποχαιρετισμούς, πληρώνοντας φόρους ύπαρξης σε άγνωστο τάφο
κι οι μάσκες κρύβουν το φόβο και την Αταραξία των νεκρών.
Νύχτες σφιγμένες στη θλίψη μελλοθανάτων κυλάει το δάκρυ, μαργαριτάρι οδύνης
Που χάνεται σε εκκωφαντικούς θορύβους μιας ξένης πόλης.
Αν οι νεκροί παρήλυναν στους δρόμους οι τουρίστες θα περπατούσαν πάνω
Σε σκελετούς για ένα ποτό σε μπαρ.
Οι σειρήνες κουβαλούν πρόωρους θανάτους στη ζάλη πολυσύχναστης λεωφόρου
Πουλιά έντρομα φεύγουν, αποδημητικά του φόβου και του κρύου σχηματίζοντας
Ένα κύκλο μεταβολής στο γύρισμα των εποχών, χωρίς να κακιώσουν.
Οι ειδήσεις βέλη στα σπλάχνα μας και τα σπίτια έλαβαν παγκόσμιο σχήμα.
Ανθρώπινες σκιές περιφέρονται στα δωμάτια με υπομονή σαλιγκαριού
Λησμονημένες υπάρξεις κρύβουν την ελπίδα στη θέα ενός ψωμιού σαν ζέση Κα-
λοκαιριού.
Κυπαρισσόδεντρα στη μοναξιά χωρίς εισιτήριο στην τσέπη

Τα χέρια απ' το βύθισμα της σκέψης έγιναν κουπιά μαζεύοντας τους
Ψιθύρους του πνεύματος στην ακρογιαλιά.
Νοέμβρης σωρείτης πένθιμων νεφών αντανakλάσεις στις χρυσαφένιες ανταύγειες
Του πικρού φθινόπωρου.
Τώρα που κλαίμε, άλλοι θα 'ρθούν και θα χορεύουν, μια εποχή θα γραφτεί
Όλη μια ανατριχίλα, μια μελαγχολία οι θάνατοι έγιναν αριθμοί
Αμοιρολόγητοι σπασμοί, δίκως το φίλημα της μάνας, χωρίς στερνό φιλί
Αγαπημένου, ούτε και τάφο ερμητικό που να 'χει κυπαρίσσια, να φέγγει
Ένα καντήλι, και να 'χει το θείο μια φλόγα στο μαύρο του θανάτου.
Στο γυάλινο αυτό κόσμο η φύση ανθίζει μέσα στη θλίψη, ακόμη κι η πασχαλιά
Άνθισε Νοέβρη μήνα, ακόμα και τα βρύα.
Αμαξοστοιχίες πομπών θάβουν τους νεκρούς στα κρύα
Τα κράτη ζυγαριές θανάτων και χρημάτων, γέρνει το χρυσάφι
Στη νοσηρή ατμόσφαιρα ορθώνεται η επιστήμη, με επεξηγηματικά αίτια
Ασπάζεται τη λογική, τη γνώση, την έρευνα, την αρετή
Αρετή και γνώση με χέρια πολύτιμα, με μάτια διερευνητικά ανταμώνουν, διαλέγοντας
Τη δραπετεύση σαν οι μέλισσες σε δρομάκια με άνθη, κομίζοντας δώρα
Φυλαχτά για τη ζωή.
Τούτες τις ώρες, μοιρολογά ο άνθρωπος τα πεπρωμένα του πολιτισμού του
Και το ρίγος του μετρά.
Ίσως τόσοι θάνατοι μπορέσουν να βγάλουν στην επιφάνεια την ευγενική του
Καταγωγή του ανθρώπου.

Ἔθιμα καὶ τραγούδια τοῦ Γάμου τῆς Σαμαρίνας

(Συλλογὴ Γρηγ. Βέλκου, δασκάλου, ἀπὸ το ἀρχεῖο τοῦ Γερασ. Γεράση)

- 59 Κακὸ ζακόνι πῶχομε ἑμεῖς οἱ Σαρμανιώτες,
τὸ βράδυ πᾶμε γιὰ ψωμί καὶ τὸ πρωὶ γιὰ ξύλα.
Κι αὐτὴ ἡ Κρουστάλλω ἡ ἔμορφη στὰ ξύλα δέν πααίνει.
Στὸ παραθύρι κάθεται, τίς στράτες ἀγναντεύει.
- 60 Τίποτας δέν σοῦ ζήλεψα μον'τὴν περπατησιὰ σου,
πῶς περπατεῖς καμαρωτὰ καὶ τρέμουν τὰ φλουρά σου.
Ἄσπρη εἶσαι καὶ ἄσπρη φαίνεσαι καὶ ἄσπρη ἡ φορεσιὰ σου,
ἄσπρα λουλούδια φύτρωσαν τριγύρω στὴν ποδιά σου.
- 61 Πέντε λεβέντες ἤμασταν κι οἱ πέντε ἄρματωμένοι,
ὅλοι στὸ φλουρί ντυμένοι.
Οἱ τέσσερεις βουλήθηκαν τὸν Κώστα νὰ βαρέσουν
τὴν κυρά του νὰ ζαπώσουν.
—Κώστα μου ρίξε τ' ἄρματα, Κώστα μου ξαρματώσου.
—Τὸ πῶς νὰ ρίξω τ' ἄρματα
τὸ πῶς νὰ ξαρματώσω; Τάχω μέ σεβντὰ φκιαγμένα
κι ἀπὸ μάχες κερδισμένα.
- 62 Κίνησάμε μέ τὸν ἥλιο, πᾶμε ἀργὰ μέ τὸ φεγγάρι.
Πάει μόνος, ἦρθε ζευγάρι, τῶχ' ἡ μάννα τοῦ καμάρι.
- 63 Φεγγαράκι μου λαμπρό φέξε με νὰ περπατῶ
νὰ πηγαίνω στὰ ἀχολειὸ νὰ μαθαίνω γράμματα
τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα. Πέρα ἐκεῖ στὸν Ὀλυμπο
βόσκει 'να ἀργυράλαφο κι ὅλο κλαῖν τὰ μάτια του.
Χύνει δάκρυα καυτὰ κόκκινα καὶ πράσινα· κ.ἄ.
- 64 Τελευταία ἀκολουθούσε ἡ πομπὴ τῆς νύφης τραγουδώντας:
Μπαίνω σέ περιβολι μέσα στίς λεμονιές
καὶ σάστισε ὁ νοῦς μου ἀπὸ τίς μυρουδιές.
Πάνω στὴν κρύα βρύση νὰ πιῶ κρύο νερό

ἔχει βρίσκω τὴν χάρη ἀπὸπαιρνε νερό.
Σκύφτω νὰ τὴ φιλήσω καὶ δέν μέ δέχεται.
Τῆς τάζω κολονᾶτα καὶ ρούσικα φλουριά.
—Δέν θέλω κολονᾶτα καὶ ρούσικα φλουριά,
μον' θέλω ρουμπινέδες, βενέτικα φλουριά.

- 65 Απόψε τὰ μεσάνυχτα μαλὼν' ἓνας λεβέντης.
Ν' οὔδε μέ ξένους μάλωνε, ν' οὔδε καὶ μέ γειτόνους.
Μαλώνει μέ τὴ μάννα τοῦ καὶ μέ τὴν ἀδερφή του.
—Ὡς πότε μάννα ἀνύπαντρος, ως πότε παλληκάρι.
Ὅλα τὰ συνομήλικα μ' εἶν ὅλα παντρεμένα.
Ἔχουν παιδιὰ στο δάσκαλο, κορίτσια στὴ δασκάλα
κι ἐγώ, μάννα μ', ἀνύπαντρος, ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά μου.
Κι ἓνα κορίτσι π' ἀγαπῶ δέν θέλει νὰ μέ πάρη
κι ἂν θὰ τό στείλω προξενιά, πίσω θὰ μοῦ τὰ στείλῃ.
- 66 Ὁ Γιωργάκης κάνει γάμο, κάνει γάμο καὶ χαρά,
ἀκαλνάει τὸν κόσμον ὅλον, ἀκαλνάει καὶ τὴ νουνά.
—Ἄιντε νούνα μου νὰ πᾶμε στοῦ Γιωργάκη τὴ χαρά,
πᾶνε ντύσου καὶ στολίσου, βάλε τὰ μεταξωτά.
Βάψε τὰ μαλλιά σου μαῦρα καὶ τὰ νύχια σ' κόκκινα.
Καὶ σάν κίνησε νὰ πάη ἦταν σάν προγκίπισσα.
Κι ὁ Γιωργάκης σάν τὴν εἶδε, πέφτει καὶ λυποθυμᾷ.
Νὰ γινῇ ἡ νουνά μας νύφη καὶ ἡ νύφη μας νουνά.
- 67 Ὅλα τὰ ἀμπέλια τᾶψαξα κι ὅλα τὰ περιβόλια,
γιὰ νᾶβρω μῆλο κόκκινο καὶ δροσερό σταφύλι,
νὰ στείλω στὴν ἀγάπη μου, στὴν ἀρραβωνιαστικιά μου.
Βρῆκ' ἓνα μῆλο κόκκινο κι ἓνα σταφύλ' μοσχάτο.
Σ' ἓνα μαντήλι τᾶδεσα μέ δάκρυα μουσκεμένο.
Τὰ δάκρυα ἦταν καυτερά κι ἔβαψε τό μαντήλι.
Τρία ποτάμια τῶπλυνα καὶ βάψαν καὶ τὰ τρία,
κουλουκουράδες κοῦρευαν καὶ βάψαν τὰ ψαλίδια
κι ἐγώ ζυγούρια ἔβοσκα καὶ βάψαν τὰ μαλλιά τους.

(Συνέχεια στο ἐπόμενο τεύχος)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, συμμετείχε ως εκθέτης στην 8th Athens International Tourism & Culture Expo, που διεξήχθη 25-27 Νοεμβρίου, με το πρόγραμμα "Virtualand", που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Interreg IPA CBC Ελλάδα- Αλβανία 2014-2020».

Μετά την εφαρμογή για κινητές συσκευές "EXPLORAL", που απευθύνεται σε επισκέπτες της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας- Αλβανίας και μπορεί να εμφανίσει στις οθόνες τους όλες τις έντυπες, οπτικές, οπτικοακουστικές και προφορικές πηγές που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη μας, το επόμενο βήμα για την τουριστική ανάδειξη της περιοχής γίνεται με το πρόγραμμα "Virtualand", που υλοποιείται σε συνεργασία με το τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το Πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου "Eqrem Cabej" και το Κέντρο Οικονομικής Ανάπτυξης και Διεθνών Σχέσεων, και τα τρισδιάστατα σενάρια για συσκευές εικονικής πραγματικότητας που θα χρησιμοποιείται από τουρίστες και τουριστικούς πράκτορες για την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας- Αλβανίας.

Προκειμένου να γίνει η καλύτερη δυνατή διαφήμιση της περιοχής μας και μετά τη διαπίστωση ότι δεν υπήρχαν επίσημοι φορείς ως εκθέτες, στην έκθεση προσκλήθηκαν εκπρόσωποι της Ένωσης Ξενοδόχων Ν. Ιωαννίνων να συμμετέχουν στις προγραμματισμένες συναντήσεις της Βιβλιοθήκης με τουριστικούς πράκτορες από τη Ρωσία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τον Καναδά, τη Φιλανδία, την Ολλανδία, την Πολωνία, τη Σερβία, το Ισραήλ κ.ά.

Το πρόγραμμα "Virtualand" στοχεύει:

(i) στον εντοπισμό, προστασία και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της διασυνοριακής περιοχής μέσω της προβολής περιεχομένου που περιλαμβάνεται σε σπάνια και πολύ σημαντικά περιουσιακά στοιχεία των βιβλιοθηκών

(ii) να λειτουργήσει ως ένα ελκυστικό τουριστικό πακέτο που οδηγεί σε κοινό σημείο αναφοράς για όλους τους τουρίστες που επισκέπτονται την περιοχή, προκειμένου να αποκτήσουν μια εμπειρισταωμένη εμπειρία με υλικά και άυλα αγαθά και να κατανοήσουν καλύτερα τις παραδόσεις, την ιστορία και τον πολιτισμό των ντόπιων.

Το "Virtualand" παρέχει μια διαδραστική πλατφόρμα εικονικής πραγματικότητας (VR), όπου επιλεγμένα πολιτιστικά αντικείμενα, που αποκτήθηκαν κυρίως από τα Αποθετήρια «Ολυμπιάς» και «Ηπείρου Μνημών» της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και "Exploral" της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κόνιτσας, μετατράπηκαν σε πολιτιστικά και τουριστικά σενάρια. Παρέχει, επίσης, μια βιβλιοθήκη τρισδιάστατων αντικειμένων και μια ανοιχτή πλατφόρμα VR, όπου οι Βιβλιοθήκες, οι επαγγελματίες της τουριστικής βιομηχανίας ή τα άτομα με περιορισμένες δεξιότητες προγραμματισμού θα μπορούν να δημιουργήσουν τις δικές τους ιστορίες VR, αυξάνοντας τη βιωσιμότητα της πλατφόρμας.

Δύο αίθουσες VR (μία στην Βιβλιοθήκη μας και μία στην Αλβανία), λειτουργούν για να αναδείξουν το περιεχόμενο που δημιουργήθηκε σε ομάδες τουριστών. Έτσι, οι Βιβλιοθήκες μετατρέπονται σε πηγή γνώσης και σημείο εκκίνησης για όλους τους τουρίστες που επισκέπτονται τη διασυνοριακή περιοχή.

Τουρνουά Καλαθοσφαίρισης

Από τις 27-29/12/21 έγινε στο κλειστό Γυμναστήριο της πόλης, το 9ο Χριστουγεννιάτικο Τουρνουά Χάντμπολ (Χειροσφαίρισης) Παμπαίδων Β'. Το τουρνουά πραγματοποιήθηκε με την συνδιοργάνωση της Περιφέρειας Ηπείρου, του Δήμου Κόνιτσας και του Αθλητικού Ομίλου Ιωαννίνων, ενώ σημαντι-

κή ήταν και η συμβολή του τμήματος Σαμαρειτών Ιωαννίνων, της Φερώνας Βέροιας και της ΧΑΝ Θεσ/νίκης, ενώ ομάδες από τη Νάουσα και την Κοζάνη δεν κατάφεραν να παρουσιαστούν λόγω της γενικότερης κατάστασης περιορισμών από την πανδημία.

Φ. Τσ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Ήπιος ήταν ο καιρός στο πρώτο δεκαήμερο του Νοέμβρη κι αυτό βοήθησε και αυτούς που τηρούν το πατροπαράδοτο έθιμο της απόσταξης για το γνήσιο τσίπουρο. Πριν την επιδημία συνοδευόταν και με γλέντια...

• Στις 17/11, επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, έγιναν στα σχολεία της πόλης ομιλίες, ντοκιμαντέρ από εκείνη την εποχή.

• Στις 18/11 έπεσε το πρώτο χιόνι στις κορφές των βουνών στην περιοχή μας και τις τελευταίες μέρες του μήνα, μετά από πολλές βροχές χιόνισε και σε χαμηλότερα υψόμετρα.

• Το Δημ. Συμβούλιο Δήμου Κόνιτσας, σε έκτακτη συνεδρίαση στις 29/11 εξέδωσε ψήφισμα για την απώλεια του Ηλία Παπαγεωργίου, Προέδρου της Κοινότητας Μοναστηρίου, για να εκφράσει τα συλλυπητήριά του στην οικογένεια του εκλιπόντος και να παρευρεθεί ο Δήμαρχος και τα μέλη του Δ.Σ. στην εξόδιο ακολουθία.

• Πολλή βροχή έπεσε και τη δεύτερη εβδομάδα του Δεκέμβρη και αρκετά χιόνια στα βουνά. Τα χωράφια έγιναν... λίμνες και οι δρόμοι... ποτάμια (βλ. φωτ.).

• Στις 8/12 κλιμάκιο του Σύριζα, με επικεφαλής την τέως Υπουργό Θεανώ

Φωτίου και τέως Υφυπουργό και νυν Βουλευτή Μερόπη Τζούφη, επισκέφτηκε την Κόνιτσα. Έγινε συνάντηση στο Δημαρχείο με τον Δήμαρχο, τον Αντιδ. Δ. Χήρα και Δ. Συμβ. Π. Τσιγκούλη όπου εκτέθηκαν πολλά από τα προβλήματα που απασχολούν το Δήμο. Ο Δήμαρχος ευχαρίστησε το κλιμάκιο για την επίσκεψη και το ενδιαφέρον του.

Κατόπιν η κ. Φωτίου με τη συνοδεία της επισκέφτηκαν το Κέντρο Υγείας όπου έγινε ενημέρωση για την όλη κατάσταση. Στη συνέχεια έγινε επίσκεψη στη Βιβλιοθήκη όπου η προϊσταμένη κ. Πέρση Ντούλια έκανε σύντομη ενημέρωση για τη δράση και τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης.

Έγινε και επίσκεψη στη Δομή Ψυχικά πασχόντων «Νόστος» που λειτουργεί από χρόνια στην Άνω Κόνιτσα.

• Με την κακοκαιρία που έπληξε την περιοχή μας προέκυψαν προβλήματα διακοπής ηλεκτρικού ρεύματος στις Κοινότητες από Βούρμπιανη μέχρι Πληκάτι-Αετομηνίτσα και Φούρκα.

Κινητοποιήθηκαν οι Υπηρεσίες του Δήμου με συνεργασία της Περιφέρειας και της ΔΕΔΔΗΕ για αποκατάσταση των ζημιών.

Καλό θα είναι να συντηρείται το δίκτυο ηλεκτροδότησης από την αρμόδια Υπηρεσία από τον καλό καιρό για να μην ταλαιπωρείται ο κοσμάκης σε κάθε

θεομηνία.

• Ο Δήμαρχος και το Δημ. Συμβούλιο απνύθυνε έντονες διαμαρτυρίες προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες για τη λήψη μέτρων ώστε να αποτρέπονται του λοιπού τέτοια.

• Με τσουχτερό κρύο και πώση της θερμοκρασίας 5-6 κάτω από το 0 υποδεχτήκαμε τις Χριστουγεννιάτικες γιορτές.

• Από τις παραμονές των εορτών ο Δήμος στόλισε την πλατεία με τα λαμπιό-

νια τον έλατο και τη Φάτνη προγραμματίζοντας διάφορες εκδηλώσεις, αλλά τα νέα περιοριστικά μέτρα εξ αιτίας την πανδημίας, τις ματαίωσαν σ' όλη τη χώρα.

• Τα μεσάνυχτα της τελευταίας μέρας του χρόνου, οι Κονιτσιώτες υποδέχτηκαν τον νέο 2022 με πυροβολισμούς και ομοβροντίες, ενώ ο ουρανός φωτίστηκε από τα πυροτεχνήματα.

Ίσως αυτό να ήταν και μια εκτόνωση από την πίεση των περιορισμών.

Σας εύχομαι οδόγυμνα

Χρόνια ποδδά

Καδές γιορτές με υγεία, χαρά, δύναμη και ενημερία!

Καδά Χριστούγεννα και εδπιδοφόρο το 2022!

Ο Δήμαρχος Κόνιτσας
Νικόλαος Εξάρχου

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εύχεται για το 2022
σε όλους τους συνεργάτες, φίλους
και συνδρομητές του περιοδικού μας,
που το στηρίζουν 37 χρόνια,

Υγεία, Ειρήνη και Προκοπή

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

• Δύο εγγόνια του συμπατριώτη μας από το Γανναδιό Γιώργου Δερμιτζάκη πέτυχαν στις Πανελλήνιες εξετάσεις. Η Λυδία στην Ιατρική Αθηνών και ο Σπύρος στο Οικονομικό του Πανεπ. Αθηνών. Θερμά συγχαρητήρια από τον παππού και την γιαγιά.

• Στον Σόλωνα Γρ. Βλάχο που πήρε το Αριστείο προόδου (ΑΙ ΕΝ ΑΡΙΣΤΕΥΕΙΝ) από το Τεχν. Λύκειο και πέτυχε στο Πανεπ. Πατρών (Ηλεκτρολόγων Μηχανικών), ο παππούς του - πρ. καθηγητής ηλεκτρολογίας στο Τεχν. Λύκειο, Σόλωνας Βλάχος, του εύχεται ολόψυχα να είναι καλά και να προοδεύει.

Γιορτάζοντας το χαρούμενο γεγονός - σαν «κέρασμα» προσφέρει για ενίσχυση στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» 30 €.

Θερμά συγχαρητήρια και από τη Συντ. Επιτροπή.

• Στην πολυαγαπημένη μας Μυρτώ, κόρη του Μιχάλη και της Ευγενίας Οικονόμου, που πήρε με άριστα το διδακτορικό της από το Πανεπ. της Οξφόρδης (Αγγλία) στα Οικονομικά και διορίστηκε στο Διεθνές Νομισμ. Ταμείο της Αμερικής, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία, με υγεία και πάντα επιτυχίες.

Με πολλή αγάπη

Ο παππούς Σωκράτης και η γιαγιά Ναυσικά Οικονόμου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΣ

• Στις 24/9/2021 έγιναν οι γάμοι του Αποστόλη Ι. Κορτσινόγλου και της Ρόζας Β. Μπρούζου στην Παραμυθιά. Κουμπάροι: Χρήστος και Αναστασία Καπότη.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

• Ο πατήρ-Ηλίας Νάτσης και η Παναγιώτα Σκούρτη βάφτισαν το αγοράκι τους στην Ηλιόρραχη.

Όνομα: Μιχαήλ

Ανάδοχος: Θωμάς - Χρυσοβαλάντης - Χρήστος.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ

• 3/9/21 ο Νικόλαος Βαρδάκης, ετών 98, στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό του Πύργο Κόνιτσας.

• 29/10/21 ο Γεώργιος Τζίνας, ετών 83, στην Αγ. Παρασκευή

• 1/11/21 ο Κων/νος Σωτηρίου, ετών 67, στην Κόνιτσα

• 5/11/21 η Αγγελική Εξάρχου, ετών 87, στην Αγ. Παρασκευή

• 7/11/21 η Παρασκευή Γαϊτανίδου, ετών 81, στην Κόνιτσα

• 14/11/21 η Ελευθερία Μπέτζου, ετών 79, στην Κόνιτσα

• 21/11/21 ο Νικόλαος Σγούρος, ετών 91, στα Άρματα

• 25/11/21 ο Σταύρος Ζήκας, ετών 90, στην Αετόπετρα

• 27/11/21 ο Ηλίας Παπαγεωργί-

ου, ετών 74, στην Κόνιτσα

• 26/11/21 ο Δημήτριος Κακαράντζας, ετών 89, στον Νικάνορα.

• 3/12/21 η Αμαλία Καμά, ετών 70, στην Κλειδωνιά

• 4/12/21 ο Γεώργιος Κόντος, ετών 93, στην Πηγή

• 7/12/21 η Ιωάννα Γκότζου, ετών 76, στην Κόνιτσα

• 8/12/21 η Μαρία Κολόκα, ετών 86, στην Καλόβρυση

• 10/12/21 ο Βασίλειος Κίσιος, ετών 91, στην Κόνιτσα

• 11/12/21 η Σταυριανή Καρακατσάνη, ετών 83, στην Αετόπετρα

• 15/12/21 η Δημητρούλα Βουρδούκα, ετών 91, στην Πηγή

• 21/12/21 η Χαΐδω Ράπτη, ετών 91, στην Κόνιτσα

• 21/12/2021 ο Πέτρος Καρέντζος, ετών 87 στην Αετόπετρα.

• 26/10/21 ο Γεώργιος Μησιακούλης, ετών 84, Καστανιανη

• 21/11/21 η Στεργιανή Παπαδημητρίου, ετών 91, στην Πλαγιά.

• 25/11/21, Χαράλαμπος Μπλιθικιώτης, ετών 74, Λαγκάδα.

• 27/11/21, η Θεοδώρα Σδούκου, ετών 101, στο Κεφαλοχώρι.

• 7/12/21, ο Μιχαήλ Κουτσούκης, ετών 81, Θεοτόκος.

• 10/12/21, ο Κωνσταντίνος Σδούκος, ετών 96, Κεφαλοχώρι.

• 21/12/21, η Κλεοπάτρα Μούσιου, ετών 80, Λαγκάδα.

• 26/11/21, ο Βασίλειος Σταυρίδης, ετών 89, Θεσσαλονίκη.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Νοέμβριος 2021

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
12,0	26,0	2,2	217,8	13	ΒΑ

Δεκέμβριος 2021

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
5,8	16,6	-5,1	465,5	15	ΒΑ

Αυτοί που έφυγαν

† ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΤΣΟΥΚΑΣ

Στις 13/10/21 έφυγε από τη ζωή στην Αθήνα ο Αχιλλέας Τσούκας σε ηλικία 95 ετών. Ο Αχιλλέας καταγόταν από την Αγ. Βαρβάρα (Πλάβαλη) και ήταν παντρεμένος με τη συγχωριανή του Ουρανία Κοκοβέ. Απόκτησαν δυο παιδιά, τον Βασίλη και τη Χριστίνα και τέσσερα εγγόνια.

Κατατάχθηκε στη χωροφυλακή το 1948 και υπηρέτησε στην Πάτρα, Βόνιτσα, Λευκάδα, Δελβινάκι, Ζίτσα, Δίκورφο Ζαγορίου, Άρτα και τελευταία στο λιμάνι της Κέρκυρας, συνταξιοδοτούμενος το 1978. Εγκαταστάθηκε κατόπιν στην Αθήνα οικογενειακώς. Ο Αχιλλέας ήταν καλός οικογενειάρχης και αγαπητός σε όλους. Απόκτησε πολλούς φίλους στη ζωή του έχοντας την αγάπη και εκτίμησή τους εβδομήντα χρόνια.

Κατατάχθηκε στη χωροφυλακή το 1948 και υπηρέτησε στην Πάτρα, Βόνιτσα, Λευκάδα, Δελβινάκι, Ζίτσα, Δίκورφο Ζαγορίου, Άρτα και τελευταία στο λιμάνι της Κέρκυρας, συνταξιοδοτούμενος το 1978. Εγκαταστάθηκε κατόπιν στην Αθήνα οικογενειακώς. Ο Αχιλλέας ήταν καλός οικογενειάρχης και αγαπητός σε όλους. Απόκτησε πολλούς φίλους στη ζωή του έχοντας την αγάπη και εκτίμησή τους εβδομήντα χρόνια.

Να είναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής γης που τον σκέπασε. Η οικογένειά του, οι συγγενείς και οι φίλοι του θα τον θυμόμαστε σ' όλη μας τη ζωή.

Στη μνήμη του, η οικογένειά του προσφέρει στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» που το περίμενε πάντα από την πατρίδα, το ποσό των 50 €. Στη μνήμη του θείου μας Αχιλλέα, του πατέρα μας Αριστοτέλη, της μητέρας μας Χαρίκλειας και των αδελφών μας Βασίλη και Κώστα, προσφέρουμε 50 € στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Καλόν Παράδεισο

Η οικογένεια

Κώστα Σαλμά & η Γλυκερία Δερβένη

† ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΖΩΤΟΣ (1945-2021)

Φίλτατε Θεόφιλε
Μας άφησες ορφανούς και άνευ προειδοποίησης αναχώρησες για την Χώρα των Μακαρίων. Δεν θα μου επέτρεπες να μακρυγορήσω. Ήσουν

ένας από τους ελάχιστους που αναζητούσες αυτή την μαγική λέξη της αλήθειας, εκεί όπου οι πολλοί ούτε διανοούνται να την αναζητήσουν. Την αναζητήσες στους ποιητές, την γύρεψες στη λογοτεχνία την αφουγκράστηκες στη μουσική.

Είναι γεγονός ότι οι κόποι αυτής της αναζήτησης δεν πήγαν επί ματαιώ, αλλά καρποφόρησαν και έτσι σε θωράκισαν με την αδελφή της αλήθειας που είναι η ελευθερία. Έζησες ελεύθερος και δεν συμβιβάστηκες με τρόπους ζωής και σκέψεις αγοραίους και ευτελείς.

Πάντα στη σκέψη μου γυροφέρνουν οι ωραίες στιγμές που ζήσαμε στο βιβλιοπωλείο σου το «Ελεγείο» με την μεστή περιχομένου κουβέντα. Είχες το προνόμιο με τις ευαίσθητες νοητικές κεραίες να συλλαμβάνεις τους ανεπαίσθητους ρυθμούς και παλμούς της επίγειας αυτής ζωής είτε αυτοί ανέβλυζαν από την φύση είτε εκπέμπονταν από το πλήθος των ανθρώπων.

Ήσουν αρκούντως ρομαντικός και μυστικιστής να πηγαίνεις στο εξωκκλήσι εκεί πάνω στον Προφήτη Ηλία πλην την ανατολή του Ηλίου να ανάβεις ένα κανδήλι και να ψάλεις τον Όρθρο «Θεός Κύριος και απέφανεν ημίν ευλογημένος ο ερχόμενος εν ονόματι Κυρίου». Βλέπεις εκείνος ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης μας κλείδωσε γε-

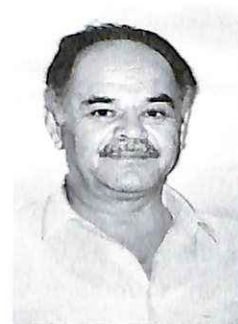
ρά την νοσηί μας.

Με σεβασμό πάντα στις πατρογονικές αξίες το κανδήλι στη μνήμη της καλής σου μητέρας Άννας το κρατούσες πάντα αναμμένο.

Φίλτατε Θεόφιλε εύχομαι το αιώνιο ταξίδι για την Ιθάκη να είναι γεμάτο από εμπειρίες και εκπλήξεις πρωτόγνωρες.

Ηλίας Ανδρέου

† ΚΩΣΤΑΣ ΚΥΡΙΤΣΗΣ 1930-2021

Ομολογουμένως ο αείμνηστος Κώστας Κυρίτσης ήταν ένας συμπολίτης μας με έντονη προσωπικότητα και άλλο τόσο έντονο παρουσιαστικό. Με εντυπωσίασε από τα παιδικά μου χρόνια όταν κατεβή-

καμε από το Παλαιοσέλλι και κατοικήσαμε στην γειτονιά του της Επάνω Κόνιτσας στις Καρυές. Τις Κυριακές συμμετείχε στην χωροδία ψαλτών του Μητροπολιτικού Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου. Για πρώτη φορά ερχόμουν σε άκουσμα χωροδίας και ο παιδικός μου εντυπωσιασμός ήταν αρκούντως μεγάλος. Το Χερουβικό ψάλλονταν επίσης ομαδικά ο δε Κώστας σε μονόφωνία επαναλάμβανε το «αποθώμεθα». Αργότερα τον Κώστα τον γνώρισα καλύτερα από το γεγονός που ο αείμνηστος θείος μου Γιάννης Μαλάμης ήταν γραμματέας του Ειρηνοδικείου.

Πέραν αυτού μεταξύ τους αναπτύχθηκε και πνευματικός δεσμός μια που ο Κώστας βάπτισε τον αείμνηστο Ηλία και αν δεν λαν-

θάνω και τον Θωμά τέκνα του θείου. Και οι δύο τους πατούσανε γερά στο έδαφος της τότε κοινωνικής και δημόσιας ζωής της Κόνιτσας. Υπηρέτησαν με εντιμότητα και τιμότητα το δημόσιο συμφέρον δίνοντας τον καλύτερο εαυτό έχοντας για την εποχή εκείνη μια σπουδαία γυμνασιακή παιδεία.

Και οι δύο τους δημιούργησαν υποδειγματικές οικογένειες έχοντας στηρίγματα υπεράξια συζύγους η αείμνηστη θεία Αλεξάνδρα και η κυρία Αλίκη μια γυναίκα που δεν της απολείπει καμμία γυναικεία αρετή.

Μεταξύ τους αναπτύχθηκε αμοιβαίος σεβασμός, ο οποίος εκδηλώνονταν ποικιλοτρόπως στις μεταξύ τους κοινωνικές σχέσεις.

Ανήκαν στο κύκλο του αείμνηστου Δημάρχου Κώστα Ρούση, τον οποίο ηθικά συνέδραμαν στο έργο του. Αργότερα ήταν συνεπικουροί του Μακαριστού Μητροπολίτη Σεβαστιανού στο φιλανθρωπικό του έργο.

Με την συνταξιοδότησή του ο Κώστας δεν περιορίστηκε στην οικία του, αλλά τουναντίον σε καθημερινή βάση κατέβαινε στην αγορά εις απάντηση των φίλων και γειτόνων του και προς παροχή νομικών συμβουλών στους κατοίκους των χωριών και της πόλης τους οποίους και εν ενεργεία Γραμματέας συμπαραέστεκε. Ειλικρινά δεν το περίμενα ο Κώστας να φύγει τόσο ξαφνικά γιατί έδειχνε ακμαίος και με όρεξη για ζωή. Πλην όμως ένα πρωί μας έλειψε από την αγορά. Αγνώστai αι βουλαί του Κυρίου.

Φίλτατε αείμνηστε Κώστα,

Αιωνία σου η Μνήμη.

Ηλίας Ανδρέου

Σ.Σ.

Στη μνήμη του η οικογένειά του προσφέρει στο περιοδικό «Κόνιτσα» 100 ευρώ.

† Ελευθερία Ευάγγ. Μπέτζιου

Επικήδειος που εκφωνήθηκε από την κ. Ελισάβετ Πλατή - Λύκα (ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ) στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Κόνιτσας την 15η-11-2021 στην κηδεία της Ελευθερίας Ευαγγ. Μπέτζιου.

Δεν είναι δυνατόν εμείς να μην αποχαιρετήσουμε με λόγια αναγνώρισης και σεβασμού, όπως της πρέπει την Ελευθερία μας, την αγαπημένη μας «Λευτέρω», όπως τη λέγαμε.

Γέννημα της περιοχής μας (Βούρμπια-νη) και θρέμμα της Κόνιτσας οιαδήποτε αναφορά στο όνομά της συγκινούσε.

Σε όλη της τη ζωή, αυτοδημιούργητη και εργαζόμενη συνεχώς, είχα την τύχη να την έχω στον Δικαστικό μου χώρο που τον «λάτρευε» και την λάτρευε.

Όλα αυτά συνετέλεσαν και σμίλευσαν την ήδη ευγενική της ψυχή να γίνει κα'έξοκην άνθρωπος της προσφοράς, της συμπόνιας και της αλληλεγγύης.

Με πολλή αγάπη στην καρδιά της εργάστηκε σε όλη την Κόνιτσα με ήθος σπάνιο, και αδαμάντινη εντιμότητα, με χρηστά και με βαθιά αποδεδειγμένα αισθήματα προς όλους.

Η ευγενική της συμπεριφορά και η ανιδιοτέλεια του χαρακτήρα της συγκινούσε όλους τους συμπολίτες της Κόνιτσας. Χαιρετούσε όλους απλή - μεστή, χαμογελαστή και τόσο ανθρώπινη!!!

Όλα αυτά τα συνδύαζε η αγαπημένη μας Ελευθερία.

Τώρα που η Κόνιτσα ορφάνεψε από μια αληθινή αρχόντισσα από την ευγένεια, το ήθος, την εντιμότητά της - καταθέτω στα πολυαγαπημένα της παιδιά τα θερμά και ειλικρινή μου συλλυπητήρια.

Γνωρίζοντας ότι η αγνή ψυχή της έγινε μια πανέμορφη «χρυσάλιδα» στη γειτονιά των Αγγέλων.

Λέμε με δέος και σεβασμό ότι κι αν «έφυγες» παραμένεις στην καρδιά μας και στο μυαλό μας, υπόδειγμα ζωντανό Αριστείας σε όλα για πάντα!!

ΚΑΛΟ ΣΟΥ ΤΑΞΙΔΙ
ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΟΥ

† Ιωάννης Παπαϊωάννου

Στις 18-11-21 έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 91 ετών ο Ιωάννης Παπαϊωάννου, πρώην συμβολαιογράφος στην Κόνιτσα. Ο εκλιπών καταγόταν από το Πάπιγκο, και ήταν παντρεμένος με την κονιτσιώτισσα δικηγόρο Μυρτώ Φλώρου· απόκτησαν τρία παιδιά: τη Δέσποινα, τον Γιώργο και τον Χαρητάκη.

Μετά τη συνταξιοδότησή του εγκαταστάθηκε στα Γιάννινα χωρίς να χαλαρώσει τους δεσμούς του με την Κόνιτσα και το αγαπημένο του χωριό.

Ξεφεύγοντας από την καθημερινότητα της ενασχόλησής του στο συμβολαιογραφείο, το μεράκι της συγγραφής τον ωθούσε να έχει και άλλα ενδιαφέροντα. Καταπιάστηκε με την ιστορία και λαογραφία του

χωριού του, πλουτίζοντας τους δυο τόμους που εξέδωσε, με πλούσιο περιεχόμενο. Άλλα βιβλία του: Μικ. Αναγνωστόπουλος (βιογραφία), Αγ. Όρος (προσκυνηματικό Οδοιπορικό), Άγιος Βλάσιος Παπίγκου, κ.α. καθώς και δημοσιεύματα σε περιοδικά, εφημερίδες και στο περιοδικό μας.

Παράλληλα ενδιαφερόταν και για τα «Κοινά». Ήταν από τα ιδρυτικά μέλη και για πολλά χρόνια Πρόεδρος του Εξωρ. Συλλόγου Κόνιτσας.

Στη 10ετία του 1980 το Δ.Σ. του Συλλόγου, εκτός των άλλων δραστηριοτήτων (εκδηλώσεις, εκδρομές, δέντροφυτεύσεις κ.λ.) δημιούργησε και Λαογραφικό Μουσείο με κτήριο σε Δημοτικό οικόπεδο, όπου συγκεντρώσαμε διάφορα παραδοσιακά αντικείμενα από δωρεές ή αγοράζοντάς τα (Δυστυχώς σήμερα παραμένει κλειστό...).

Αλλά και στις πορείες του Ορειβ. Συλλόγου ο κυρ Γιάννης -όπως τον αποκαλούσαμε- έδινε το «παρών» και πολλές φορές τον είχαμε μαζί μας στις εξορμήσεις στα βουνά της περιοχής μας. Ο εκλιπών ως τα τελευταία του χρόνια δε σταματούσε να ερευνά και να γράφει. Η απουσία του θα είναι αισθητή στην οικογένειά του στους φίλους και στο χωριό του που υπεραγαπούσε είναι ελαφρύ το χώμα του Παπίγκου που τον δέχτηκε.

Δυστυχώς οι συνθήκες δεν μας επέτρεψαν τον τελευταίο αποχαιρετισμό. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του. Θα τον θυμούμαστε πάντα.

Σωτ. Τουφίδης

† ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
(89 ετών)

Απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη στις 26-11-2021.

Καλό ταξίδι πολυαγαπημένη μας πατέρα. Υπήρξες ένας υπέροχος άνθρωπος. Σε ευχαριστούμε για ό,τι έκανες για εμάς.

Τα παιδιά σου
Βικτωρία, Μαίρη, Μίλτος, Λεωνίδα
Και τα εγγόνια σου
Δημήτρης και Δάνης

Σημ. Σύνταξης: στη μνήμη του αγαπητού φίλου μας και συνδρομητή του Περιοδικού, τα παιδιά και τα εγγόνια του προσφέρουν στο Περιοδικό Κόνιτσα το ποσό των 50,00 €.

Η Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού εκφράζει στην οικογένειά του τα θερμά της συλλυπητήρια.

† ΠΑΠΑ-ΘΑΝΑΣΗΣ

Την 1/12/21 έφυγε από τη ζωή ο γνωστός και αγαπητός παπα Θανάσης, κατά κόσμο Αθανάσιος Χατζής, μετά από νοσηλεία πέντε ημερών στο νοσοκομείο.

Ο αείμνηστος παπα Θανάσης

ήταν η ενσάρκωση του καλού· μισό αι-
ώνα προσφοράς προς τον πλησίον.

Ένας αφανής ήρωας που θυσίασε τη
ζωή του προσφέροντας αυτό που λένε
οι γραφές: ΑΓΑΠΗ!

Εκατοντάδες παιδιά βρήκαν καταφύ-
γιο στη Μονή Δουραχάνης που την
ανακαίνισα με τα χέρια του και την έκα-
νε μια ζεστή φωλιά.

Ο παπα Θανάσης δεν μόνωσε κλει-
νοντας το «σαρκίον» του σ' ένα μονα-
στήρι αφιερώνοντας το χρόνο του σε
προσευχές μόνο.

Έκανε τα λόγια του Χριστού πράξη,
γι' αυτό είχε και τη συμπαράσταση του
κόσμου που απλόχερα άνοιγαν το
πουγκί τους προσφέροντας κάτι από το
περίσσευμα ή το υστέρημα τους· γνώ-
ριζαν ότι εκεί θα «πιάσουν τόπο».

Γι' αυτό η αποδημία του λύπησε όλη
τη Γιαννιώτικη κοινωνία και όχι μόνο.

Υπήρξε ένας ΑΓΙΟΣ στην σκληρό-
καρδη εποχή μας που το ατομικό συμ-
φέρον κυριαρχεί και κάνει τον άνθρω-
πο για τον συνάνθρωπο, λύκο!...

Ας ελπίσουμε ότι το έργο του θα έχει
συνέχεια, για να μένει Αιώνια η Μνήμη
του...

Σ. Τ.

† ΟΛΓΑ ΚΑΡΡΑ-BENETH

Στις 8 Δεκεμβρί-
ου έφυγε ξαφνικά
από τη ζωή στην
Αθήνα η Όλγα
Καρρά-Βενέτη σε
ηλικία 80 ετών.

Η εκλιπούσα κα-
ταγόταν από το

Μαυροβούνι-Δήμου Πωγωνίου και κη-
δεύτηκε στη γενέτειρά της στις 12/12. Η
αδελφή της Αγγελική, που ταξίδεψε
από την Αμερική για να την ξεπροβοδή-
σει για το αγύριστο ταξίδι στην αιωνιό-
τητα, προσφέρει στη μνήμη της 150 ευ-
ρώ για την εκκλησία του χωριού της Πρ.
Ηλία και 50 € για το περιοδικό «ΚΟΝΙ-
ΤΣΑ».

ΜΝΗΜΕΣ

Πάει και ο Μηνάς (Χρήστος Καβελίδης) 1949-2021

Μηνά, συνέχισε να τραγουδάς, “Μη-
λίτσα που ‘σαι στον γκρεμό, τα μήλα
φορτωμένη; τα μήλα σου λιμπίστηκα και
τον γκρεμό φοβούμαι” (που μας έμαθε
ο δάσκαλός μας Τσαρτσάλης) και στους
άλλους συμμαθητές μας (απόφοιτοι
1961 Β' Δημ. Κόνιτσας) που έφυγαν· και
τους βρήκες εκεί ψηλά... Τάκη Βαγενά,
Σπύρο Διαμάντη, Παναγιώτη Κίτσιο, Ιά-
σωνα Μούρα.

Στην μνήμη τους προσφέρω στο πε-
ριοδικό “Κόνιτσα” 50 ευρώ.

Γιώργος Μάρραιν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 32^{ου} ΤΟΜΟΥ (τ. 215-219-2021)

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΔΗΜ.

Ήρωες και Μάρτυρες, σ' 86.

ΑΝΔΡΕΟΥ ΗΛΙΑΣ

Κοινωνική συνοχή, 43-Φρήντριχ
Χαλτεριν, 88, Προς εφήβους,
247-Προς τους εν Ιωαννίνους,
169-Μίκης Θεοδωράκης, 225-
Πέρσι Μπις Σέλεϊ, 246-Πίν-
δος-Καλπάκι, 273 - Γράμμα
στον Περιφερειάρχη, 308 -
1821-2021, 317

ΒΕΛΚΟΣ Γ.

Έθιμα και τραγούδια γάμου στη Σα-
μαρίνα, 50-284-370

ΓΑΛΑΝΗΣ ΣΠΥΡ.

Αναμνήσεις από την κατοχή, 35

ΓΙΑΝΝΟΥΧΟΥ ΦΩΤ.

Ερήμωση-εγκατάλειψη, 192-Στο χά-
σμα του χρόνου, 284-Ένα κερί
για των μελλοθανάτων την ψυ-
χή, 368

ΓΚΟΥΤΟΣ ΧΑΡ.

Στον Σμόλικα το 1930, 13-Επίσκοποι
επαρχ. Κόνιτσας, 93-Τιμητικό
ξίφος, 151-Τα δάση της επαρχ.
Κόνιτσας 235-Η απελευθέρω-
ση του 1913, 339

Επιδημία πανούκλας στην επαρχία
1814-1822, 321

ΓΡΑΜΜΟΖΗ ΑΡΕΤΗ

Η Κόνιτσα των παιδικών μου χρόνων
343

ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ Γ.

Εργασίες και εκδηλώσεις στο Γαννα-
διό. Συνοπτικά λαογραφικά
στοιχεία για το Γανναδιό, 345

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Γ.

Βίου μάστερ, 263.

ΖΑΝΗΣ ΧΡ.

1821-2021, 54-Το περιοδικό «ΚΟΝΙ-
ΤΣΑ» 73-Αναγκαία η γνώση
της ιστορίας, 165-Πικρές αλή-
θειες, 335

ΖΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ.

Οι καιροί της Κόνιτσας, 27-Έξι ιστο-
ρίες από την Κόνιτσα, 172-
Πανδημία-ρύπανση-Κλιματική
αλλαγή, 257-Ο άνθρωπος και ο
άνεμος, 329 - Το χιόνι, 330

ΖΙΩΓΑΣ ΘΩΜΑΣ

Αυθαιρεσίες Οθωμανικών Αρχών,
67-Τα σχολεία επαρχ. Κόνι-
τσας 1898/99, 101-Η μεγάλη
πυρκαγιά στα Γιάννινα, 156-
Μυθολογήματα περί Διπαλί-
τσας, 239.

ΚΑΝΑΤΣΗΣ ΑΝΑΣΤ.

Πατριδογνωσία, 113

ΚΙΤΣΑΤΗ ΜΑΡΓ.

Το ΚΑΠΗ Κόνιτσας, 34

ΚΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣ.

Κατοχικές αναμνήσεις, 114

ΚΟΚΟΒΕ ΑΝΘΟΥΛΑ

Μαθητικές κατασκευές, 177

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΗΓ.

Το φως της Οικουμένης, 161

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΛ.

Τα σιμίτια, 120

ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ.

Πόσο θα αντέξουμε; 253

ΛΑΤΙΦΗ ΚΑΤ.

Αδικία-πικρία, 107

ΜΟΤΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Γκίκλις ή Γκρέμνλινς, 352

ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ.

Ανεξόφλητο χρέος, 27 - Όμορφα μάτια, 119, - Πατριωτικό φρόνημα, 353

ΜΑΡΡΑΙΗ Γ.

Νερόμυλος Γιώργη Παππά, 363

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΚ.

Ο Παπαδιαμάντης και το εμβόλιο, 41-Κλέφτικα τραγούδια, 121-Ο χορός 274-Ο σοφός Σωκράτης, 341

ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΚΩΝ.

Το Κατράνι, 185

ΠΑΓΟΥΝΗ ΜΑΡΙΑ

Αφηγήσεις από μια ταραγμένη εποχή, 30-109-181

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ.

Λασκαρίνα-Μπουμπουλίνα, 167

ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓΑΘΑΓΓ.

Η διακοσιοστή επέτειο 1821, 26-Απόφοιτοι Γυμν. Κόνιτσας 123-Για τα Μ.Μ.Ε., 191 - Επιστροφή, 347

ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡ.

Εύθυμα και σοβαρά, 47-80-187-269-360

ΣΤΑΜΑΤΗΣ Γ.

Long post Covid, 325

ΤΟΥΦΙΔΗ ΚΑΛ.

Στον απόδημο, 120- Ειρήνη, 365

ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΣΩΤ.

1821-2021, 1-Αυτοί που προετοίμασαν τον ξεσηκωμό, 145-Πλημύρισε ο Αώος, 190-Καταστροφές, 206-Από το Έπος του 1940, 230-Αυτοί που προετοίμασαν τον ξεσηκωμό, 313-233-Η μέλισσα και η γλώσσα της, 265-Ασχολίες στα χωριά μας τον παλιό καιρό 330, Βιβλιοπαρουσίαση, 364

ΤΣΑΓΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Εκδήλωση στη Μολυβδοσκεπάστη, 349

ΤΣΑΝΟΥ-ΖΑΦΕΙΡΗ Φ.

Επεξεργασία μαλλιού, 23

ΤΣΟΥΒΑΛΗ ΑΙΚ.-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΣ.

Το μεγάλο καφεενείο, 19

Μότσιου Βασιλική Αθήνα.....	50
Λέτσιος Γεώργ. Αθήνα.....	20
Παπακώστα Ευδοξία Αθήνα.....	15
Κίτσιος Χριστοφ. Αθήνα.....	20
Κωτόπουλος Σταύρος Αθήνα.....	20
Σύνδεσμος Βούρμπιανης Αθήνα.....	15
Σιούλης Αριστ. Αθήνα.....	15
Βαρδάκης Θεοφ. Αθήνα.....	20
Τζήμος Ηλίας Αθήνα.....	30
Γεωργίου Νιόβη Αθήνα.....	15
Λυμπεροπούλου Μαριλένα Αθήνα.....	200
Γκότζου-Δότη Αικ. Αθήνα.....	30
Κούσιος Χρήστος Αθήνα.....	20
Κούσιου Λουίζα Αθήνα.....	20
Κούσιου Μαίρη Αθήνα.....	20
Κούσιου Ιωάννα Αθήνα.....	20
Παππάς Παναγ. Αθήνα.....	30
Νούτσης Κων. Αθήνα.....	50
Παππά Μαγδαληνή Αθήνα.....	20
Μπαλτογιάννη Ευγενία Αθήνα.....	15
Ζούκης Χρήστος Αθήνα.....	15
Τσάτσης Σπύρος Αθήνα.....	45
Γκιάλη Αθανασούλα Αθήνα.....	45
Μαρτσέκης Μιχάλης Αθήνα.....	20
Σύλλογος Πυρσογιαννιτών Αθήνα.....	20
Νούτσης Κων. Αθήνα.....	50
Ρεμπέλης Λάμπρος Αθήνα.....	50
Κούσιος Δημ. Αθήνα.....	50
Σκόρδας Φωτ. Καβάλα.....	50
Παπαδημάτου Αρετή Κεφαλονιά.....	40
Παππά Μαγδαληνή Θεσ/νίκη.....	50
Τράντας Ιωαν. Θεσ/νίκη.....	20
Πετρονιώτης Αργ. Θεσ/νίκη.....	20
Σιούτη Μαρία Γιάννινα.....	20
Κωστάκης Νικ. Γιάννινα.....	15
Αποστόλου Χαρίκ. Γιάννινα.....	20

Παπαχρηστίδου Ελένη Γιάννινα.....	15
Μπαλτογιάννη Φωτεινή Γιάννινα.....	15
Παπαδιαμάντης Κων. Γιάννινα.....	30
Κίτσιος Κων. Θήβα.....	45
Μήτσικα Ελένη Κέρκυρα.....	15
Τσιρώνης Αποστ. Πάτρα.....	50
Τρέσκας Κοσμάς Πάτρα.....	15
Πριμικήρης Δημ. Καβάλα.....	15
Σκορδός Φωτ. Καβάλα.....	50
Παπαδημάτου Αρετή Κεφαλονιά.....	40
Παππάς Φιλ. Ροδοτόπι.....	50
Νάκος Στεφ. Κιάτο.....	25
Ρούβαλη Σοφία Βόλος.....	15
Γαϊτανίδου Σοφία Θήβα.....	50
Μπελθικιώτης Παν. Αμύνταιο.....	60
Τσόγκας Σπύρος Λάρισα.....	30
Μπούνα Χρυσούλα Κόνιτσα.....	20
Βλάχος Μάνθος Κόνιτσα.....	20
Παπαμιχαήλ Ελένη Κόνιτσα.....	30
Νικολάου Κοσμάς Κόνιτσα.....	45
Παπαδήμας Νίκος Κόνιτσα.....	20
Κιτσάτη Μαργαρίτα Κόνιτσα.....	20
Κίτσιου-Παντελή Ε. Κόνιτσα.....	30
Κορτσινόγλου Απόστ. Κόνιτσα.....	15
Κορτσινόγλου Γαβρ. Κόνιτσα.....	15
Μήτσικα Ελπίδα Κόνιτσα.....	15
Μπέτσης Νικολ. Κόνιτσα.....	15
Τέλλης Γεωργ. Κόνιτσα.....	20
Ζώτας Δημήτριος Κόνιτσα.....	20
Τζίμα Βασιλική Κόνιτσα.....	30
Κιτσάτη Μαργαρίτα Κόνιτσα.....	20
Πατσιωτού Ροιδούλα Δροσοπηγή.....	20
Δάσκαλος Χρ. Καβάσιλα.....	45
Κοτσάφη Ελένη Μάξι.....	15
Ράπτης Ιωάν. Κλειδωνιά.....	30
Πρόκος Βασ. Καλλιθέα.....	20

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν πάντα τις απόψεις αυτών που τα υπογράφουν.

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Ο ερειπώμενος μύλος του Μπεκιάρη. (Φωτ.: Σ.Τ. - 1985)

ΥΠΟΔ. 1031 ΚΑΥ. 25.90.09.0010	
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR	
Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαρόδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décédé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/ση δυσανάγνωστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d'adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

